

K. III 383

CLASICII NOSTRI

MIHAIL EMINESCU

POEZII

EDIȚIE COMPLECTĂ

VOL. I: ELEGII ȘI ODE
POEME EPICE

Editura Soc. Anonime „E MINESCU”
Inst. de Arte Grafice, Editură și Librărie
BUCUREȘTI, Str. Parlamentului No. 2

222

8R-1

CLASSICAL HISTORY

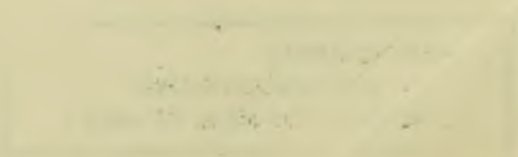
MICHAEL EMINESCU

POE II

THE COMPLETE

THE COMPLETE
EDITION OF
MICHAEL EMINESCU

8/10/45

"MICHAEL EMINESCU, 1859-1890"
The Complete Edition of the
Poems and Prose of Michael Eminescu

Nu se împrumută
acasă.

MIHAIL EMINESCU

POEZII

EDIȚIE COMPLECTĂ

VOL. I: ELEGII ȘI ODE
POEME EPICE

BIBLIOTECA
DOCUMENTARĂ
ORAȘUL PÂTRA NEAMȚ

BUCUREȘTI

822 / 1643
Editura «EMINESCU» S. A., Editură și Librărie
Strada Parlamentului No. 2

1923

100-1-1128 200 410
100-1-1128 200 410

100-1-1128 200 410
100-1-1128 200 410

ELEGII ȘI ODE

K.III.383

LA MOARTEA LUI ARON PUMNUL

Imbracă-te în doliu, frumoasă Bucovină,
Cu cipru verde 'nceinge antică fruntea ta;
Acuma din pleiada-ți auroasă și senină
Se stinse un luceafăr, se stinse o lumină,
Se stinse-o dalbă stea!

Metalica, vibrândă a clopotelor jale
Vuește în cadență și sună întristat;
Căci, ah! geniul mare al deșteptării tale
Pășì, se duse acuma pe-a nemuririi cale
Și-n urmă-i ne-a lăsat!

Te-ai dus, te-ai dus din lume, o geniu 'nalt și mare,
Colo unde te-așteaptă toți îngerii în cor,
Ce 'ntoană tainic, dulce a sferelor cântare
Și-ți împletește ghirlande, cununi mirositoare,
Cununi de albe flori!

Te plânge Bucovina, te plânge 'n voce tare;
Te plânge 'n tânguire și locul tău natal,
Căci umbra ta măreață în falnica-i sburare
O urmă 'ncet cu ochiul în tristă lăcrimare,
Ce-i simț național!

Urmeze încă 'n cale-ți și lacrima duioasă
Ce junii toți o varsă pe trist mormântul tău,
Urmeze-ți ea prin zboru-ți în cânturi tânguioase,
In cânturi răsunânde, suspine-armonioase,
Colo, în elizeu!

VISURI TRECUTE

Visuri trecute, uscate flori
Ce-ați fost viața vieții mele,
Când vă urmam căzânde stele,
Cum ochiul urmă un meteor;

V'ați dus cu anii-mi, ducă-vă dorul,
Precum cu toamna frunzele trec;
Buza mi-i rece, sufletu-mi sec,
Viața mea curge uitând isvorul.

Candel'a ștersei de-argint icoane
A lui Apolon, crezului meu,
Mă topesc tainic, însă mereu
De ale patimilor orcane.

Sau ca un nour gonit de vânt
Alerg pe calea vieții mele:
O buhă, care țipând a jele,
Bântue urma unui mormânt.

Viața-mi se scurge ca și murmura,
Ce-o sufl'un crivăț printre pustii,
Mă usc ca crucea nusă 'n câmpii
Și de blesteme mi-i neagră gura.

Imi târăsc soarta ca un vultur
Ce își târăște aripa frântă:
Viscolul iernii foame îmi cântă,
Moarte îmi râde tot dimprejur.

Am uitat mamă, am uitat tată,
Am uitat lege, am uitat tot;
Mintea mi-i seacă, gândul netot,
Pustiul arde 'n inima-mi beată ;

Numai prin chaos tu îmi apari,
Cum printre valuri a navei velă,
Cum printre nouri galbena stelă,
Prin neagra noapte cum un fanar.

Te văd adesea frunte senină
Ca și gândirea lui Dumnezeu,
Sufletu-ți arde'n sufletul meu
C'o flamă dulce, tainică, lină.

Gândind la tine nu voiu să mor,
Imi blestem însuși eu mântuirea,
Orb, nebun, care blastă mă firea,
Ce-ar vrea din frunte-i să sting' un nor.

.

Ternava prinsă'n galbene maluri
Șoptea prin unde gândirea sa
Pe când primblarea ne rătăcia
Visări, speranțe pe frunți de valuri.

Ții minte oare când te 'ntrebai
Ce este omul? Ce-i omenirea?
Ce-i adevărul? Dumnezeirea?
Și tu la nouri îmi arătai.

Dar credeam ambii în adevăr;
Sorbeam din aer ca din dreptate,
Priveam în soare ca'n libertate:
A fi credeam că-i un drept de fier.

Un an de lacrimi... și tot s'a stins;
Nu trec la oameni astfel de glume:
Visuri sunt visuri, lumea e lume
Și cu ea cată să te deprinzi.

Dar tot, amice, nu voi uita
Acele doruri tainice, sfinte...
Farmecul vieții îl ții tu minte?
Cum șoptea dulce, deși minția.

.

Dar dacă gândul zilelor mele
Se stinse 'n mintea lui Dumnezeu,
Și dacă pentru sufletul meu
Nu-i loc aicea, ci numa'n stele:

Voiu, când mi-or duce îngerii săi
Palida-mi umbră în albul munte,
Să-mi pui cununa pe moarta-mi frunte.
Și să-mi pui lira la căpătâi!

LA HELIADE

De mi-ar permite-Apolon s'aleg dintre cunune,
Ghirlanda n'aş alege-o de flori plăpânde, june,
Ci falnica cunună a bardului bătrân;
Eu n'aş alege lira vibrândă de iubire,
Ci aripa care falnic vueste de mărire,
Cu focul albei Vestе aprinde al meu sân.

Ghirlanda ce se'nsoară cu silfele uşoare,
Pe fruntea inspirată, pe fruntea 'nspiratoare
De bucle 'nconjurată, blondine, undoind;
Plăcută-i o ghirlandă, sublimă însă este
Cununa cea de laur, ce sfântă se'mpleteşte
Pe fruntea cea umbrită de bucle de argint.

Ca visul e cântarea ce-o 'ntoană Eol dulce,
Când silfele vin jalnic prin lilii să se culce,
Să doarmă somn de înger pe sânul alb de flori,
Sublim însă e cântul când ţipă şi ia 'n goană
Talazurile negre ce turbă, se răstoarnă,
Şi spumegă ca furii şi urlă 'ngrozitor.

Astfel îţi e cântarea, bătrâne Heliade,
Cum curge profeţ a unei Ieremiade,
Cum se răzbun'un vifor şburând din nor 'n nor.
Ruga-m'aş la Erato să cânt ca tine barde,
De nu în viaţa'mi toată, dar cântecu-mi de moarte
Să fie ca „Blestemu“-Ţi... să-l cânt, apoi să mor.

Publicată pentru întâia oară în revista „Familia“ din 18 Iunie 1867.

CARE-O FI IN LUME...

„Care-o fi în lume şi al mieu amor“?
Sufletul întreabă inima cu dor.

„Va fi mănăstirea cu zidiri cernite
Cu icoane sfinte şi îngălbenite

„Va fi vitejia cu coif de aramă
L'ale cărei flamuri patria te chiamă

„Ori va fi o dulce inimă de înger
Să mângâie blândă ale mele plângeri ?“

L'am cătat în lume. Unde o să fie
Ingerul cu râsul de-albă veselie ?

Unde o să-l caut mare Dumnezeu
Poate-i v-o fantasm'a sufletului meu ?

Ba nu, nu ! Oglinda sufletului meu
Imi arată adesea dulce chipul său.

Căci oglinda rece îmi arată o zee
Cu suflet de înger, cu chip de femeie

Dulce și iubită, sfântă și frumoasă
Vergină curată, steauă radioasă.

Și să mă iubească, s'o iubesc și eu
Să-i închin viața sufletului meu.

Dar ce râde lumea ? Ce râde și spune ? :
„Femeia nu este ce crezi tu nebune,

Fața ei e-o mască ce-ascunde-un infern
Și inima-i este blestemul etern.

Buza ei e dulce, însă-i de venin
Ochiu-i te omoară, când e mai senin.

Ș'apoi ce-i amorul ? visu-i și părere
Haină strălucită pusă pe durere“.

Dar dacă ea-i astfel unde-i a mea zână
Cu chipul de înger muiat în lumină ?

— N'a fost nici odată. De-a fost vre-odată
Atunci în mormântul cel rece o cată.

De n-a fost imagina-ți singur în tine
Un înger din ceruri cu aripi senine

Pe care de-odată cu sufletul tău
Pe lume-l trimise de sus Dumnezeu.

Și care 'nnainte de-a'l întâlni tu
În sufletul morții ființa-și pierdu.

Și cântă pe-ăst înger de dulce amor
Și plânge-l cu jale și plânge-l cu dor.

Din sufletu-ți rece tu fă o grădină
Cu mii de cânturi, cu flori de lumină.

Colo 'n cimitirul cu cruci risipite
Te plimbă adese cu gânduri uimite.

Alege-ți o cruce, alege-un mormânt
Și zi : Aici doarme amorul meu sfânt.

Și cântă la capu-i și cântă mereu :
„Dormi dulce și dusă tu sufletul meu“.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea d-lui
A. C. Cuza.

DIN LIRA SPARTĂ

Din lira spartă a mea cântare
Sboar'amorțită un glas de vânt
Să se oprească tânguitoare
Pe un mormânt !

Oare femeia pe care mie
Dumnezeu sfântul o-a destinat
In patu-acela de cununie
S'a 'nfășurat ?

O caut, gându-mi și-o 'nchipuiește
Dar n'am văzut-o de când eu sînt...
Oare amorul ce îmi zâmbește
E în mormânt ?

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea d-lui
A. C. Cuza.

NU E STELUȚA...

Nu e steluță tremurătoare
Să nu gândească în drum de nor
La altă steauă strălucitoare
La alt amor.

Numai o viață pe gând de moarte
Numai o frunte ce-a'ngălbenit
Numai un atom fără de soarte
Nu e iubit.

Galbenă steauă fără lumină
Altar să n'aibă un Dumnezeu
Este-âl meu suflet care declină
Sufletul meu.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea d-lui
A. C. Cuza.

TOT MAI DEPARTE, MAI DEPARTE...

Câmpii și dealuri de zăpadă
La nord plutesc pe mare'n sus...
De-asupra lor un pâlc de paseri
Mereu coboară spre apus.

În urmă vine încă una
Aripa ei abia mișcând
Intinde gâtul și privește,
Privind ea cade la pământ.

Ghețarul rece dus de ape
Mereu o mână îndărăt...
Tot mai departe vede pâcleul
Plutind pe lanuri de omăt.

Tot înainte a ei tovarăși
Iar ea rămase înapoi...
Tot mai departe, mai departe
Sîntem deolaltă amândoi.

Și eu din ce în ce mai singur
Mă tot întunec și îngheț
Când tu te pierzi în zarea dulce
A nesfârșitei dimineți.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea d-lui
A. C. Cuza.

IN OCHII TAI CITISEM

In ochii tăi citisem iubire dinadins
Și 'n calea vremii steaua mea
O clipă s'a aprins.

Apoi ca foi uscate, văzduhul coperind,
Văzui nădejdi și fericiri
Naintea mea perind.

Dup 'acea dulce clipă ce-atâta mă uimea,
Nainte chiar de-a răsări,
Se stinse steaua mea.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilie Chendi.

IN VAN CĂTA-VEȚI

In van căta-veți ramuri de laur azi,
In van căta-veți mândre simțiri în piept;
Toate trecură,
Viermele vremilor roade 'n noi.

Căci nu-i iubire, ură de-asemeni nu-i
Și ce rămase, umbra simțirei e
Marmora lumii:
Netedă, palidă ca și ea.

Nu e antica furia lui Achile,
Nu este Nestor, blândul cuvântător,
Aprigul Ajax.
Tărână-i azi și nimic mai mult.

Și unde-i Roma, doamna lumii întregi?
Și unde-s astăzi vechii și marii Cezari?
Tibrule galbăn,
Unde e astăzi mărirea ta?

Chiar Papii mândri cu trei coroane 'n cap,
Păstori de nații, cu strâmba cârjă 'n mâni,
Pulbere-s astăzi,
Pulbere sunt chiar vii fiind.

Căci nu rezistă regii piciorului lor,
Căci nu se 'nchină lumea la glas de sfânt
 Semnele tainei
Mute rămân și se fac de răs.

Chiar tronul Papei azi ca o scenă e
Și El își face mutrele lui plângând.
 Hohotul lumi,
Lumei întregi îi răspunde atunci.

Căci nu-i s'ardice bolțile de granit
Un Michel-Angelo nu-i să facă iar
 Ziua din urmă!
Templele vechie pustie rămân.

Să 'nvie pânza Rafael astăzi nu-i,
Nu 'nvie dalta 'n mâinile cele noi,
 Moartă rămâne
Marmora grea sub ochiul mort.

În van căta-veți ramuri de laur azi
În van căta-veți mândre simțiri în piept:
 Toate trecură,
Viermele vremilor roade în noi.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

AZI E ZI DE MAI ÎNTÂI

Azi e zi de Mai întâi,
Azi e ziua de Armindenii:
Eu te cat, drăguța mea,
Eu te caut pretutindeni.

Eu te cer dela izvor,
De la codrul cel de brazi,
De la vântul ce lovî,
Balsamând al meu obraz.

Întreb munții cei înalți,
De la râuri eu te cer,
De-au văzut cum-va ascuns
Al vieții-mi giuvaer.

Cu-al tău zâmbet răsfătat
Și cu dulcile-ți cusururi,
Te-am iubit, copil draguț,
Te-oi iubi de-acum și pururi.

Te iubesc fără 'de 'mputări
Fără urmă de căire.
Dară vai! nu te găesc,
Nicăire, nicăire.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Marie Chendi.

DE CE SĂ MORI TU?

Tu nu ești frumoasă, Marta, însă capul tău cel blond
Când se lasă cu dulceață peste pieptu-ți ce suspină,
Tu îmi pari a fi un înger ce se plânge pe-o ruină,
Ori o lună gânditoare pe un nour vagabond.

Astfel treci și tu prin lume... ca un basmu de proroc,
Ești săracă, dar bogată, ești măhnită, dar senină!
Ce să plângi? De ce să mori tu? Ce poți oare fi de vină,
Dacă fața ți-e urâtă, pe când anii-ți sînt de foc.

Când ai ști tu cât simțirea-ți și privirea 'nduioșată,
Cât te face de plăcută și de demnă de iubit,
Tu ai râde printre lacrimi ș'ai ascunde negreșit.
În coșita ta de aur fața-ți dulce, înseninată.

Altele sînt mai frumoase, mult mai mîndre mai bogate
Dar ca marmura cea rece nu au inimă de fel,
Pe când tu... ești numai suflet, ești ca îngerul fidel,
Ce pe cel care iubește ar veghia 'n eternitate.

Stergeți ochii, blondă Martă, ochii-ți negri, două stele
Mari, profunzi ca vecinicia, și ca sufletu-ți senin,
O, nu știi cât e de dulce, de duios și de divin
De-a te pierde 'n ochii-aceștia, înecați de lacrimi grele.

O surâzi, surâzi odată! Să te pot vedea... o sfântă,
O martiră ce surăde printr'al lumii dor și chin,
Pe când ochiul ei cel dulce și de lacrimi încă plin
Se ridică pentru-o rugă către bolta înstelată.

Ai surâs? O, ești frumoasă, ești un înger, ești un vis
Și mă tem, privind la tine... căci ți-o jur: nu m'ași mira
Dac'ai prinde aripi albe și la ceruri ai sbura,
Privind lumea cea profană cum se pierde în abis.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

DE-AȘ MURI, ORI DE-AI MURI

C'o bucurie tristă te țin acum în brațe
Privire în privire și sân la sân trăim
Și gura ta-mi surâde și ochii tăi mă 'nvață
Când ținem fericirea pe sân cum s'o iubim.

Dar de-oi muri vre-odată, copilă gânditoare,
Crezi c'o să 'ncet din stele mai mult a te iubi?
Și-o să petrec în pace prin lumile de soare
In care-oiu dăinui?

Nu, nu, copilă scumpă!... De-i auzi în noapte,
Când vei veghia în rugă la candela de-argint,
De-i auzi cum trista aripa unei șoapte
Te-atinge aiurind,

De-i auzi o arpă sfărmată, plângătoare
Vuind ca jalea neagră, ce geme prin ruini, —
Să știi că prin a nopții de întuneric mare
La tine, dragă, vin...

Și să-mi deschizi fereastra, să trec, o boare șfântă
Prin oalele uitate de vestejite flori
Să mângâi cu suflarea-mi a ta față pălindă
Și ochii-ți gânditori.

Dar de-ai muri tu înger de palidă lumină,
O ce n'ași face-atuncia mărite Dumnezeu?
O să te plâng cu vântul ce flueră'n ruină,
In rece zborul său?

Inger venit din ceruri, oi plânge al tău nume,
L'oi sămăna 'n flori palizi și 'n stelele de foc,
Cânta-te-voi ca râul cel scuturat de spume
In nopți ce stau pe loc.

Și aș primbla durerea-mi pe mări necunoscute
Prin stânci ce stau în aer, prin munți cu cap de fier
Prin stelele bătrâne și prin pustii tăcute —
Prin nourii din cer.

Pân'ce bătrân și palid cu cap pleșuv ca stâncea
Aș rumpe de pe liră-mi coarde ce nu mai sun
Și aș culca în peatră inima mea adâncă
Cu dorul ei nebun.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

VENERE ȘI MADONĂ

Ideal pierdut în noaptea unei lumi ce nu mai este,
Lume ce gândea în basme și vorbea în poezii,
O ! te văd, te-aud, te cuget, tânără și dulce veste
Dintr'un cer cu alte stele, cu-alte raiuri, cu alți zei.

Venere, marmură caldă, ochiu de piatră ce scânteie,
Braț molatic ca gândirea unui împărat poet,
Tu ai fost divinizarea frumuseții de femeie,
A femeiei, ce și astăzi tot frumoasă o revăd.

Rafael pierdut în visuri ca 'ntr'o noapte înstelată,
Suflet îmbătat de raze și d'eterne primăveri,
Te-a văzut !... și-a visat raiul cu grădini îmbălsămate,
Te-a văzut plutind regină printre îngerii din cer.

Și-a creat pe pânza goală pe Madona-Dumnezeu
Cu diademă de stele, cu surâsul blând, vergin.
Fața pală 'n raze blonde, chip de înger, dar femeie.
Căci femeia-i prototipul îngerilor din senin.

Astfel eu pierdut în noaptea unei vieți de poezie,
Te-am văzut, femeie stearpă, fără suflet, fără foc,
Și-am făcut din tine-un înger blând ca ziua de magie,
Când în viața pustiită râde-o rază de noroc.

Am văzut fața ta pală de o bolnavă beție,
Buza ta învinețită de-al corupției mușcat.
Și-am svârilit asupra-ți, crudo, vâlul alb de poezie
Și paloarei tale raza inocenței eu i-am dat.

Ti-am dat palidele raze ce 'nconjoară cu magie
 Fruntea îngerului geniu, îngerului ideal,
 Din demon făcui o sfântă, dintr'un chieot simfonie,
 Din ochirile-ți murdare ochiu-aurorei matinal.

Dar azi vâlul cade, crudo !... Dezmețit din visuri sece,
 Fruntea mea este trezită de al buzei tale 'nghet,
 Și privesc la tine, dèmon, și amoru-mi stins și rece
 Mă învață cum asupră-ți eu să caut cu dispreț !

Tu îmi pari ca o bacantă ce-a luat cu 'nșelăciune
 De pe frunte de fecioară mirtul verde de martir,
 O fecioară'a cărei suflet era sfânt, o rugăciune,
 Pe când inima bacantei e-un spasmodic, lung delir...

O, cum Rafael creat-a pe Madona Dumnezeu
 Cu diadema-i de stele, cu surâsul blând, vergin,
 Eu făcut-am zeități dintr'o palidă femeie,
 Cu inima stearpă, rece și cu suflet de venin !

Plângi, copilă ? C'o privire umedă și rugătoare
 Poți din nou sdrobi și frânge apostat'inima mea. —
 La picioare-ți cad — și caut în ochi negri-adânci ca marea
 Și sărut a tale mâne — și te'nțreb de poți ierta !

Sterge-ți ochii, nu mai plânge !... A fost crudă 'nvinuirea,
 A fost crudă și nedreaptă, fără razim, fără fond.
 Suflete ! De-ai fi chiar demon, tu ești sfântă prin iubire,
 Și ador pe acest dèmon cu ochi mari, cu părul blond.

Publicată pentru întâia oară în numărul din «Convorbiri literare» cu
 data de 15 Aprilie 1870.

CE SUFLET TRIST

Ce suflet trist mi-au dăruit
 Părinții din părinți,
 De-au încăput numai în el
 Atâtea suferinți ?

Ce suflet trist și făr' de rost
 Și din ce lut inert,
 Că dup' atâtea amăgiri
 Mai speră în deșert ?

Cum nu se simte blestemat
De-a duce 'n veci nevoi ?
O, valuri ale sfintei mări,
Luați-mă cu voi !

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

APARI SĂ DAI LUMINĂ

Apari să dai lumină arcatelor ferești,
Să văz în templu-i zâna cu farmece cerești,
Prin vremea trecătoare lucește prea curat
Un chip tăiat de daltă, de-apururi adorat,
Privi-te-voiu cu ochii în lacrimi ferbinți...
O! marmură, aibi milă de-a mele rugăminți!

Indură-te și lasă privirea-mi s'o consol
La alba strălucire a gâtului tău gol,
La dulcea rotundire a sânilor ce cresc,
La noaptea cea adâncă din ochiul tău ceresc,
Să văd că de privirea-mi tăcând te înfiori...
O! marmură, aibi milă de ochii-mi rugători !

Aș vrea cu-a mele lacrimi picioarele să-ți scald,
In dulcea 'nfiorare a sufletului cald,
Să mor pătruns de jalea amorului meu sfânt,
Ca lebăda ce moare de propriul ei cânt,
Să mor de 'ntăia rază din ochii tăi cei reci...
O! marmură, aibi milă de stingerea-mi pe veci !

Ca iarna cea eternă a nordului polar
Se 'ntinde amortirea în sufletu-mi amar,
Nimic nu luminează astei pustietăți,
Doar sloiurile par ca ruine de cetăți
Plutind de asprul viscol al morții cei de veci...
Tu ramură 'nflorită... pe visul meu te pleci!

Din lumea de mizerii și fără de 'nțeleș
Cu ochii cei de ghiață ai morții m'am ales
Și totu-mi pare vested, căzut și uniform,
Sunt însetat de somnul pământului s'adorm,
Încât numai de nume îmi pare că exist...

Cu ochii tăi de finger mă mângâi și mă minți,
Căci ei cuprind o lume de dulci făgăduinți,
De-amor fără de margini, de scumpe fericiri,
Cum nu se află 'n lumea aceasta nicăiri,
Căci iarăși este umbra iubirei cei de veci
Ce trece cu întreaga-i putere, pe când treci!

Nici luna plutitoare, nici stelele din cer
 N'or să pătrună 'n umbra trecutelor dureri,
 N'or să pătrunz' amarul pierdutei tinereți,
 Măcar să am de-acuma o sută de vieți,
 Căci sufletu-mi de-atuncea e-atât de întunecat...
 Doar ochii tăi de inger în visul meu străbat!

Ca toamna cea târzie e viața mea, și cad
 Iluzii ca și frunza pe undele de vad,
 Și nici o bucurie în cale-mi nu culeg,
 Nimic de care 'n lume iubirea să mi-o leg,
 Pustiul și urâtul de-apururi mă cuprind...
 Doar brațele-ți de marmur în visul meu se 'ntind!

Precum corăbii negre se leagănă de vânt
 Cu pânzele-atârinate departe de pământ,
 Cum între cer și mare trec paserile stol,
 Trec gândurile mele pe-a sufletului gol,
 Intind ale lor aripi spre negre depărtări...
 Tu numai ești în visu-mi luceafărul pe mări!

Cu recea nepăsare tu sufletu-mi aduci
 Pe cele două brațe întinse-a sfintei cruci,
 Și buzele 'nsetate cu fiere mi le uzi,
 Când ruga mea fierbinte nu vrei să o auzi,
 Mă faci părtaș în lume durerilor lui Crist...
 O! marmură, aibi milă de sufletul meu trist!

Dar te cobori, divino, pătrunsă de-al meu glas,
 Mai mândră, tot mai mândră la fiecare pas...
 Visez, ori e aevea? Tu ești în adevăr?
 Tu treci cu mâna albă prin vițele de păr?
 Dacă visez, te'ndură, privește'n ochii-mi drept
 O! marmură, aibi milă să nu mă mai deștept!

Rămășă inedită până la publicarea ei în „Convorbiri literare“ din
 1 Iunie 1895.

CU PÂNZELE-ATÂRNATE

Cu pânzele-atârinate
 În liniște de vânt
 Corabia străbate
 Departe de pământ,
 Iar stolul rândunelelor
 Trece 'ntre cer și mare.
 O stelelor, stelelor,
 Nenumărătoare.
 De ce și voi nu vă luați
 Pe-ale lor urme oare?

De ce mă întristează
Că valurile mor,
Când altele urmează
Rotind în urma lor?
De ce căderea florilor
Și-a frunzelor ne doare?
O norilor, norilor,
Ști-veți voi oare?
De ce rămân atâtea 'n veci?
Și numai omul moare?

Un crez adânc pătrunde-va
De-apururi omenirea:
Că unde-va, unde-va
E fericirea.
Și toți aleargă după ea
N'o află nicăirea.

Astfel și eu din lume
Voit-aș fi să pier
Ca unda fără nume
Ca ziua cea de ieri,
Iar ca în tot-d'auna
Urmăm al norilor mers
Ca soarele și luna
Rotind în univers.

De ce atâta plângere
A tuturor soarte?
E ardere, stingere,
Viață și moarte.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

HORIA

Să priveasc' Ardealul lunei i-e rușine
C-a robii copiii-i pe sub mâni străine,
Ci 'ntr'un nor de abur, într'un vâl de ceață
Iși ascunde tristă galbena ei față.

Horia pe munte falnic stă călare,
O coroană sură munților se pare.
Iar Carpații țepeni, îngropați în nor,
Iși vuiau prin tunet gândurile lor.

Eu am, zise-un tunet, suflet mare greu,
Dar mai mare suflet bate 'n pieptul său.
Fruntea-mi este albă ca de ani o mie
Dară a lui nume mai mult o să ție.

Nalți sântem noi munții, zise-un vechiu Carpat,
Dar el e mai mare, că ni-i Impărat.

Atunci luna iese, norilor regină,
Fruntea lui cea pală roșu o 'nșenină,
Galbenele-i raze încing fruntea-i rece.
Că părea din munte diadem de rege.

Și un stol de vulturi muntele 'nconjur
Cugetând că-i Joe, Dumnezeuul lor.
Când în miezul nopții, cununat cu nimb,
Fulgere aruncă sus de pe Olimp.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

DIN CERURILE-ALBASTRE...

Din cerurile-albastre
Luceferi se desfac,
Zâmbind iubirei noastre,
Și undelor pe lac.

De glasul păsărelelor
Pe gânduri codru-i pus, —
O stelelor, stelelor,
Unde v'ați dus ?...

În turme călătoare
Trec nourii pe ceriu
Ce seamănă pe soare,
Duioaselor dureri.

De strălucirea florilor
E câmpul tot supus, —
O norilor, norilor,
Unde v'ați dus ?...

Șoptiri aeriene
 Pătrund din mal în mal,
 S'a stelelor icoane
 Pe fiecare val:

De ochii tăi cei plini de-amor
 Aminte mi-am adus, —
 O stelelor, stelelor,
 Unde v'ați dus?...

Cum iedera se leagă
 De ramuri de stejar,
 Mi-a fost odată dragă
 Și dragă-mi este iar :

De brațul tău cuprins cu dor
 Aminte mi-am adus, —
 O brațelor, brațelor,
 Unde v'ați dus?...

.

De sborul rândunelelor
 Aminte mi-am adus, —
 O stelelor, stelelor,
 Unde v'ați dus?....

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
 Ilarie Chendi.

LA MOARTEA PRINCIPELUI ȘTIRBEI

Turnurile mișcă 'n doliu a lor inimi de aramă
 Și un înger cu-aripi negre, cu diademă de spini.
 Cu cântarea plângătoare, lumea mișcă, lumea chiamă,
 Precum mișcă vântu 'n cântec fața mării de senin.

Și cu ochiul plin de lacrimi națiunea cea română,
 Care are 'n mii de inimi sufletul ei tremurând,
 Vede cum prin nori se stinge stea cu flacără divină
 Și aude-n ceruri tunet și un gemăt pe pământ...

A'ntristării neagr'aripă peste lume se întinde,
Totul tace, căci durerea este mută ca un gând,
Lumea azi nimic nu vede, ochiul nimic nu cuprinde,
Decât cursu-acelui astru ce se sparge pe-un mormânt.

Cine-i acvila ce cade? Cine-i stânca ce se sfarmă?
Cine-i leul ce închide cu durere ochii săi?
Cine-i tunetul ce moare umplând lumea de alarmă?...
— *Este Domnul României: Barbu Dimitre Știrbei!*

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
I. Scurtu.

CÂND PRIVEȘTI OGLINDA MĂRII

Când privești oglinda mării
Vezi în ea
Tărmuri verzi și cerul sărei
Nori și stea
Unda'n plesnetul ei geme
Și Eol
Suflă'n papură ce freme
Barcarol.

Un minut dacă te-ai pierde
Tu măcar
Sub noianul mării verde
Și amar
Colo 'n umeda-i pustie
Ca'n sicriu
Te-ai simți pe veșnicie
Mort de viu.

Vezi pe buza mea pălită
Un surâs
Vezi pe fruntea-mi liniștită
Dulce vis
Și al luncei vânt de vară
Călduros
Cântă'n lira mea amară
Lânguros.

De-ai părunde c'o privire
 Al meu sîn
 Să vezi marea-i de mâhnire
 Și venin
 Ai cunoaște-atuncia bine
 Traiul meu:
 Suflet mort, zâmbiri senine
 Iată eu.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea d-lui
 A. C. Cuza.

LA MOARTEA LUI NEAMȚU

Lăsați clopotul să plângă cu-a lui voce de aramă,
 Lăsați turnul ca să miște cu a lui inimă de fier,
 Căci de stele mai aproape el le dă acuma samă
 Că un suflet bun și nobil se îndreaptă către cer.

Clopote, tu simți durerea și urmezi cu-a ta cântare
 Când din stea în stea se sue sufletul într'un avânt,
 Pe când noi urmăm cu pasul cel rărit de întristare
 Lutul palid, fără suflet, să-l depunem în pământ.

Ochii? Câte dulci imagini au sorbit a lor lumine!
 Capul? O, de câte gânduri el a fost impeculat,
 Inima? Câtă simțire irământat-a ea în sine?
 Sufletul? Câte speranțe, câte visuri a păstrat?

Și-azi nimic. Lumea gândirei e o lume sfărâmată
 De lemnoasa mân'a morții inima e stoars'acum
 Și imaginile's șterse, ce prin el treceau odată
 Sufletul (dacă există) printre nori își face drum.

Ai știut tu, scumpe frate, că pământu-i o ruină?
 Că-i o sarcină viața? Că-i martiriu să trăiești?
 Ai știut tu, cum că moartea e un chaos de lumină,
 Că la finea vecinicii te-așteaptă stele cerești?

De a vieții grea enigmă ție-acuma nu-ți mai pasă
 P'e când nouă încă viața ni-e o cifră ne'nțeleasă
 Și'n zădar cătăm răspunsul la'nțrebarea ce ne-am pus.

In zădar ne batem capul, triste firi visionare,
Să citim din cartea lumii semne ce noi nu le-am scris,
Potrivim şirul de gânduri pe-o sistemă oare-care,
Măsurăm maşina lumii cu acea măsurătoare
Şi gândirile 's fantome şi viaţa este vis.

Rămasă inedită până la apariţia volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

SCRISORI

Ca nişte martori mincinoşi,
Ai dragostilor stinse,
Cuvintele scrisorilor
Stau înaintea-mi prinse.

Deşi se uit'atât de trist
Că nu voin a le rumpe,
Tot nu mă 'ndur s'arunc în foc
A lor iluzii scumpe.

Norocu-mi tot e'n aste foi
Plăcerea-mi dureroasă.
Tot recitindu-mă 'nnapoi
In pierderea-mi duioasă.

Doar foaia veştedă, un semn
Al morţii, le-am adaos ;
Căci moartea vindec'ori-ce rău.
La patimi de repaos.

Rămasă inedită până la apariţia volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

BIBLIOTECA
DOCUMENTARĂ
ORAŞUL IAIIRA NEAMI

DIN CÂND ÎN CÂND

Eu te-am iubit îmi pare-un veac, tu nici măcar din când în când
 Și nici ai vrut să alinezi al meu amar din când în când.
 Erăi frumoasă cum nu e nimic în cer și pe pământ.
 Azi nu mai ești precum ai fost, frumoasă doar din când în când.
 Și ochii tăi ce străluceau mistuitor și înfocat
 Sunt osteniți și se aprind cu mult mai rar, din când în când.
 O, spune-mi suflet dulce tu, pe care-atâta l-am iubit.
 Dacă ai aflat în calea ta vr'un solitar din când în când
 Care de-adâncul meu amar atâta de nemărginit
 Măcar ca'n vis să-ți fi adus aminte iar, din când în când?
 Nu! ai trecut din mâini în mâini, prin toți acei oameni de rând.
 Tu trupul tău cel dulce plin l-ai dat în dar din când în când...

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
 Ilarie Chendi.

CÂND...

Când luna prin nouri pe lume veghiază
 Când fie-ce undă se 'mbracă c'o rază
 Când cântă ai somnului genii nătângi
 Tu tremuri și plângi.

Când luna aruncă o pală lumină
 Prin merii în floare 'nșirați în grădină
 La trunchiul unuia pe tine te-aștept
 Visând de deștept.

Când soarele arde și ceru-i văpaie
 Pe-a lacului valuri profunde, bălaie.
 Pe-o barcă împinsă de valuri ce merg
 La tine alerg.

Când vântul e-o taină, când frunza e mută
 Misterul surăde prin lumea tăcută
 Culeg pe-a ta frunte sublime visări
 Pe ochi sărutări.

Amorul își moaie aripele-i stinse,
 Tu 'nchizi surâzândă lungi genele-ți plânse
 Și fruntea mea pală, pe peptu-ți așezi,
 Surâzi și veghezi.

Nebună copilă ce-amesteci plăcerea
Cu lacrimi pe care le naște durerea
Nebună copilă cu-amorul ceresc —
O cât te iubesc !

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Marie Chendi.

CINE EȘTI?

Nici luna plutitoare, nici stelele din cer
N'or să pătrună 'n umbra trecutelor dureri,
N'or să pătrună-amarul pierdutei tinereți
Chiar de-aș avea de-acuma și-o sută de vieți
Căci sufletu-mi de-atuncea e-atât de 'ntunecat,
Doar ochii tăi de înger în visul meu străbat.

Ca toamna cea târzie e viața mea și cad
Iluzii ca și frunze pe undele de vad
Și nici o bucurie în cale-mi nu culeg,
Nimic de care 'n lume iubirea să mi-o leg ;
Pustiul și urâtul de-apururi mă cuprind —
Doar brațele-ți de marmur în visul meu se 'ntind !

Precum corăbii negre se leagănă de vânt
Cu pânzele-atârâte, departe de pământ,
Cum între cer și mare trec păsările stol
Plutesc a mele gânduri pe-a sufletului gol,
Se 'ntind ale lor aripi spre negre depărtări :
Tu ești în visu-mi negru luceafărul pe mări !

Am blestemat în haos întâiul vieții colț
Pe care se 'nălțară a cerurilor bolți
El fu începătorul eternelor dureri
El e eternul astăzi și-a fost eternul eri.
Am blestemat viața în însuș al ei miez
Ci tu, intrând în visu-mi, te binecuvintez.

De noaptea cugetării-mi, de gânduri ce gândesc
Pustiul se întinde, păduri îmbătrânesc.
De-asupra viscolire-a sălbetecului vânt
Iși scutură copacii frunzișul la pământ,
Căci sufletu-mi copil al viscoalelor reci...
Tu, ramură 'nflorită, pe visul meu te pleci.

Dar cine ești tu oare cu ochii de mă minți,
Ai căror raze lucii sunt dulci făgăduinți,
De-amor fără de margini, de drage fericiri,
Care nu sînt în lumea aceasta nicăiri ?
De ce cu arătarea-ți îngreui al meu gând,
Cu farmecul în visul vieții-mi străbătînd ?

De ce ? E iarăși umbra iubirii cei de veci,
Ce trece cu întregul ei farmec pe când treci,
Căci e biruitorul amor atît de trist
Ce-a luminat în umbra durerilor lui Crist.
Ori unde fug a tale priviri tot mă ajung :
Din cadrul de 'ntunerie nu pot să te alung.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

CÂND MAREA...

Cînd marea turbează de valuri împinsă
Și-și scutură coama de spume și vînt,
Cînd nori-alung' ziua din lumea cea plînsă,
Cînd tunete cînt.

Atunci printre nouri, prin vînt și prin unde
O rază de aur se toarce ușor
Și-n fundul sălbatec al mării pătrunde
Prin vînt și prin nor.

Ce caută raza din ceruri venită
Din galbena steauă ce-aleargă prin cer.
Ce caută 'n mare, în noaptea-i cernită
Und' razele pier ?

În fundul cel umed al mării turbate
În lumea-i noptoașă, în sînu-i de-amar
Lucește o steauă în peatră schimbată
În mărgăritar.

E-amantul a stelei ce palidă trece
Ș-aruncă prin nori a ei rază de nea
E-amantul căzut dintre stele, ce rece
In marea murea.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

O STRADĂ PEA INGUSTĂ

O stradă prea îngustă
Părea că se făcea
Și case lungi și negre
Pe două părți era.

Pe dânsa nu lucește
Un singur felinar,
Eu trec încet și fluier,
In suflet cu amar.

De-odată simt în urmă-mi
Venind tiptil, tiptil,
Pas sfiicios de fată
Ușor ca de copil.

Și simt cum că de braț-mi
Un braț ușor s'anină
Și simt că mâna-mi strânge
O mână dulce, fină.

Răsună miază-noaptea
Din turla neagră veche
Sîntem atât de singuri
Și sîntem o păreche

Căci tu ești, tu, iubită
Și am dorit, ah cât!
Să fim odată singuri
Și iată-ne 'n sfârșit.

Nici știi copilă dulce,
Câte pe suflet am,
De când te întâlneam
Ochii mei, te iubeam.

Mi-erai atât de dragă
Mi-era atât de dor,
În cât credeam adesea
Că trebuie să mor.

O, în sfârșit ! Copilă
Și ai venit chiar tu
Am așteptat norocul.
Norocu-acesta *nu*.

Cum dete peste mine ?
Cum de-ai gândit să vii ?
Să simt suflarea-ți caldă
D'ureche-mi c'apropii.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

PÂNĂ NU TE VĂZUSEM...

Până nu te văzusem,
Nici nu știam că sînt.
Dar te-am privit
Și am simțit
Că de cât fără tine, mai bine în mormânt.

Și totuși pân'acum,
N'am spus nici un cuvânt,
La ce mi-i bun
Să ți-o mai spun,
Că de cât fără tine, mai bine în mormânt.

N'am voe să spun tare
Iubitu-ți nume sfânt,
Ci neștiut,
Nepriceput,
L'oiu repeta în mine, mai bine în mormânt.

Veni-le-va la preoți
Cum-va de aiure-un gând,
Să-mi sufle abia
Pe fața mea,
Fericile tău nume, când m'or lăsa 'n mormânt.

S'apoi poate să piară,
Și urma'mi pe pământ...
 Uitării reci
 Chiar tu pe veci
Să-l dai pe-acel nemernic, ce doarme în mormânt.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Nerva Hodoș.

POVESTE DULCE'MI ERA VIAȚA

Poveste dulce 'mi era viața
Spusă de gura-ți de copil,
De lună plină și 'nflorită
Cum este luna lui April.

Acum ca'n toamna cea târzie
Un singuratec trist isvor,
Și ca și frunzele uscate
A mele visuri cad și mor.

Azi de nimica rău nu-mi pare,
Nimic în lume nu aștept,
Mă mir la ce mai bate încă
Sărmana inimă din piept.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

Ș'ACELE DULCI PĂRERI DE RĂU

Ș'acele dulci părerii de rău
Ș'a dragostelor certe...
Dar poate fi vr'un Dumnezeu
În stare să le ierte?

De vom fi una tu și eu
Pământului asemeni,
Trădarea ta, blestemul meu
Rămân de-apururi gemeni.

Și toate vremile ce vin
Afla-vor de la mine,
Ce suflet ai avut în sân,
Ce inimă în tine.

În largul negrei vecinicii
Blestemu-mi s'o renaște
Ce numai tu n'ai vrut să știi
O lume va cunoaște.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

CUM PE DULCEA-I LIRĂ

— în metru antic —

Cum pe dulcea-i liră Horaț cântat-au,
Astfel eu cercai să te cânt pe tine,
Incordând un vers tânguios în graiul
Traco-romanice.

Tie-ți dete al Semiram dei zâmbet,
Tie-ți dete brațele-i albe luno,
Numai ochii turburători ai tăi sunt
Marmură rece.

Căci în umbra gândurilor de noapte
Suferința chiar voluptoasă-i, dulce-i,
Viața mea era ca un vis de vară,
Visul o viață.

Suflete al meu, te-ai înfrățit cu dânsa,
Ea prooroc fu al cărării tale,
Tie ți-a fost soră 'ndelung, cum umbra-i
Soră luminei

Trist am fost și adânc, dară trist prin sine-mi
Nu de-ale astei lumi pătimiri și lacrimi
Mă doream doar încununat de laurul
Pururea verde.

Am așteptat ram să se 'nceingă mândru
Ram glorios, sfânt, cum îl poartă Apollo
Umbră pe veci dând întristării-mi laurul
Pururea verde.

Și de nimic nu mă mirai în viață:
Nu piramizi vechi, împrejur de-a căror
Stânci, am văzut cum apăru din veacuri
Iupiter Ammon.

Sau din Nord etern îmi venea suflarea,
Vânt gema adânc purtător de ghiață
Și de veci zăpezi, ca gândirea tristă-a
Zeului Vuotan.

N'admiram nimic... Fericit ca zeii,
Doară singur eu mă miram de mine
Până când trezit din uimirea-adâncă
Singur rămas-am.

Și din nou privii în acea oglindă,
În Oceanul sfânt ce își mișcă apa-i
Indrăzneată, trist clocotind și mare
Indiferentă.

Nici credeam că pot ca să mor vr'odată,
F'alnic, mândru înfășurat în manta-mi,
Coborîu cu ochii nemișcaț' în gloată,
Cutremurând-o.

Dar sătul de ea și de mine însu-mi
Am să urc din nou părăsita treaptă,
Ochii nemișcați ridicând la steaua-mi
Nemuritoare.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilario Chendi.

V I S

Ce vis ciudat avui, dar visuri
Sunt ale somnului făpturi,
A nopții minte le scornește,
Le spun a nopții negre guri.

Pluteam pe-un râu. Selipiri bolnave
Fantastic trec din val în val,
In urmă-mi noaptea de dumbrave,
Nainte-mi domul cel regal;

Căci pe o insulă în farmec
Se 'nnalță negre, sfinte bolți,
Și luna murii lungi albește,
Ca umbră umple orice colț.

Mă urc pe scări, intru 'năuntru —
Tăcere-adâncă l'al meu pas.
Prin întunerice văd înalte
Chipuri de sfinți pe-iconostas.

Sub bolta mare doar străluce
Un singur sâmbure de foc;
In dreptul lui s'arată-o cruce
Și 'ntunecime 'n orice loc.

Acum din sus, din chor, apasă
Un cântec trist pe ziduri reci, —
Ca o cersire tânguioasă
Pentru repaosul de veci.

Prin tristul sgomot se arată,
Incet sub vâl, un chip ca 'n somn,
Cu o făclie 'n mâna-i slabă,
In albă mantie de Domn

Și ochii mei în cap înghiață,
Și spaima'mi seacă glasul meu, —
Eu îi rup vâlul de pe față...
Tresar... încremenesc... sunt eu.

De-atunci ca 'n somn eu umblu ziua.
Și uit ce spun adese-ori,
Șoptesc cuvinte ne 'nțelese
Și par'c'aștept ceva... Să mor?

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

CE ȘOPTEȘTI...

Ce șoptești atât de tainic,
Tu isvor de cânturi dulci,
Repezind bălaia undă
Floarea fânului o smulgi?

Și o duci, o duci cu tine,
Vâjâind încet pe prund,
Ale tale unde floarea
Cine știe unde-o-ascund.

Ast-fel trece și viața-mi,
Dar ca floarea 'n valu-i nu e,
Nici nu spun ca țiine doru-mi
Nimănuie, nimănuie.

Numai colo unde teiul
Lasă floarea-i la pământ,
Eu încep să mișc din buze
Și trimit cuvinte 'n vânt.

Vis nebun, deșarte vorbe,
Floarea cade, rece vântu-i,
Și eu știu numai atâta,
C'aș dori odat' să mântui !

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Nerva Hodoș

VĂZÂNDU-TE ATÂT DE DES

Văzându-te atât de des
Frumoasa mea amică,
Din toată viața n'am ales
Nimică

Și pentru tine am pierdut
Noroc și idealuri,
Cu vasul vieții străbătut
De valuri

Și ochiul azi îmi este sec
Și cad a mele cânturi,
Ca frunze vestede ce trec
Pe vânturi

Și din amoru-mi n'a rămas
Decât adâncă milă,
Că te-am iubit cu-atât estaz,
Copilă

Tu ai ca 'n ziua cea d'întâi
Priviri de lacrimi pline...
Dar ce să-ți zic de cât : Rămâi
Cu bine !

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Nerva Hodoș.

O ARFĂ PE-UN MORMÂNT

Prin gândurile'mi triste și negre treci frumoasă,
Ca marmura de albă, în haine de argint,
Cu ochi mari, albaștri în bolți întunecoase
Și desfăcut ți-e părul în valuri de-aur moale,
De-asupra frunții tale e-un mândru cerc de stele.
Astfel treci tu copilă, făptura minții mele,
Minune-a creațiunei ș-o singură gândire
Te face ca să tremuri: (O arfă pe-un mormânt).

Da, da! În viața-mi tristă tu treci cu-a tale stele
(Albastre) și în sboru-ți tu murmuri surâzând...
E-amor? Copilărie?... Sunt versurile mele
Ce-ocupă a ta minte de murmurezi visând?
Surâzi! Nu plânge numai la finele poemei
(C'o arfă pe-un mormânt).

Ah, de-aș muri... tu înger, fără a ști vre-odată
Că te-a iubit acela ce zace în pământ,
C'un rai întreg de visuri, cerimea instelată
De cugetări înalte de dânsu-i îngropată...
Tu inocentă, albă ai trece surâzând...
Dar luna'n cer atuncea s'ar îndoi în liră
Și-ar suspina în noapte: o arfă pe mormânt.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

AUZI PRIN FRUNZI USCATE

Auzi prin frunzi-uscate
Trecând un rece vânt ;
El duce viețile toate
În mormânt, în adâncul mormânt.

Auzi sub bolți de peatră
Un trist și rece cânt ;
El duce viețile noastre
În mormânt, în adâncul mormânt.

Ea geme trist un singur
Și dureros cuvânt ;
Cu el pe buze m'oi duce
În mormânt, în adâncul mormânt.

De-asupra-mi să șoptească
Iubitu-ți nume sfânt,
Când m'or lua 'n întuneric.
În mormânt, în adâncul mormânt.

Până nu te văzusem
Nici nu simteam că sînt,
Ș-acum știu ce bun este somnul :
În mormânt, în adâncul mormânt.

Ca frunzele uscate,
Căzând de-un rece vânt,
S'au dus nădejtile toate
În mormânt, în adâncul mormânt.

Și par'că sub bolți de pustie
Aud un rece cânt ;
Ce-atinge viețile noastre
În mormânt, în rece mormânt.

E TRIST...

E trist ca nimeni să te știe,
Dar și mai trist să-ți zici mereu
Că te-a pătruns nimienicie,
Deși ai fost ca Dumnezeu.

Unde sînteți zâmbiri desarte,
Ochi mari ce nu mai pot uita...
O, fugi departe, fugi departe,
La ce mă'ngâni cu fața ta.

În viața lumii aceștie,
Ce-i fără capăt și 'nceput,
În toată neagra vecinicie,
O clipă numai te-am avut.

De-atunci te chiem din întuneric
Și amintirea ta diesmierd,
Pân ce răsai... un vis chimeric,
Abia răsai... și iar te pierd.

Ca la un zvon ce lin adie
Urechia țin, mereu ascult...
Tot mai puțină armonie...
Pustiu din ce în ce mai mult.

Și din comoara-mi de suspinuri
Cu amintiri, cu dor îmbrac
Acest amor bogat în chinuri
Și-n mângâieri de tot sărac.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

CÂND TE-AM VĂZUT, VENERĂ

Când te-am văzut Veneră, atunci am zis în sine-mi
Zăvor voi pune vieții-mi, simțirii mele lacăt,
Să nu pătrundă dulce zâmbirea ta din treacăt
Prin ușile gândirii, cămara tristei inemi.

Căci nu voiam să ardă pe al patimilor rug
Al gândurilor sânge și sufletu 'n cântare-mi;
Și nu voiam a vieții iluzie s'o sfaremi
Cu ochii tăi de-un dulce, puternic vicleșug.

Te miri atunci crăiasă, când tu zâmbești, că tac.
Eu idolului mândru scot ochii blânzi de șerpe,
La rodul gurii tale gândirile-mi sunt sterpe,
De cărnurile albe eu fălcile-ți desbrac.

Și pielea de d'asupra și buzele le tai,
Hidoasa căpățână de păru-i despoiată
Din sânge și din flegmă scârbos e închegată...
O, ce rămase atunci 'naintea minții-mi? vai!

Nu-mi măsurai gândirea cu perii tăi cei deși,
Nu-mi pătrundeai, tu idol, în gând vre-odinioară,
Pentru că porți pe oase un obrăjor de ceară
Păreai a fi 'nceputul frumos al unui leș.

Ori-cât fii mlădioasă, ori-cum fie-al tău port
Și blândă ca un inger de-ai fi cântat tu psalme,
Sau dacă, o hateră, jucând băteai din palme
Priveam de o potrivă c'un rece ochiu de mort.

De dulcea iscodire, eu mă feream în laturi
In veci cătam în suflet mânia s'o întărit
Ca lumea ș-a ei chipuri să-mi pară vis deșert
De muerești cuvinte și lunecoase sfaturi.

Ușor te biruește poftirea frumuseții,
Ziceam — și o privire din arcul cel cu gene
Te 'nvață când durerea ființei pământene
Și'n inimă îți bagă el viermele vieții.

Venin e sărutarea păgânei zâne Vineri
Care aruncă 'n inimi săgețile 'ndulcirii,
Dezbărbătează mintea cu vâlul amăgirii,
Deci în zadar ți-i gura frumoasă, ochii tineri.

De cât să 'ntind privirea-mi, ca mâni fără de trup,
Să caut cu ei dulcea a ochilor tăi vrajă,
In porțile acestea mi-oi pune mâna strajă, —
De nu — atunci din frunte-mi mai bine să mi-o rup.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

VIATA MEA FU ZIUȚA

Viața mea fu ziuă și ceru-mi un senin,
Speranța, steaua de-aur, mie-mi lucea în sin
Până ce 'ntr'al meu suflet d'odat-ai apărut,
O, îngere căzut.

Și două stele negre luciră'n negru foc
Pe cerul vieții mele ; — iar geniul-noroc
Mă lasă'n lume singur, dispăre în abis
De nour și de vis.

O rază din privire-ți viața mi-a 'nnegrit,
Din sânul meu speranța divină a fugit
Norocul și-a stins steaua... De m'ai iubi măcar,
O înger de amar.

Dar nu !... Din lumea-mi neagră tu sbori în calea ta
Sub pasul tău de-arenă de-aur vei călca,
Când eu pierdut în noaptea-mi nimic nu mai sperez
Ci vecinic te visez.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilie Chendi.

DACĂ IUBEȘTI FĂRĂ SĂ SPERI

Dacă iubești fără să speri
De-a fi iubit vr'odată,
Se 'ntunecă seninul cer
De-asupra-ți viața toată.

Zadarnic apelor stăpân
Lumină discul zarea,
In al tău suflet se îngân'
Pustiul, moartea, marea.

Zadarnic vremea ce-a trecut
O chemi să se întâmple,
De al ei farmec străbătut
Din nou — viața să-ți împle.

O, nu mai crede în minuni
Pe când te-alungă soarta,
Spre cele trei deșertăciuni,
Pustiul, marea, moartea.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

SPRE MORMÂNT

În liră-mi geme și suspin' un cânt,
Căci eu îmi vârs acum veninu-n vânt,
Prin minte-un stol de negre gânduri trec,
Spre casa cea din patru scânduri trec,
Gemând, plângând eu fruntea-mi pun pe mâni,
Se rumpe suflet, mi se rumpe sân,
Scăpare caut în zadar de chin,
Să sting un dor, ce 'n sânu-mi arde viu.

.

Când te doresc, eu cânt încet-încet,
Plec capul la pământ, încet-încet
Și glasul meu răsună tânguirii
Ca trist glas de vânt, încet-încet,
Și ori-ce vis, ori-ce dorință mea
Eu singur le-am înfrânt, încet-încet,
Săgeata doar al crudului amor.
În suflet mi-a intrat, încet-încet,
Și simt veninul pătrunzând adânc
Cu sângele-l frământ, încet-încet,
Și nu-mi rămâne de cât să pornesc
Spre al meu trist mormânt, încet-încet.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

CUM AI PUTUT...

Cum ai putut a-ți bate joc
De patimele mele,
De dulci petreceri la un loc
Din ceasuri ca acele ?

Cum le-ai menit pe toate rău,
De s'au ales deșerte ?
Dar care-i acel Dumnezeu
In stare să te ierte ?

Când amândoi vom fi pământ,
Căci el pe toți ne-adună.
S'o stinge dor și jurământ,
Cu viețile 'mpreună,

Ci 'n lungul negrei vecinicii
Cântarea-mi se va naște.
Ce numai tu n'ai vrut să știi
O lume va cunoaște.

In mintea vremilor ce vin
Va răsări cuvântu-mi,
Cu 'ntreg al sufletului chin,
Ca iarba pe mormântu-mi.

Și-n versul meu ce va trăi
Infamă apăre-vei.
Cum n'a fost alta, nici va fi
In neamu 'ntreg al Evei.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

IAR FAȚA TA E STRĂVEZIE

Iar fața ta e străvezie
Ca suprafața albei ceri
Și numai ochii mei sunt tulburi
De umbra negrelor dureri.

Tu chip alinător de dulce,
Tu ideal în ochii mei,
Tu ce-o femeie între flori ești
Ș'o dulce floare 'ntre femei !

De-ai rămânea pe veci frumoasă,
Precum te simt, precum te văz
Și 'n părul tău cel lung și galbăn
Eu flori de-a verii să așaz...

Dar în curând — și nici o umbră
Din frumusețea ta n'a fi,
Trei zile încă vei fi astfel
Apoi... apoi vei putrezi.

Pământ nesimțitor și rece,
De ce iluziile sfermi,
De ce ne-arăți că adoraram
Un vas de lut, cu suc de viermi?...

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

MELANCOLIE

Părea că printre nouri s'a fost deschis o poartă,
Prin care trece albă regina nopții moartă.
O dormi, o dormi în pace printre făclii o mie
Și în mormânt albastru și 'n pânze argintie,
In mausoleu-ți mândru, al cerurilor arc,
Tu adorat și dulce al nopților monarc !
Bogată în întinderi stă lumea 'n promoroacă,
Ce satele și câmpii c'un luciu vâl îmbracă ;
Văzduhul scânteiază, și ca unse cu var
Lucesc zidiri, ruine pe câmpul solitar.
Și țintirimul singur cu strâmbe cruci veghează,
O cucuvae sură pe una se așează,
Clopotnița troznește, în stâlpi izbește toaca.
Și străveziul demon, prin aer când să treacă,
Atinge 'ncet arama cu zimții-aripei sale,
De-auzi din ea un vaier, un aiurit de jale.
Biserica 'n ruină

Stă cuvioasă tristă, pustie și bătrână,
 Și prin ferestre sparte, prin uși țiue vântul ;
 Se pare că vrăjește și că-i auzi cuvântul.
 Năuntru ei pe stâlpi-i, păreți, iconostas,
 Abia conture triste și umbre au rămas ;
 Drept preot toarce-un greer un gând fin și obscur
 Drept dascăl toacă cariul sub învechitul mur.

Credința zugrăvește icoanele 'n biserici —
 Și 'n sufletu-mi pusese poveștile-i feerici,
 Dar de-ale vieței valuri, de al furtunei pas,
 Abia conture triste și umbre-au mai rămas,
 În van mai caut lumea-mi în obositul creer,
 Căci răgușit, tomnatec vrăjește trist un greer ;
 Pe inima-mi pustie zadarnic mâna-mi țiu,
 Ea bate ca și cariul încet într'un sicriu,
 Și când gândesc la viața-mi, îmi pare că ea cură
 Încet repovestită de o străină gură,
 Ca și când n'ar fi viața-mi, ca și când n'aș fi fost.

Cine-i acel ce-mi spune povestea pe de rost,
 De-mi țin la ea urechea și răd de câte-ascult
 Ca de dureri străine ?... Parc'am murit de mult !

Publicată pentru întâia oară în numărul din 6 Septembrie 1876 al
 «Convorbirilor literare».

DEPARTE SUNT DE TINE

Departe sunt de tine și singur lângă foc
 Petrec în minte viața-mi lipsită de noroc,
 Optzeci de ani îmi pare în lume c'am trăit,
 Că sunt bătrân ca iarna, că tu vei fi murit...
 Aducerile-aminte pe suflet cad în picuri.
 Redesteptând în față-mi trecutele nimicuri .
 Cu degetele-i vântul lovește în ferești,
 Se toarce 'n gându-mi firul duioaselor povești,
 S'atuncea dinainte-mi prin ceață parcă treci,
 Cu ochii mari în lacrimi, cu mâini subțiri și reci,
 Cu brațele-amândouă de gâtul meu te-anini,

Și parc'ai vrea a 'mi spune ceva... apoi suspini...
 Eu strâng la piept averea-mi de-amor și frumuseți
 În sărutări unim noi sermaneale vieți...
 O ! glasul amintirii rămâne pururi mut,
 Să uit pe veci norocul, ce-o clipă l-am avut,
 Să uit, cum dup'o clipă din brațele-mi te-ai smulț...
 Voi fi bătrân și singur, vei fi murit de mult !

Publicată pentru întâia oară în No. 12 din 1 Martie 1878 al «Convorbirilor literare».

DE CÂTE ORI, IUBITO..

De câte ori, iubito, de noi mi-aduc aminte,
 Oceanul cel de ghiață năzare înainte :
 Pe bolta alburie o stea nu se arată,
 Departe doară luna cea galbenă — o pată ;
 Iar peste mii de sloiuri de valuri repezite
 O pasere plutește cu aripi ostenite,
 Pe când a ei pereche 'nainte tot s'a dus
 C'un pâlce întreg de paseri, pierzându-se 'n apus...
 Aruncă pe-a ei urmă priviri suferitoare,
 Nici rău nu-i pare-acuma, nici bine nu — ea moare
 Visându-se 'ntr'o clipă cu anii înapoi.

.....
 Suntem tot mai departe deolaltă amândoi...
 Din ce în ce mai singur mă 'ntunec și îngheț,
 Când tu te pierzi în zarea eternei dimineți.

Publicată pentru întâia oară în «Convorbiri literare» cu data de 1 Septembrie 1879.

NU MĂ ÎNȚELEGI

In ochii mei acuma nimic nu are preț
 Ca taina ce ascunde a tale frumuseți ;
 Căci pentru care altă minune decât tine
 Mi-ai risipi o viață de cugetări senine
 Pe basme și nimicuri, cuvinte cumpănind,
 Cu peritorul sunet al lor să te cuprind,
 In lanțuri de imagini duiosul vis să-l ferec,
 Să 'mpedec umbra dulce de-a merge 'n întunec ?

Și azi când a mea minte, a farmecului roabă,
 Din ori și ce durere îți face o podoabă
 Și când resai nainte-mi ca marmura de clară,
 Când ochiul tău cel mândru străluce în afară,
 Intunecând privirea-mi de nu pot să văd încă
 Ce-adânc trecut de gânduri e 'n noaptea lor adâncă,
 Azi când a mea iubire e-atâta de curată
 Ca farmecul de care tu ești impresurată,

Ca setea cea eternă ce-o au după olaltă
 Lumina de 'ntuneric și marmura de daltă.
 Când dorul meu e-atâta de-adânc și-atât de sfânt
 Cum nu mai e nimica în cer și pe pământ,
 Când e-o inamorare de tot ce e al tău,
 De-un zâmbet, de-un cutremur, de bine și de rău,
 Când ești enigma însăși a vieții mele 'ntregi :
 Azi văd din a ta vorbă, că nu mă înțelegi !

Să treacă înflorirea de un vânt al recei ierne ?
 Să 'nceți a fi icoana iubirei cei eterne ?
 Cu marmura cea albă să nu te mai asameni,
 Să fii ca toată lumea frumoasă între oameni ?
 Să 'ncete acel farmec ce te-au făcut o zee,
 Să fii — încântătoare — dar numai o femeie,
 Ș'atunci să-mi zici : „Privirea ce-atât ai adorat-o,
 E încă tot senină, fermecătoare... Iat-o ! ?“

E încă tot !... Avea-vei în ochi-mi acel preț
Ce azi ți-l dă sfiala pierdutei mele vieți ?
Voi fi supus duioasei, nemaisimțitei munci,
C'o oaste de imagini să te iubesc și-atunci ?
Au nu știi tu ce suntem ? Copii nimicniciei,
Nefericiri zvârlite în brazdele veciei,
Rotiri strălucitoare a undelor albastre,
Gândirea noastră spuma nimicniciei noastre,
Iar visuri și iluzii pe marginea uitării
Trec și se pierd în zare ca paserile mării
Și ce rămâne 'n urmă nu e decât obscură
Și oarbă suferință ce băntue'n natură ?

Azi când eu am puterea ce-o are numai Domnul,
 Din haosul uitării s'alung pe-o clipă somnul,
 Pe schelea lumii noastre, urâte și 'ntr'un chip,
 Cu vorbe 'mpestrită, zidită din nisip,
 Eu să ridic o lume mai mare, mai senină,
 Precum au fost odată a raiului grădină,
 Azi când ești prea mult inger și prea puțin femeie,
 Frumoasă cum nici Venus, nu a putut să steie,
 In loc de-a fi un soare al astei lumi întregi,
 Tu îmi ucizi gândirea, căci nu mă înțelegi.

Publicată pentru întâia oară în numărul dela 15 Martie 1879 al revistei „Albumul literar“.

(VARIANTĂ)

In ochii mei nimica acum nu are preț
 De cât duioasa taină a mândrei frumuseți,
 Căci ce-ar mai fi și alta în lume de cât tu
 Să faci să-mi pierd viața în vremea de acu
 Pe basme, pe nimicuri, cuvinte cumpănind,
 In peritorul sunet al lor să te cuprind?
 Să 'ncerc visul cel mândru în sunete să-l ferec,
 Să 'mpedec umbra-i dulce de-a merge 'n întunerec?

Și azi când a mea minte, a farmecului roabă,
 Din ori și ce durere îți face o podoabă,
 Azi când ești pentru mine ca marmura de clară,
 Când ochiul tău cel mândru străluce în afară,
 Intunecând privirea-mi de nu pot să văd încă
 Ce-adâncă-i suferința din noaptea lui adâncă,

Azi când a mea iubire e-atâta de curată,
 Ca farmecul de care tu ești impresurată,
 Ca setea cea eternă ce-o au după o laltă
 Lumina de 'ntunerie și marmura de daltă,
 Când dorul meu e mare, nemărginit de sfânt
 Cum nu mai e nimica în cer și pe pământ,
 Acea înamorare de tot ce e al tău
 De-un zâmbet, de-un cutremur, de bine și de rău
 Enigma și 'nțelesul fiind al lumii 'ntregi, —
 Să văz din a ta vorbă că nu mă înțelegi!

Să scuture'nflorirea un vânt al recei ierne?
 Să 'nceți a fi icoana iubirii cei eterne?
 Cu marmura cea albă să nu te mai asameni
 Să fii ca toată lumea o floare între oameni,
 Să 'ncete acel farmec ce te-a făcut o zee
 Să fii... frumoasă încă, dar numai o femeie
 Și-atunci să-mi zici: Privirea ce-atât ai adorat-o
 E încă tot frumoasă, fermecătoare... Iat-o!

E încă tot?... Avea-vei în ochii-mi acel preț
Ce azi ți'l dă sfiala sărmanei mele vieți
Voi fi supus duioasei, ne mai simțite munci
Din toat'a mea putere să te iubesc ș'atunci?

Au nu știi tu ce suntem? Copii nimieniciei,
Nefericiri svârlite în brazdele veciei.
Rotiri strălucitoare — a undelor albastre?
Gândirea noastră-i spumă nimieniciei noastre,
Iar visuri și iluzii pe marginea uitării
Trec și se pierd în zare ca pasările mării,
Și ce rămâne 'n urmă nu e decât obscură
Și oarbă suferință, ce bântue 'n natură?

Și azi când am puterea ce-o are numai Domnul
Din haosul uitării s'alung pe-o clipă somnul,
Pe schela lumii noastre, urâte și 'ntr'un chip
Cu vorbe 'npestrită, zidită din nisip,
Eu să ridic o lume mai mare, mai senină
Precum a fost odată a raiului grădină,
Azi, când ești prea mult înger și prea puțin femeie
Frumoasă cum nici Venus nu a putut să stee,
În loc de-a fi un soare al astei lumi întregi,
Tu îmi ucizi gândirea, căci nu mă înțelegei.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

DESPĂRȚIRE

Să-ți cer un semn, iubito, spre-a nu te mai uita ?
Te-aș cere doar pe tine, dar nu mai ești a ta,
Nu floarea vestejită din părul tău bălai,
Căci singura mea rugă-i, uitării să mă dai.

La ce simțirea crudă a stinsului noroc
Să nu se sting-asemeni, ci 'n veci să stea pe loc ?
Tot alte unde-i sună aceluiaș părău —
La ce statornicia părerilor de rău,
Când prin această lume să trecem ne e scris
Ca visul unei umbre și umbra unui vis ?
La ce de-acu 'nainte tu grija mea s'o porți ?
La ce să măsurii anii ce sboară peste morți ?
Tot una-i, dacă astăzi sau mâine o să mor,
Când voi să-mi piară urma în mintea tuturor,
Când voi să uiți norocul visat de amândoi.
Trezindu-te, iubito, cu anii înapo.,
Să fie neagră umbra în care-oiu fi perit,
Ca și când niciodată noi nu ne-am fi zărit,
Ca și când anii mândri de dor ar fi deșerți...
Că te-am iubit atâta, putea-vei tu să ierți ?

Cu fața spre perete mă lasă prin străini
 Să 'nghete sub pleoape a ochilor lumini
 Și când se va întoarce pământul în pământ,
 Au cine o să știe de unde-s, cine sînt ?
 Cântări tânguitoare prin zidurile reci
 Cerși-vor pentru mine repaosul de veci.
 Ci eu aș vrea ca unul, venind de mine-aproape,
 Să-mi spue al tău nume pe 'nchisele'mi pleoape,
 Apoi — de vor — m'arunce în margine de drum...
 Tot îmi va fi mai bine ca 'n ceasul de acum.
 Din zarea depărtată răsar'un stol de corbi
 Să 'ntunece tot cerul pe ochii mei cei orbi,
 Răsar'o vijelie din margini de pământ,
 Dând pulberea-mi țărâni și inima-mi în vânt.

 Ci tu rămâi în floare ca luna lui April,
 Cu ochii mari și umezi, cu zâmbet de copil ;
 Din cât ești de copilă să 'ntinerești mereu,
 Să nu mă știi pe mine, cum nu m'oiu ști nici eu.

Publicată pentru întâia oară în «Convorbiri literare» din 1 Octombrie 1879.

PE ACEEAȘ ULICIOARĂ

Pe aceeaș ulicioară
 Bate luna în ferești,
 Numai tu de după gratii
 Veșnic nu te mai ivești.

Și aceeași pomi în floare
 Crengi întind peste zaplaz,
 Numai zilele trecute
 Nu le fac să fie azi.

Altul este al tău suflet,
 Alții ochii tăi acum ;
 Numai eu, rămas acelaș,
 Bat mereu acelaș drum.

Ah, subțire și gingașă
 Tu pășeai încet, încet,
 Dulce îmi veneai în umbra
 Tăinuitalui boschet.

Și lăsându-te la peptu-mi,
Nu știam ce-i pe pământ,
Ne spuneam atât de multe
Făr' a zice un cuvânt.

Sărutări erau răspunsul
La 'ntrebări îndeosebi,
Și de alte cele 'n lume
N'aveai vreme să întrebi.

Și în farmecul vieții-mi
Nu știam că-i tot aceea
De te razimi de o umbră
Sau de crezi ce-a zis femeea.

Vântul tremură 'n perdele
Astăzi ca și alte dăți,
Numai tu de după ele
Veșnic nu te mai arăți !

Publicată pentru întâia oară în No. 11 din 1 Februarie 1879 al „Convorbirilor literare“.

O MAMĂ...

O mamă, dulce mamă, din negura de vremi
Pe freamătul de frunze la tine tu mă chemi ;
Deasupra criptei negre a sfântului mormânt
Se scutură salcâmi de toamnă și de vânt,
Se bat încet din ramuri, îngână glasul tău...
Mereu se vor tot bate, tu vei dormi mereu.

Când voiu muri, iubito, la creștet să nu-mi plângi ;
Din teiul sfânt și dulce o ramură să frângi,
La capul meu cu grijă tu ramura s'o 'ngropi,
Asupra ei să cadă a ochilor tăi stropi ;
Simți-o-voiu odată umbrind mormântul meu...
Mereu va crește umbra-i, eu voiu dormi mereu.

Iar dacă împreună va fi ca să murim,
Să nu ne ducă 'n triste zidiri de țintirim ;
Mormântul să ni-l sape la margine de râu,
Ne pună 'n încăperea aceluiaș sicriu,
De-apururea aproape vei fi de sânul meu...
Mereu va plânge apa, noi vom dormi mereu.

Publicată pentru întâia oară în «Convorbiri literare» din 1 Aprilie 1880.

DIN NOAPTEA

Din noaptea vecinicei uitări,
In care toate curg,
A vieții noastre desmerdări
Și raze din amurg.

De unde nu mai străbătu
Nimic din ce-a apus, —
Aș vrea odată'n viață tu
Să te înalți în sus !

Și dacă ochii ce-am iubit
N'or fi de raze plini,
Tu mă privește liniștit
Cu stinsele lumini ;

Și dacă glasul adorat
N'o spune un cuvânt,
Tot înțeleg că m'ai chemat
Dincolo de mormânt.

Publicată pentru întâia oară în revista «Familia» cu data de 2 Februarie 1884.

O D Ă

(În metru antic)

Nu credeam să 'nvăţ a muri vr'odată ;
Pururi tânăr, înfăşurat în manta-mi,
Ochii mei 'nălţam visători la steaua
Singurătăţii.

Când de-odată tu răsărişi în cale-mi,
Suferinţă tu, dureros de dulce...
Până'n fund băui voluptatea morţii,
Ne 'ndurătoareo !

Jalnic ard de viu chinuit ca Nessus,
Ori ca Hercul înveninat de haina-i,
Focul meu a-l stinge nu pot cu toate
Apele mării.

De-al meu propriu vis mistuit mă vaiet,
Pe-al meu propriu rug mă topec în flacări...
Pot să mai re'nviu luminos din el ca
Pasărea Phoenix ?

Piară-mi ochii turburători din cale,
Vino iar în sân, nepăsare tristă,
Ca să pot muri liniştit, pe mine
Mie redă-mă !

Publicată pentru întâia oară în «Convorbiri literare» din 1 Ianuarie 1881.

DIN VALURILE VREMII

Din valurile vremii, iubita mea, resai,
Cu braţele de marmur, că părul lung bălai
Şi faţa străvezie ca faţa albei ceri —
Slăbită e de umbra duioaselor dureri !
Cu zâmbetul tău dulce tu mângâi ochii mei,
Femeie între stele şi stea între femei,
Şi întorcându-ţi faţa spre umărul tău stâng,
În ochii fericirii mă uit pierdut şi plâng.

Cum oare din noianul de neguri să te rump,
Să te ridic la pieptu-mi, iubite înger scump,
Și fața mea în lacrimi pe fața ta s'o plec,
Cu sărutări aprinse suflarea să ți-o 'nec
Și mâna friguroasă s'o încălzească la sin,
Aproape — mai aproape, pe inima'mi s'o țin.

Dar vai, un chip aevea nu ești astfel de treci
Și umbra ta se pierde în negurile reci,
De mă găsească iar singur cu brațele în jos
In trista amintire a visului frumos!
Zadarnic după umbra ta dulce le întind :
Din valurile vremii nu pot să te cuprind.

Publicată pentru întâia oară în «Convorbiri literare» din 1 Fe-
bruarie 1884.

PE LÂNGĂ PLOPII FĂRĂ SOȚ

Pe lângă plopii fără soț
Adesea am trecut ;
Mă cunoșteau vecinii toți, —
Tu nu m'ai cunoscut.

La geamul tău ce strălucea,
Privii atât de des :
O lume toată 'nțelegea,
Tu nu m'ai înțelegea.

De câte ori am așteptat
O șoaptă de răspuns...
O zi din viață să 'mi fi dat,
O zi mi-era de-ajuns.

O oră să fi fost amici
Să ne iubim cu dor,
S'ascult de glasul gurii mici
O oră, și să mor.

Dându-mi din ochiul tău senin
O rază din adins
In calea timpilor ce vin
O stea s'ar fi aprins.

Ai fi trăit în veci de veci
Și rânduri de vieți;
Cu ale tale brațe reci
Înmărmureai măreț !

Un chip de-apururi adorat,
Cum nu mai au perechi
Acele zâne ce străbat
Din timpurile vechi !

Căci te iubeam cu ochi păgâni
Și plini de suferinți,
Ce mi-i lăsară din bătrâni,
Părinții din părinți.

Azi nici măcar îmi pare rău
Că trec cu mult mai rar,
Că cu tristețe capul tău
Se'ntoarce în zadar ;

Căci azi le semeni tuturor
La umblet și la port,
Și te privesc nepăsător
C'un ochiu rece de mort.

Tu trebuia să te cuprinzi
De acel farmec sfânt
Și noaptea candela s'aprinzi
Iubirii pe pământ.

Publicată pentru întâia oară în «Convorbiri literare» din 1 Februarie 1884.

A D I O

De-acuma nu te-oiu mai vedea
Rămâi, rămâi cu bine !
Mă voiui ferì în calea mea
De tine

De astăzi dar tu fă ce vrei,
De astăzi nu-mi mai pasă,
Că cea mai dulce 'ntre femei
Mă lasă.

Căci nu mai am de obicei,
Ca 'n zilele acele,
Să mă îmbăt și de scânteii
Din stele.

Când degerând atâtea dăți
Eu mă uitam prin ramuri
Și așteptam să te arăți
La geamuri.

O, cât eram de fericit
Să mergem împreună
Sub acel farmec liniștit
De lună !

Și când în taină mă rugam
Ca noaptea 'n loc să stee,
In veci alături să te am,
Femeie!

Din a lor treacăt să apuc
Acele dulci cuvinte,
De care azi abia mi-aduc
Aminte.

Căci astăzi dacă mai ascult
Nimicurile-aceste,
Îmi pare-o veche de demult
Poveste.

Și dacă luna bate'n lunci
Și tremură pe lacuri,
Totuși îmi pare că de-atunci
Sunt veacuri.

Cu ochii serii cei d'întâi
Eu n'o voi mai privi-o...
De-aceea 'n urma mea rămâi,
Adio !

CÂND AMINTIRILE

Când amintirile 'n trecut
Incearcă să mă cheme,
Pe drumul lung și cunoscut
Mai trec din vreme 'n vreme.

De-asupra casei tale ies
Și azi aceleași stele
Ce-au luminat atât de des
Induioșării mele.

Și peste arbori resfirați
Răsare blânda lună
Ce ne găsea îmbrățișați
Șoptindu-ne 'mpreună.

A noastre inimi își jurau
Credință pe toți vecii,
Când pe cărări se scuturau
De floare liliicii.

Putut-au oare-atâta dor
În nopte să se stingă,
Când valurile de isvor
N'au încetat să plângă,

Când luna trece prin stejari
Urmând mereu în cale-și,
Când ochii tăi tot încă mari
Se uită dulci și galeși ?

Publicată pentru întâia oară în «Convorbiri literare» din 1 Februarie 1884.

DE-OR TRECE ANII

De-or trece anii cum trecură,
Ea tot mai mult îmi va plăce,
Pentru că 'n toat'a ei făptură
E-un „nu știu cum“ și-un „nu știu ce“.

M'a fermecat cu vr'o scânteie,
Din clipa 'n care ne văzum ?
Deși nu e decât femee,
E totuși altfel, „nu știu cum“.

De-aceea una 'mi este mie
De ar vorbi, de ar tăce ;
Dac' al ei glas e armonie,
E și 'n tăcere „nu știu ce“.

Astfel robit de-aceeași jale
Petrec mereu acelaș drum :
In taina farmecelor sale
E-un „nu știu ce“ și-un „nu știu cum“.

Publicată pentru întâia oară în «Convorbiri literare» din 1 Fe-
bruarie 1884.

S'A DUS AMORUL

S'a dus amorul, un amic
Supus amândurora ;
Deci cânturilor mele zic
Adio tuturor.

Uitarea le închide 'n scrin
Cu mâna ei cea rece,
Și nici pe buze nu-mi mai vin
Și nici prin gând mi-or trece.

Atâta murmur de izvor,
Atât senin de stele,
Și un atât de trist amor
Am îngropat în ele !

Din ce noian îndepărtat
Au răsărit în mine !
Cu câte lacrimi le-am udat,
Iubito, pentru tine !

Cum străbăteau atât de greu
Din jalea mea adâncă,
Și cât de mult îmi pare rău,
Că nu mai sufăr încă.

Că nu mai vrei să te arăți,
Lumină de 'n departe,
Cu ochii tăi întunecați,
Renăscători de moarte !

Și cu acel smerit surîs,
Cu cea mai blândă față,
Să faci din viața mea un vis,
Din visul meu o viață !

Să mi se pară cum-că crești
De cum răsare luna
In umbra dulcilor povești
Din nopți o mie una !

Era un vis misterios
Și blând din cale-afară
Și prea era de tot frumos,
De-a trebuit să piară.

Prea mult un înger mi-ai părut
Și prea puțin femei,
Ca fericirea ce-am avut
Să fi putut să stee.

Prea ne pierdurăm tu și eu
In al ei farmec poate,
Prea am uitat pe Dumnezeu,
Precum uitarăm toate.

Și poate că nici este loc
Pe-o lume de mizerii
Pentr'un atât de sfânt noroc
Străbătător durerii.

Publicată pentru întâia oară în «Convorbiri literare» din 1 Februarie 1884.

CE E AMORUL

Ce e amorul ? El un lung
Prilej pentru durere ;
Căci mii de lacrimi nu-i ajung
Și tot mai multe cere.

De-un semn în treacăt dela ea
El sufletul ți-l leagă,
In cât să n'o mai poți uita
Viața ta întreagă.

Dar încă, de te-așteaptă 'n prag
In umbra de unghere,
De se'ntâlnește drag cu drag,
Cum inima ta cere ;

Dispar și ceruri și pământ
Și pieptul tău se bate,
Și totu-atârnă de-un cuvânt
Șoptit pe jumătate.

Te urmărește săptămâni
Un pas făcut alene,
O dulce strângere de mâni,
Un tremurat de gene ;

Te urmăresc luminători
Ca soarele și luna
Și peste zi de-atâtea ori
Și noaptea totdeauna.

Căci scris a fost ca viața ta
De doru-i să nu'ncapă,
Căci te-a cuprins asemenea
Lianelor de apă.

TE DUCI

Te duci și ani de suferință
N'or să te vadă ochi-mi triști,
Inamorați de-a ta ființă,
De cum zâmbești, de cum te miști

Și nu e blând ca o poveste
Amorul meu cel dureros,
Un demon sufletul tău este,
Cu chip de marmoră frumos.

În față farmecul palorii
Și ochi ce scânteie de vii —
Sunt umezi înfiorătorii
De lingușiri, de violenții.

Când mă atingi eu mă cutremur,
Tresar la pasul tău când treci,
De-al genei tale gingaș tremur
Atârnă viața mea pe veci.

Te duci și rău n'o să-mi mai pară
De-acum de ziua cea de ieri,
Că nu am fost victimă iară
Neînduratelor dureri,

C'auzu-mi n'o să-l mai întuneci
Cu-a gurii dulci suflări fierbinți,
Pe frunte-mi mâna n'o s'o lupeci,
Ca să mă faci să-mi ies din minți.

Puteam numiri defăimătoare
În gândul meu să-ți iscodesc,
Și te uram cu 'nversunare,
Te blestemam căci te iubesc.

De-acum nici asta nu-mi rămâne
Și n'o să am ce blestemă :
Ca azi va fi ziua de mâne,
Ca mâni toți anii s'or urmă. —

O toamnă, care întârzie
Pe-un istovit și trist isvor,
Deasupra-i frunzele pustie :
A mele visuri, care mor.

Viața-mi pare-o nebunie
Sfârșită făr' a fi 'nceput,
În toată neagra veșnicie
O clipă 'n brațe te-am ținut.

De-atunci, pornind a lui aripe,
S'a dus pe veci norocul meu :
Redă-mi comoara unei clipe
Cu ani de părere de rău !

Publicată pentru întâia oară în «Convorbiri literare» din 1 Fe-
bruarie 1884.

MAI AM UN SINGUR DOR

De-oiu adormi curând
În noaptea uitării,
Să mă duceți tăcând
La marginea mării.

Nu voiu sicriu bogat
Făclie și flamuri,
Ci-mi împlețiți un pat
Din tinere ramuri.

Să 'mi fie somnul lin
Și codrul aproape,
Luceasc'un cer senin
Eternelor ape,

Care 'n dureri adânci
Se 'nalță la maluri :
S'ar atârna de stânci
Cu brațe de valuri,

Se 'naltă, dar recad
 Și murmură 'ntr'una,
Când pe păduri de brad
 Alunecă luna.

Și nime 'n urma mea
 Nu'mi plânge la creștet
Doar moartea glas să dea
 Frunzișului veșted.

Să treacă lin prin vânt
 A-tot-știutoarea,
De-asupra-mi teiul sfânt
 Să'și scuture floarea.

Cum n'oiu mai fi pribeag
 De-atunci înainte,
M'or troceni cu drag
 Aduceri aminte.

Luceferi ce răsar
 In umbră de ceteni
Or să-mi zâmbească iar
 Fiindu-mi prieteni.

Ce n'or ști că privesc
 O lume de patemi,
Pe când liane cresc
 Pe singurătate-mi.

Publicată pentru întâia oară în «Convorbiri literare» din 1 Fe-
bruarie 1884.

— VARIANTA I —

Iar când voiu fi pământ,
 In liniștea sării
Săpați-mi un mormânt
 La marginea mării.

Nu voiu sieri bogat
 Podoabe și flamuri,
Ci-mi împlețiți un pat
 Din veștede ramuri.

Să-mi fie somnul lin
Și codrul aproape
Să am un cer senin
Pe-adâncile ape.

S'aud cum blânde cad
Izvoarele într'una,
Pe vârfuri lungi de brad
Alunece luna.

S'aud pe valuri vânt,
Din munte talanga,
De-asupra-mi teiul sfânt
Să-și scuture creanga.

Și cum n'oiu suferi
De-atuncea 'nainte,
Cu flori m'or troeni
Aduceri aminte.

Și cum va înceta
Al inimei zbucium,
Ce dulce-mi va suna
Cântarea de bucium !

Vor arde 'n preajma mea
Luminile 'n dealuri,
Izbind s'or frământa
Eternele valuri.

Și nime 'n urma mea
Nu'mi plângă la creștet,
Ci codrul vânt să dea
Frunzișului veșted.

Luceferii de foc
Privi-or din cetini
Mormânt fără' de noroc
Și fără prietini.

Rămasă inedită până la apariția volumului publicat sub îngrijirea
lui Titu Maiorescu.

— VARIANTA II —

Nu voiu mormânt bogat,
Cântare și flamuri
Ci-mi împlețiți un pat
Din tinere ramuri ;
Și nime 'n urma mea
Nu'mi plângă la creștet,
Frunzișului veșted
Doar vântul glas să-i dea.
In liniștea sării
Să mă 'ngropați, pe când
Trec stoluri sburând
La marginea mării.

Să-mi fie somnul lin
Și codrul aproape ;
Lucească cer senin
Eternelor ape,
Care din văi adânci
Se 'nalță la maluri ;
Cu brațe de valuri
S'ar atârna de stânci
Și murmură 'ntr'una
Când spumegând recad ;
Iar pe păduri de brad
Alunece luna.

Reverse dulci scânteii
A-tot-știutoarea
De-asupra-mi crengi de tei
Să-și scuture floarea,
Ne mai fiind pribeag
De-atunci înainte,
Aduceri aminte
M'or coperi cu drag
Și stinsele patemi
Le-or troeni căzând,
Uitarea 'ntinzând
Pe singurătate-mi.

— VARIANTA III —

Cum nu am nici un dor
Dorința mi-e mare
Să mor
La margini de mare.
Nu voi sicriu bogat
Făclie și flamuri
Ci pat
Din tinere ramuri.
Doar vântul când și când
Să-mi treacă la creștet
Sunând
Frunzișului veșted.
Să-mi fie somnul lin
Și codrul aproape
Senin
Pe-eternele ape.
Cari din văi adânci
S'ar prinde de maluri
De stânci
Cu brațe de valuri,
Dar spumegând recad...
Și numai într'una
Pe brad
Alunece luna.
Reverse dulci scânteii
Duios plutitoare...
Din tei
Să scutură floarea
Căci nu m'or mai durea
Aduceri aminte
De ea
De-atunci înaintea.
Cădea-vor an cu an
Pe stinsele-mi patemi
Troian
In singurătate-mi.

Rămasă inedită până la apariția volumului publicat sub îngrijirea
d-lui A. C. Cuza.

— VARIANTA IV —

Mai am un singur dor :
 In liniştea sării
Să mă lăsaţi să mor
 La marginea mării ;
Să-mi fie somnul lin
 Şi codrul aproape,
 Pe 'ntinsele ape
Să am un cer senin.
 Nu'mi trebuie flamuri,
Nu voiu sicriu bogat,
Ci-mi împletiţi un pat
 Din tinere ramuri.

Şi nime 'n urma mea
 Nu'mi plângă la creştet ;
Doar toamna glas să dea
 Frunzişului veşted.
Pe când cu sgomot cad
 Isvoarele 'ntr'una,
 Alunece luna
Prin vârfuri lungi de brad.
 Pătrunză talanga
Al serii rece vânt ;
De-asupra-mi teiul sfânt
 Să-şi scuture creanga.

Cum n'oi mai fi pribeag
 De-atunci înainte,
M'or troenî cu drag
 Aduceri aminte;
Luceferi ce răsar
 Din umbră de ceteni,
 Fiindu-mi prieteni,
O să-mi zâmbească iar.
 Va geme de patemi
Al mării aspru cânt...
Ci eu voiu fi pământ
 In singurătate-mi.

Rămasă inedită până la apariţia volumului sub îngrijirea lui
Nerva Hodoş.

DE CE NU-'MI VII

Vezi, rândunelele se duc,
Se scutur frunzele de nuc,
S'așează bruma peste vii —
De ce nu'mi vii, de ce nu'mi vii?

O ! vino iar în al meu braț,
Să te privesc cu mult nesăț,
Să razim dulce capul meu
De sânul tău, de sânul tău !

Ți-aduci aminte cum pe-atunci,
Când ne plimbam prin văi și lunci,
Te ridicam de subsuori
De-atâtea ori, de-atâtea ori ?

În lumea asta sunt femei
Cu ochi ce izvoresc scânteii...
Dar ori-cât ele sunt de sus,
Ca tine nu-s, ca tine nu-s !

Căci tu înseninezi mereu
Viața sufletului meu,
Mai mândră decât ori-ce stea
Iubita mea, iubita mea !

Târzie toamnă e acum,
Se scutur frunzele pe drum
Și lanurile sunt pustii...
De ce nu'mi vii, de ce nu'mi vii !

Publicată pentru întâia oară în «Convorbiri literare» din 1 Fe-
bruarie 1884.

(VARIANTĂ)

Prin codru jalnic trece vânt,
Se pleacă ramuri la pământ,
Se scutur frunzele din vii...
De ce nu vii, de ce nu vii ?

Și multe flori au fost în tei
Și-i plină lumea de femei
De seama ta, pe cât văzui,
Nici una nu-i, nici una nu-i.

Văzut-am lucii ochi de foc,
Prevestitori de mult noroc,
Dar ca ai tăi de crezământ
Ai lor nu sînt, ai lor nu sînt.

Văzut-am mâini subțiri și reci
Ce promiteau amor pe veci.
Dar nu sînt dulci, nu sînt așa
Ca mâna ta, ca mâna ta.

De ce nu vii să strălucești,
Cu ochii mari și îngerești,
Au nu ne e atît de dor
Amânduror, amânduror ?

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

INDICA

POEME EPICE

ONDINA

L'al orelor zile şirag răsător
Se 'nşir cele negre şi mute
Ce poartă în suflet mistere de-amor
Pălite, sublime, tăcute.
 Şi noaptea din nori
 Pe-aripi de fiori
Atinge uşor cu gândul
 Pământul.

Pe-un cal care soarbe prin nările-i foc
Din ceaţa pustie şi rece
Un june pe vânturi, cu capul în joc,
Cu clipa gândirei se 'ntrece
 Şi calu-i turbat
 Sbura necurmat,
Mânat ca de-a spaimelor zână
 Bătrână.

Pe aripi de munte din stânci de asfalt
Castelul se'nnalţă, se 'ncrunţă
Şi creştetu-i negru şi creştetu-i nalt,
De nouri şi ani se 'ncăruntă,
 Dar astă-zi e viu
 Şi 'n ton auriu
Răsună din umbra cea mare
 Cântare.

În mii de lumine ferestrele-i ard,
Prin care se văd trecătoare
Prin tactul cântărei pierdute de brad
Cum danţă la umbre uşoare,
 Cum danţă uşor
 Dulci vise de-amor,
Palatul plutea în magie
 Aurie.

Ca cerbul ce saltă în creștet de stânci,
Urmă de săgeată arzătoare,
Din căi năruite, din gârle adânci
Fugarul în tropot răsare.

Cu nara arzând
Cu coama pe vânt.
Odat' încă pintenu 'mpunge
Ș-ajunge.

Și s'umflă mai tare și îmblă mai greu
Și pieptul se umflă mai tare,
La inimă-aleargă tot sângele său
Și ochii-i se sting de 'nfocare.

Sus lângă palat
Vezi calul spumat,
El cade, 'ngenunche pe-o brâncă,
Pe stâncă.

Iar junele sare ușor de pe el
Sub mantă-i purtând mandolină,
Frumos ca din basme și tras prin inel
Și nalt ca un brad pe-o ruină.

De grile de fier
Al meu cavaler
S'acată 'ntr'un arc pe fereastră
Ș'adastă :

Ca gânduri palide din ore dalbe
Sboară danțându-le ființe albe,
Par arome suflete line,
Duse de zefirii de prin grădine.
În coruri nimfele cântă la hore
Și gem în lirele blânde, sonore,
Ascunse gândure de dor de ducă
Triste și palide ca o nălucă

Apoi în citere ele 'ncordară
Și plin și limpede încet cântară
Glas al izvorului ce însenină
Mintea cea turbure de gânduri plină

Pe râul dorului, mânat de vânture
Veni odat'
Pe-un vas cu vâslele, mânate'n cânture
Linu-'mpărât.

Venit-a regele să calce văile
Cătând o sor
Eroi se 'ninimă și plâng femeile
De-a lui amor.

(El fură minților ecouri tinere
Cântul la dor,
Răpește buzele naivei Vinere
Vorba d'amor).

Pe codrii munților potici de cremene
El a cătat
O dulce pasăre la glas să-i semene
Și n'a aflat.

Tu ești simțurilor suroră gemene,
Sufletul lor.
Regele citerei trebuie să-ți semene
Ca vis cu dor.

În tine vede-se că e în cerure
Un Dumnezeu,
Purtând simetria ș'a ei misterure
În gândul seu.

Coardele citerei unele 'ntr'alte
Mâne-le lin.
C'a tale cântece n'auzi alte.
Regele Lin.

Cântă cu doliul ce-l varsă belele
Când plâng de-amor,
Să crează lunile, să crează stelele
Că-i tactul lor.

Cum din cer îngerii privesc la stele
Brazii cu dragoste se uit' la ele
Din lungul horelor amestecate
Barzii ridie a lor glasuri bărbate.
Arpele 'n cântece parcă se sfarmă
Când gem ca fluviul, când zic alarmă.
Muzica sferelor serafi adoră
Soarele lumilor ce-l 'nconjoară
Dictând în cântece de fericire
Stelelor tactul să le inspire.
Cum în culorile ce se imbină
Naște a soarelui albă lumină,
Astfel prin vocile răsunătoare
Curge-astă mistică, dulce cântare :

Ondină
Cu ochi de dulce lumină,
Cu bucle ce'nvăluie 'n aur
Tesaur !

Idee,
Pierdută 'ntr'o palidă fee !
Din planul genezei ce-aleargă
Ne'ntreagă !

Să'nvii viii
Și stâncă de care-și râd timpii
Și tot ce mai e 'n nesimțire
In fire.

Vin' dară
Căci ochiu-ți e viață și pară
Și sufletu-ți blândă magie
Ce 'nvie.

Să cânte
Ce secolii tăcu înainte
Ș-a munților creștete 'nalte
Să salte.

Și din amestecul de vise dalbe
Dintre dănțândeale ființe albe
Ese cum cântecul dintre suspine
Regina, albelor nopții regine.
Păru-i ca aurul fața 'ncadrează
Cunună 'n undele-i se furișează
Pe-o liră gingașă și argintie
Mănuța coardele le 'ncurcă vie
Și cum din zilele poetici, june,
A idealului ese minune,
Astfel prin notele-i dulce de-amor
Glasul ei tremură dulce ușor.

Liră spartă 'n stânce : lume,
Strigăt în pustiu de dor,
Plâns amar luat de glumă
Huiduitul vrăjitor.

E ființa-mi tremurândă,
Care trece 'n infinit,
Ca un fulger fără țintă,
Ca un cap fără zenit.

Dintre chinuri ce mă 'nneacă
Eu sorbeam mirul curat
Cum o lebădă se pleacă,
Bând din lacul înghețat.

Dar cu moartea cea adâncă
Am schimbat al vieții gând,
Am fost vultur pe o stâncă
Sunt o cruce pe mormânt.

Care-i scopul vieții mele ?
(Intreb sufletu 'npetrit.
Ochiu-i stins, buzele mele
De durere-au 'nvinețit).

Crucea'mi, pară gânditoare,
Parcă arde-a vieții-mi tort,
Căci prin neguri mormântare
Privesc fața mea de mort.

Dar atunci când albe zâne
S'or privi 'n sufletul meu,
A ! gândiți, gândiți la mine,
Că am fost în lume eu.

Un murmur feerie desmiardă duios
A salei tăcere senină
Din bolta ferestrei, arcată pompos,
Un eco vibrând mandolină,
Un eco ușor,
Setos de amor,
Se'neurcă 'ntr'a mandolei strune
Nebune.

Și toată viața lui, tot ce-a cules
Din unde, din munte, din vale
Tot sufletu-i june, tot scumpu-i eres
Il perde în coardele sale.
Vărsând cu dor,
Plângând răzător
El cântă cu buze de miere
Durere :

De ce nu-s o floare uscată de vânt
Și pală ca fruntea pe moarte,
Ce mila o prinde prin cruci de mormânt
Cu miros strivit, fără soarte
C'atunci m'ai lua
La mine-ai căta
Gândind cum e trecătoare
O floare.

Dar eu nu-s, copilă, decât un amor
Ce arde 'n o inimă jună,
Un glas de pe buze aprinse de dor
O minte pustie nebună
Și dulce descânt
Pe coarde d'argint,
Când palida mea nebunie
Invie.

Dar am o câmpie ce undoe 'n flori
Câmpia speranțelor mele,
Acolo te-așteaptă răsăndeles zori
Pletindu-ți coroana de stele.
S'aduci prin amor
De viață fior,
Pe-a vieții pustiuri îmi vină,
Ondină!

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

DIAMANT DIN NORD

Printre mândre grădine, de laur dumbrave
Castelul se 'nnalță cu arcuri suave,
Cu stâlpi ca zăpada, ferești sticlitoare
Ce par poleite cu aur din soare.

Prin lungi și umbroase cărări nisipite
Umblă cavalerul cu pasuri pripite.
Și stele revarsă lumina lor clară
Pe-aleele lungi, în boschete de vară.

S'aude murmurul isvoarelor sumbre,
Pe lac se ivesc dintre stuf și din umbre
Înaltele lebezi, ce apele-i taie
În cercuri murinde și brazde bălaie.

Și dealuri departe pe-o linie clară
Înseamnă-a lor umeri pe cerul de sară,
Cu stâncele negre ruine strivite
Cu muchile 'n lună frumos zugrăvite.

Și par urieși ce 'ntr'un cuib de balaur
Păzesc o măreață comoară de aur,
Căci luna ce 'n dosul lor roșă răsare
Comoară arzândă în noapte se pare.

Uimit cavalerul privește la lună
Dumbrava șoptește, izvoarele sună,
Aruncă toiege de raze de neauă
Și albă 'n ferestre e ori ce perdeauă.

Incet cavalerul s'apropie 'n svonul
Al undelor palizi... zărește balconul
Cu frunze 'ncurcatu-i, prin grile-în glastre
Cu roze de Șiras, liane albastre.

Iar papura sună de-al undelor treer
Și 'n iarba înaltă suspină un greer,
Și vânăta-i umbra, și rumenă 'i sara
Și 'n dulcea tăcere răsună ghitara...

„Văzut-am în visul junie-mi bogată
Un înger—o taină în alb îmbrăcată
Și fruntea-i încunjur'o boltă de stele
Și ochii ei limpezi ca moi viorele.

„Apari cu-a ta haină de scumpă mătăasă
Ce pare 'ncărcată de brumă-argintoasă,
Să văd a ta umbră de lună 'nmuietă
În păru-i de aur înalt-mlădietetă“.

S'aude 'n balconu-i foșnirea uscată
A hainelor lungi de mătăasă bogată,
S'apare prin flori aplecată pe grile
Frumoas' arătare a dulcei copile.

Ghitara lui tace. Ea dulce îi spune:
„E vană iubirea-ți, frumosul meu june,
De-o vrajă-i legată întreaga mea fire,
Iubirea-mi eternă de-a ei împlinire.

„In Marea de Nord diamantu-acel zace
Ce noaptea cea neagră în zi o preface
Și cine-l va scoate din neagra-adâncime
Mi-e mire. Afară de el însă nime.

„Ori cât te-aș iubi și mă jur că te-ador
Durere și grijă e tristu-mi amor,
De-aceea cu spaimă frumos cavalerie,
De tine-am fugit, deși doru-mi te cere.

„Fugi dar, adorate! Te pierde în lume
Și uită, ah uită chiar tristul meu nume,
Eu numai, eu singur'amor pe vecie
Păstra-voi în pieptu-mi, în viața-mi pustie“.

„O înger! el zice cu vocea muiată
D'iubire și grijă—copil' adorată,
Sigur de iubirea-ți—m'aștepte perzare
Tot scoate-voi piatra luminei din mare”.

.
Din Spania mândră pe căile lunge
El pleacă în lume, în Nord pân'ajunge
S'or unde în juru-i femeii se constelă,
Tot inima 'n sânu-i rămâne fidelă.

Ș-ori unde întreabă diamant'-unde zace,
Ca noaptea cea neagră în zi o preface
Ș-un moș bătrân numai în minte'că ține
De calea la peatra eternei lumine.

Ii sprijină anii o sută toiagul,
E gârbov ca iarna. I'arată moșneagul
Stâncoasa lui cale și-i spune : „copile,
Voiești tu în mare să mori chiar cu zile?

Iți spun : nu te duce. Prin codru vei trece
Cu negrii balauri, cu negură rece
De nu-ți vei pierde acolo viața
Sfărmate-va marea cu sloiu de ghiață,

De n'ascuți de mine, a vremilor strajă
De mergi ori cum fie... te 'nvaț astă vrajă
S'o strigi lângă mare: „A soarelui soră
Răsai ș'umple lumea de mândră-auroră!“

El pleacă. Și 'n codrii cu verzile bolte
Aude murmure c'a mării revolte
Și șerpi pe trupine, dințoșii bălauri
Cu ochi de jăratec și solzii de aur.

S'aud urlări de sălbatece feară
Ce dinții-și arată prin frunza cea rară,
Și scorprii flămânde se 'naltă 'n inele,
Pe trunchii uscați ele șueră grele.

O rază nu este în neagra pădure,
Doar ochii de șarpe prin cețele sure
Scipesc ca cărbunii, țâsnind cu 'ngrozire,
De spaimă îi vine să-și iasă din fire.

Cu inima 'n dinți mai departe aleargă...
De-odată se schimbă în noaptea cea largă
Tabloul... Nainte'i o lume-i deschisă
Cu aer de vară, cu lunce de vise;

Castele se 'nalt'argintoase, senine,
Pe maluri de râuri cu-oglinzi cristaline
De marmură albă's, pierdute 'n dumbrave,
Și 'n cer mișcă norii auritele nave.

O muzică dulce, adânc-voluptoasă
Pătrunde-acea lume se mișcă în lună
Și verzile lanuri se mișcă în lună
Și 'n lacuri cadentă cântări ce răsună.

S'acopere lumea cu lungi pânzărie
De-o brumă-argintoasă lucind viorie
Și florile toate sub ea 'ncremenite
Respiră miroase adânc adormite.

Din nori curge-o bură de colb de diamante
Ce văile umple și dealuri înalte
In față-le-i luna s'aud mii de șoapte,
Pe cer se ridic curcubeu de noapte.

Pe-o mândră cărare cu argint risipită
S'apropie-o naltă femeie iubită,
Din creștetu-i părul cel negru cascadă
Pe sâni străluciți de virgină zăpadă.

Și haina-i albastră, bogată și lungă,
In razele lunii creți splendizi aruncă
Și umerii-i goi strălucesc ca și neaua
Și ochiul ei mare luminează ca steaua.

Ea vine spre dânsul: „Iubit cavaler,
Nu merge la mare, căci mor de durere
De mult te aștept eu și dulcea'ți iubire
De mult ești menit ca să fii al meu mire”.

Ea mâinile albe la el și le 'ntinde
Și părul ei negru încet se desprinde,
Vărsându-se 'n valuri de neagră mătasă
Pe bustu-i de marmor... Divină... frumoasă...

Și plâns este graiu-i... Cu mâinile-unite
Ea-l roagă să oprească din pasuri pripite
Să 'mpartă cu dânsa, ce vede... tot raiul
De dor și de grijă îi tremură graiul.

„Fugi, fugi! — el îi zise—frumoasă ispită
In van este ruga-'ți“... De-odată-i pierită
Câmpia cea verde cu blânda dumbravă
Și marea 'nghețată vueste grozavă.

In fluvii ea mișc'a ei stanuri de ghiată,
Sfărâmându-le'n vuiet ea strigă măreață
Și stâncă pe stâncă înnalță, zidește,
Bolți mândre ridică și iar risipește.

El inimă'și face și 'n mare s'aruncă
Un vuet puternic, furtună 'ndelungă...
El strigă în apă: A soarelui soră
Răsai umplând lumea c'o mândră auroră!

In mână el simte o piatră frumoasă
In juru-i e ziuă... Câmpiile-auroase
Grădina din țara-i... cu lacu-i, castelu-i
Ca 'n vis de-odată îi se arăta lui.

Grădina-i străluce flori felurite
Ce tremur ca 'n soare frumoase, topite,
Aleele scutur de rouă o ploaie
Și soarele 'nalță-al lui disc de văpaie.

El intră 'n castel cu a lui piatră în mână
Pe scări îl așteaptă frumoasa stăpână
De gātu-i s'atârnă, zâmbind ea îi spune:
„Adâncul tău dor se 'mplini prin minune.

Am vrut să te'ncerc... căci și fără această
Puteam ca să-ți dau eu guriți... pe fereastră
Și totuși, te asigur, știam dinainte:
Ca tu să mă 'nșeli nici îți trece prin minte.

Căci de-aș fi știut c'ar putea să mă 'nșele
Aști ochi... aste mâni să'mi fie 'nfidele
Lasat-aș fi eu ca să mergi... și să-mi iee
Pe-amantul meu dulce o altă femeie?

O peatră mai scumpă și cea adevărată
Iubirea mea este... nestinsă, curată...
Aceasta ți-o dau... și aceasta mi-o ține“...

Apți!!... Cavalerie să-ți fie de bine!

Aoh!... Cine cască?... ce? chiar cavalerul...
În somnul lui dulce visat-a el cerul,
Căci biet adormit el a fost cu ghitară
Sub naltul balcon, unde urlase asară,

E drept că 'nainte el vede chiar raiul
Avea 'n grădină... Dar vai, guturaiul
Urât îl cuprinse de-a nopții răceală,
Pe ochi s'a pus brumă și 'n gât răgușeală.

Ah, vrut-ar fi dânsul, cântând din ghitară,
Cu-amor să deștepte copila cea rară,
Dar vai auzindu-l ar face-o să creadă
Că strigă cucoșii în verdea livadă.

De țarnă-i e plină frumoasa lui haină,
El putina spală prin huciu cam în taină,
Ca nu grădinarul pe lângă-acea rană
Ce 'n inimă are, să-i scuture blana.

În urmă o ușă 'n balcon se deschide,
Prin flori se arată un cap care rîde,
O blondă cu părul de aur—șireată
De amoru-i prostatec rîzând se desfată.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

BASMUL LUI ARGHIR

Frunză verde fag,
Dorule sărac,
Lăutar pribeag
Vin, de-mi zi cu drag
Vin, de-mi zi în șir,
Tot din fir în fir,
Basmul lui Arghir,
Cel cu păr de fir,
Singur să mă mir.

Fost-a când a fost,
Că de n'ar fi fost
Nu-i s'ar ști de rost.

Fost-a Impărat
Mândru luminat,
Ce avea cetate
Cu palate nalte,
Cu turnuri de fier,
Ce lovia în cer.
Și 'n mijloc stetea
Și mi se 'nălța
Mândră mânăstire,
Loc de pomenire,
Mânăstire 'naltă
Cum n'a mai fost altă.

Și asupra ei,
Mări, că-mi vedeai
Că în loc de cruce
Sorile străluce.

Și-avea 'mpărăteasă
Tânăra, frumoasă
Ca floarea de nalbă
Ca lacrima albă.
Pe fruntea senină
C'o stea de lumină.

Și-avea trei feciori
Ca și trei bujori
Vara 'nfloritori.

Frunzuliță tei
Da din ei tustrei
Cine 'mi era cine
Cu ochi de lumine,
Cu statură 'naltă
Cu talia 'nvoaltă,
Gingaș de mijloc
Și cu vers de foc?

Imi era Arghir
Cel de trandafir
Cu părul de fir.

Și 'mpăratu-avea
Lângă curtea sa :
O mândră grădină,
De miresme plină
Și roiuri de-albine
Prin florile dalbe
De naramze albe,
Grădină de flori
Din pomi roditori
Și de sărbători.
Dar de te duceai,
De mi te perdeai
Prin a umbrei răcori,
Prin cărări de flori,
Iată mări iată,
Că-mi dedeai de-odată
D'un pom de grădină
Cu flori de lumină
Ce 'nfloria în zori
Pe la cântători
Iar la zi n'amiază
Scutura de raze
Inflorit-ai leasă
Iar la miez de noapte
Rodia mere coapte
Mere de-aur mari
Cu sâmburii tari
De mărgăritari...

.

Rămasă inedită până la apariția colecțiunii «Literatura populară»
(«Minerva»).

EGIPETUL

Nilul mișcă valuri blonde pe câmpii cuprinși de Maur,
 Peste el cerul d'Egiptet desfăcut în foc și aur;
 Pe-a lui maluri galbini, șese, stuful crește din adânc
 Flori, juvaeruri în aer, scilipesc tainice în soare,
 Unele-albe, nalte, fragezi, ca argintul din ninsoare,
 Alte roșii ca jăratec, alte-albastre — ochi ce plâng.

Și prin tufele de mături ce cresc verzi, adânce, dese.
 Păsări 'mblânzite 'n cuiburi destind penele alese,
 Ciripind cu ciocu 'n soare, giugiulindu-se cu-amor.
 Inecat de veșnicii visuri, răsărit din sfinte-izvoară,
 Nilul mișcă lui legendă și oglinda-i galben-clară
 Către marea liniștită, ce înecă al lui dor.

De-a lui maluri sunt unite câmpii verzi și țări ferice :
 Memfis colo 'n depărtare, cu zidurile-i antice,
 Mur pe mur, stâncă pe stâncă — o cetate de giganți.
 Sunt gândiri arhitectonici de-o grozavă măreție !
 Au zidit munte pe munte în antica lor trufie,
 Le-a 'mbrăcat cu-argint ca'n soare să lucească într'un lanț.

Și să pară răsărită din visările pustiei,
 Din nisipuri argintoase în mișcarea vijeliei,
 Ca un gând al mării sfinte, reflectat de cerul cald
 Ș'aruncat în depărtare ! Colo se ridic' trufașe
 Și eterne ca și moartea piramidele-uriaeșe,
 Racle ce încap în ele epopea unui Scald.

Se 'nserează... Nilul doarme și es stelele din strungă.
 Luna'n mare își aruncă chipul și prin nori le-alungă —
 Cine-a deschis piramida și înlăuntru a intrat ?
 Este regele. În haină de-aur roș și pietre scumpe
 El intră să vad'acolo tot trecutul: i se rumpe
 Al lui suflet, când privește peste-al vremurilor vad.

În zadar guverună regii lumea cu înțelepciune —
 Se 'nmulțesc semnele rele, se 'mputin faptele bune —
 În zadar caut'al vieții înțeles nedeslegat,
 Iese 'n noapte... ș'a lui umbră lung întins se desfășoară
 Pe-ale Nilului lungi valuri. Astfel pe-unde de popoară
 Umbra gândurilor regii se aruncă 'ntunecat,

Ale piramidei visuri, ale Nilului reci unde,
Ale trestiilor sunet, ce sub luna ce pătrunde
Par a fi snopuri gigantici de lungi sulii de argint,
Toat-a apei, a pustiei și a nopții măreție
Se unesc să 'mbrace mândru veche-acea împărăție,
Să învie în deșerturi șir de visuri ce te mint.

Râul sfânt ne povestește cu-ale undelor lui gure
De-a izvorului său taină, despre vremi apuse, sure,
Sufletul se 'mbată 'n visuri care-alunecă în zbor,
Palmii risipiți în crânguri, auriți de-a lunei fază
Naltă sveltele lor trunchiuri, — Noaptea-i clară, luminoasă,
Undele visează spume, cerurile 'nșiră nori,

Și în templele mărețe, colonade 'n marmuri albe,
Noaptea zeii se preumblă în vestmintele lor dalbe,
Și al preoților cântec sună 'n harfe de argint;
Și la vântul din pustie, la răcoarea nopții brună,
Piramidele din creștet aiurind și jalnic sună,
Și sălbatec se plâng regii în giganticul mormânt.

În zidirea cea antică, sus în frunte-i turnul maur,
Magul privea pe gânduri în oglinda lui de aur,
Unde-a cerului mii stele ca 'ntr'un centru se adun,
El în mic privește-acolo căile lor tănuite
Și cu varga zugrăvește cărărușile găsite:
Au aflat sâmburul lumii, tot ce-i drept, frumos și bun

Și se poate că, spre răul unei ginți efeminate,
Regilor pătați de crime, preoțimei desfrânate,
Magul, paza răzbunării, a cetit semnul întors;
Ș'atunci vântul ridicat-a tot nisipul din pustiuri,
Astupând cu el orașe, ca gigantice sicriuri
Unei ginți ce fără viață 'ngreuiă pământul stors,

Uraganu-acum aleargă pân 'ce caii lui îi crapă
Și în Nil numai deșertul nisipișul și-l adapă,
Așternându-l peste câmpii cei odată înfloriți,
Memfis, Teba, țara 'ntreagă coperită-i de ruine,
Prin deșert străbat sălbatic mari familii beduine
Cu viața lor de basme pe câmpie risipiți.

Dar ș'acum turburând stele pe-ale Nilului lungi unde,
Noaptea flamingo cel roșu apa 'ncet, încet pătrunde,
Ș'acum luna arginteste tot Egiptul antic;
Ș'atunci sufletul visează toat' istoria străveche,
Glasul din trecut străbate l-a prezentului ureche,
Din a valurilor sfadă prorociri se aridic,

D'atunci Memfis se înalță, argintos gând al pustiei,
 Inchezare măestrită din suflarea vijeliei,...
 Beduini ce stau în lună, o minune, o privesc,
 Povestindu-și basme mândre îmbrăcate 'n flori și stele,
 De orașul care iese din pustiile de jele;
 Din pământ și de sub mare s'aud sunete ce cresc,

Marea 'n fund clopote are, care sună 'n orice noapte:
 Nilu 'n fund grădine are, pomi cu mere de-aur coapte,
 Sub nisipul din pustie cufundat e un popor
 Ce cu-orașele-i deodată se trezește și se duce,
 Sus în curțile din Memfis, unde 'n săli lumina luce;
 Ei petrec în vin și 'n chiot orice noapte până 'n zor.

Publicată pentru întâia oară în numărul cu data de 1 Septembrie 1882
 al «Convorbirilor literare».

FĂT-FRUMOS DIN TEI

— Blanca, află că din leagăn
 Domnul este al tău mire,
 Căci născută ești, copilă,
 Din nevrednică iubire.

Mâni în schit la Sfânta Ana
 Vei găsi la cel din stele
 Mângâierea vieții tale,
 Mântuirea feței mele.

— Nu voi, tată, să usuce
 Al meu suflet tânăr, vesel;
 Eu iubesc vânatul, jocul;
 Traiul lumii alții lese-l.

Nu voi părul să mi-l taie
 Ce-mi ajunge la călcâie;
 Să orbesc citind pe carte
 În fum vânat de tămâie.

— Știu mai bine ce-ți priește,
 Lasă lumii orice gând,
 Mâni în zori de zi pleca-vom
 Către schitul vechiu și sfânt.

Ea aude. — Plânge. — Par'că
Ii venea să plece 'n lume,
Dusă de pustie gânduri
Și de-un dor fără de nume.

Și plângând înfrână calul,
Calul ei cel alb ca neaua,
Ii netează mândra coamă
Și plângând își pune șeaua.

S'avântă pe el și pleacă,
Păru 'n vânturi, capu 'n piept,
Nu se uită înainte-i,
Nu privește îndărăpt.

Pe cărări pierdute 'n vale
Merge 'n codru făr' de capăt,
Când a serei raze roșii
Asfințind din ceruri scapăt'.

Umbra 'n codri ici și colo
Fulgerează de lumine...
Ea trecea prin frunza 'n freamăt
Și prin murmur de albine.

În mijloc de codru-ajunse
Lângă teiul nalt și vechi,
Unde-izvorul cel în vrajă
Sună dulce în urechi.

De murmur duios de ape
Ea trezit', atunci tresare,
Vede-un tânăr ce alături
Pe-un cal negru stă călare.

Cu ochi mari la ea se uită
Plini de vis, duioși, plutind
Flori de tei în păru-i negru,
Și la sold un corn de-argint.

Și 'ncepu încet să sune
Fermecat și dureros —
Inima-i creștea de dorul
Al străinului frumos.

Părul lui i-atinge părul
Și atunci cu-obrajii roși
Ea apleacă gene lunge
Peste ochii cuvioși.

Iar pe buze-i trece un zâmbet
Innecat, fermecător,
Care gur' abia-i deschide
Cea uscată de amor.

Când cu totului răpită
Se 'ndoî spre el din șele,
El înceată din cântare
Și grăi cu grai de jele;

Și-o cuprinde de călare,
Ea se apără c'o mână,
Însă totuși lui se lasă,
Simte inima-i că-i plină, —

Și pe umărul lui cade
Al ei cap cu fața 'n sus;
Pe când caii pasc alături,
Ea-l privea cu suflet dus.

Numai murmurul cel dulce
Din izvorul fermecat,
Asurzește melancolic
Al lor suflet îmbătat.

Lun' atunci din codrii iese,
Noaptea toată stă s'o vadă,
Zugrăvește umbre negre
Pe câmp alb ca de zăpadă.

Și mereu ea le lungeste
Și suind pe cer le mută;
Dar ei trec, se pierd în codrii
Cu viața lor pierdută.

La castel în poartă calul
Stă a doua zi în spume,
Dar frumoasa lui stăpână
A rămas pierdută 'n lume.

POVESTEA TEIULUI

„Blanca, știi că din iubire
„Făr' de lege te-ai născut;
„Am jurat dela 'nceput
„Pe Hristos să-l iei de mire !

„Imbrăcându-te 'n vestmântu-i,
„Lepădând viața lumii,
„Vei spăși greșala mumii,
„Și de-o crimă tu mă mântui“.

— „Traiul lumii, dragă tată,
„Cine vor, aceia lese-l,
„Dară sufletul mi-e vesel,
„Tinerețea luminată.

„Danțul, muzica, pădurea
„Pe acestea le 'ndrăgii.
„Nu chiliile pustii
„Unde plângi gândind aiurea“.

— „Știu mai bine ce-ți priește
„Cum am spus așa rămâne ;
„Pentru drumul cel de mîne
„De cu azi te pregătește !“

Mâna ea la ochi și-o ține,
Toate mințile-și adună —
Să ia lumea 'n cap nebună,
Parc'atâta-i mai rămâne.

Calu-i alb, un bun tovarăș,
Inșeuat așteapt' afară ;
Ea picioru'l pune 'n scară
Și la codrul pleacă iarăș.

Seara vine din ariniști,
Cu miroase o îmbată.
Cerul stelele-și arată,
Soliu dulce ai lungii liniști ;

Dar prin codrii ea pătrunde
Lângă teiul vechiu și sfânt,
Ce cu flori până 'n pământ
Un izvor vrăjit ascunde.

Ingânat de glas de ape
Cânt'un corn cu 'nduioşare,
Tot mai tare şi mai tare,
Mai aproape, mai aproape ;

Iar izvorul, prins de vrajă,
Răsărea sunând din valuri ;
Sus în codri de pe dealuri
Luna blândă ţine strajă.

Ca din farmec ea tresare
Şi, privind uimită 'n lături,
Vede-un tânăr chiar alături.
Pe-un cal negru o călare...

Oare ochii ei o mint,
Sau aevea-i, adevăru-i ?
Flori de teiu el are 'n păru-i
Şi la şold un corn de-argint.

Ea priveşte-atunci în jos,
Trece mâna pe la tâmple,
Iară inima-i se împle
De un farmec dureros.

El se da tot mai aproape
Şi cerşea copilăreşte ;
Al ei suflet se răpeşte,
De închide-a ei pleoape.

Cu o mână îl respinge,
Dar se simte prinsă 'n braţe,
De-o durere, de-o dulceaţă
Peptul, inima-i se strânge.

Ar strigă şi nu se 'ndură,
Capu-i cade pe-al lui umăr,
Sărutări fără de număr
El îi soarbe de pe gură.

O desmeardă ş'o întreabă,
Iară faţa şi-o ascunde
Şi aşa de 'ncet răspunde
Cu o voce dulce, slabă.

Tot alături călăresc,
Nu au grija nimăruia,
Şi de dragi unul altuia
Ei din ochi se prăpădesc.

Se tot duc, se duc mereu,
Trec în umbră, pier în vale.
Iară cornul plin de jale
Sună dulce, sună greu.

Blându-i sunet se împarte
Peste văi împrăstiet,
Mai încet, tot mai încet,
Mai departe, mai departe...

Sus în brazii de pe dealuri
Luna 'n urmă ține strajă,
Iar izvorul prins de vrajă
Răsărea sunând din valuri.

Publicată pentru întâia oară în numărul cu data de 1 Martie 1878
al «Convorbirilor literare».

LUCEAFĂRUL

A fost odată ca 'n povești,
A fost ca nici odată
Din rude mari împărătești
O prea frumoasă fată.

Și era una la părinți
Și mândră 'n toate cele,
Cum e fecioara între sfinți
Și luna între stele.

Din umbra falnicelor bolți
Ea pasul și'l îndreaptă
Lângă fereastră, unde 'n colț
Luceafărul așteaptă.

Privea în zare, cum pe mări
Răsare și străluce,
Pe mișcătoarele cărări
Corăbii negre duce.

El vede azi, îl vede mâni,
Astfel dorința-i gata;
El iar privind de săptămâni,
I cade dragă fata.

Cum ea pe coate-și răzima,
Visând, ale ei tample,
De dorul lui și inima
Și sufletul se împle.

Și cât de viu s'aprinde el
In ori și care sară
Spre umbra negrului castel,
Când ea o să-i apară.

* * *

Și pas cu pas pe urma ei
Alunecă 'n odaie,
Țesând cu recile-i scânteii
O mreață de văpae.

Și când în pat se 'ntinde drept
Copila să se culce,
I-atinge mânilor pe piept,
I 'nchide geana dulce.

Și din oglindă luminiș
Pe trupu-i se revarsă,
Pe ochii mari, bătând închiși,
Pe fața ei întoarsă.

Ea îl privea cu un suris,
El tremura 'n oglindă,
Căci urma adânc în vis
De suflet să se prindă.

Iar ea, vorbind cu el în somn,
Oftând din greu, suspină :
— „O dulce-al nopții mele Domn,
„De ce nu vii tu ? Vină !

„Cobori în jos, luceafăr blând,
„Alunecând pe-o rază,
„Pătrunde 'n casă și în gând
„Și viața-mi luminează !“.

El asculta tremurător,
Se aprindea mai tare
Și s'arunca fulgerător,
Se cufunda în mare ;

Și apa unde-a fost căzut,
In cercuri se rotește,
Și din adânc necunoscut
Un mândru tânăr crește.

Uşor el trece ca pe prag
Pe marginea ferestii
Şi ţine 'n mână un toiag
Incununat cu trestii.

Părea un tânăr Voevod
Cu păr de aur moale :
Un vânător giulgiu se 'ncheie nod
Pe umerele goale.

Iar umbra feţii străvezii
E albă ca de ceară —
Un mort frumos cu ochii vii
Ce scânteie 'n afară.

— „Din sfera mea venii cu greu
„Ca să-ţi urmez chemarea,
„Iar cerul este tatăl meu,
„Şi mumă-mea e marea.

„Ca în cămara ta să vin,
„Să te privesc de-aproape,
„Am coborât cu-al meu senin
„Şi m'am născut din ape.

„O vin' odorul meu nespus,
„Şi lumea ta o lasă ;
„Eu sunt luceafărul de sus,
„Iar tu să-mi fii mireasă.

„Colo 'n palate de mărgan
„Te-oiu duce veacuri multe,
„Şi toată lumea în ocean
„De tine o s'asculte“.

— „O eşti frumos cum numa 'n vis
„Un înger se arată,
„Dară pe calea ce-ai deschis
„N'oi merge niciodată ;

„Străin la vorbă şi la port
„Luceşti fără de viaţă,
„Căci eu sunt vie, tu eşti mort,
„Şi ochiul tău mă 'ngheaţă“.

* * *

Trecu o zi, trecură trei,
Şi iarăşi, noaptea, vine
Luceafărul deasupra ei
Cu razele-i senine ;

Ea trebui de el în somn
Aminte să-și aducă,
Și dor de-al valurilor Domn
De inim' o apucă :

— „Cobori în jos, luceafăr blând,
„Alunecând pe-o rază,
„Pătrunde 'n casă și în gând
„Și viața-mi luminează !“.

Cum el din cer o auzi,
Se stinse de durere,
Iar cerul 'ncepe a rotî
In locul unde pier.

In aer rumene văpăi
Se 'ntind pe lumea întreagă
Și din a chaosului văi
Un mândru chip se 'nceagă.

Pe vițele-i negre de păr
Coroana-i arde pare,
Venea plutind în adevăr,
Scăldat în foc de soare.

Din negru giulgiu se desfășor
Marmoreele brață,
El vine trist și gânditor,
Și palid e la față ;

Dar ochii mari și minunați
Lucesc adânc, chimeric,
Ca două patimi fără saț
Și pline de 'ntuneric.

— „Din sfera mea venii cu greu
„Ca să te-ascult ș'acuma,
„Și soarele e tatăl meu,
„Iar noaptea 'mi este muma.

„O vin' odorul meu nespun,
„Și lumea ta o lasă ;
„Eu sunt luceafărul de sus,
„Iar tu să-mi fii mireasă.

„O vin', în părul tău bălai
S'anin cununi de stele,
„Pe-a mele ceruri să rășai
„Mai mândră decât ele“.

— „O ești frumos, cum numa'n vis
„Un demon se arată ;
„Dară pe calea ce-ai deschis
„N'oiu merge niciodată !

„Mă dor de crudul tău amor
„A pieptului meu coarde,
„Și ochii mari și grei mă dor,
„Privirea ta mă arde“.

— „Dar cum ai vrea să mă cobor ?
„Au nu înțelegi tu oare,
„Cum că eu sunt nemuritor
„Și tu ești muritoare ?“.

— „Nu caut vorbe pe ales,
„Nici nu știu cum aş începe :
„Deși vorbești pe înțeles,
„Eu nu te pot pricepe.

„Dar dacă vrei cu crezământ
„Să te 'ndrăgesc pe tine,
„Tu te coboară pe pământ,
„Fii muritor ca mine“.

— „Tu-mi ceri chiar nemurirea mea
„În schimb pe-o sărutare ?
„Dar voi să știi asemenea,
„Cât te iubesc de tare.

„Da, mă voi naște din păcat
„Primind o altă lege :
„Cu veșnicia sunt legat,
„Ci voiu să mă deslege“.

Și se tot duce... S'a tot dus
De drag'unei copile,
S'a rupt din locul lui de sus
Pierind mai multe zile.

* * *

In vremea asta Cătălin,
Viclean copil de casă,
Ce umple cupele cu vin
Mesenilor la masă.

Un paj ce poartă pas cu pas
A 'mpărătesei rochii,
Băiat din flori și de pripas,
Dar îndrăzneț cu ochii.

Cu obrăjei ca doi bujori
De rumeni, bată-i vina,
Se furișează pânditor
Privind pe Cătălina.

— Dar ce frumoasă se făcu
Și mândră, arz'o focul !
Ei, Cătălin ! acu-i acu
Ca să-ți încerci norocul !

Și 'n treacăt o cuprinse lin
Intr'un ungher de grabă.
— „Da ce vrei, mări Cătălin !
„Ia las', cată-ți de treabă“.

— „Ce voi ? Aș vrea numai să stai
„Pe gânduri totdeauna,
„Să râzi mai bine și să-mi dai
„O gură, numai una“.

— „Dar nici nu știu măcar ce-mi ceri,
Dă-mi pace, fugi departe !
„O, de luceafărul din ceriu
„M'a prins un dor de moarte !

— „Dacă nu știi, ți-aș arăta
„Din bob în bob amorul,
„Ci numai nu te mâniă,
„Ci stăi cu binișorul ;

„Cum vânătoru 'ntinde 'n crâng
„La păsărele lațul,
„Când ți-oiu întinde brațul stâng,
„Să mă cuprinzi cu brațul;

„Și ochii tăi nemișcători
„Sub ochii mei rămâie;
„De te înalț de subsuori,
„Te 'nalță din călcâie;

„Când fața mea se pleacă 'n jos,
„In sus rămâi cu fața,
„Să ne privim nesățios
„Și dulce toată viața;

„Și ca să-ți fie pe deplin
„Iubirea cunoscută,
„Când sărutându-te mă 'nelin,
„Tu iarăși mă sărută“.

Ea-l asculta pe copilaș
Uimită și distrasă,
Și rușinos și drăgălaș
Mai nu vrea, mai se lasă.

Și-i zice 'ncet: „Încă de mic
„Te cunoșteam pe tine,
„Și guraliv și de nimic
„Te-ai potrivi cu mine...

„Dar un luceafăr, răsărit
„Din liniștea uitării,
„Dă orizon nemărginit
„Singurătății mării;

„Și tainic genele le plec,
„Căci mi le umple plânsul,
„Când ale apei valuri trec
„Călătorind spre dânsul;

„Lucește c'un amor nespus
„Durerea să'mi alunge,
„Dar se înalță tot mai sus
„Ca să nu-l pot ajunge.

„Pătrunde trist cu raze reci
„Din lumea ce-l desparte...
„In veci îl voi iubi și 'n veci
„Va rămânea departe...

„De-aceea zilele îmi sunt
„Pustii ca niște stepe;
„Dar nopțile 's de-un farmec sfânt
„Ce nu-l mai pot pricepe“.

— „Tu ești copilă, asta e...
„Hai, ș'om fugi în lume,
„Doar ni s'or pierde urmele
„Și nu ne-or ști de nume;

„Căci amândoi vom fi cuminți,
„Vom fi voioși și teferi,
„Vei pierde dorul de părinți
„Și visul de luceferi“.

* * *

Porni luceafărul. Creșteau
In cer a lui aripe,
Și căi de mii de ani treceau
In tot atâtea clipe.

Un cer de stele de desubt,
De-asupra-i cer de stele, —
Părea un fulger ne 'nterupt,
Rătăcitor prin ele.

Și din a chaosului văi,
Jur împrejur de sine,
Vedea, ca 'n ziua cea d'întâi,
Cum izvorau lumine,

Cum, izvorând, îl înconjur
Ca niște mări, de-a 'notul...
El sboară, gând purtat de dor,
Pân 'piere totul, totul;

Căci unde-ajunge, nu-i hotar,
Nici ochiu spre a cunoaște,
Și vremea 'ncearcă în zadar
Din goluri a se naște.

Nu e nimic, și totuș e
O sete care 'l soarbe,
E un adânc, asemenea
Uitării celei oarbe.

— „De greul negrei vecinicii,
„Părinte, mă desleagă,
„Și lăudat pe veci să fii
„Pe-a lumii scară 'ntreagă;

„O cere-mi, Doamne, ori-ce preț,
„Dar dă-mi o altă soarte,
„Căci tu izvor ești de vieți
„Și dătător de moarte;

„Reia-mi al nemuririi nimb
„Și focul din privire,
„Și pentru toate dă-mi în schimb
„O oară de iubire...

„Din chaos, Doamne, am apărut
„Și m'aș întoarce 'n chaos...
„Și din repaos m'am născut,
„Mi-e sete de repaos“.

— „Hyperion ce din genuni
„Răasai c'o 'ntreagă lume,
„Nu cere semne și minuni
„Care n'au chip și nume.

„Tu vrei un om să te socoți,
„Cu ei să te asameni?...
„Dar piară oamenii cu toți,
„S'ar naște iarăși oameni.

„Ei numai doar durează 'n vânt
„Deșerte idealuri, —
„Când valuri află un mormânt,
„Răsar în urmă valuri;

„Ei doar au stele cu noroc
„Și prigoniri de soarte;
„Noi nu avem nici timp, nici loc,
„Și nu cunoaștem moarte.

„Din sânul vecinicii ieri
„Trăește azi ce moare,
„Un soare de s'ar stinge 'n ceriu,
„S'aprinde iarăș soare.

„Părând pe veci a răsări,
„Din urmă moartea 'l paște
„Căci toți se nasc spre a muri,
„Și mor spre a se naște.

„Iar tu, Hyperion, rămâi
„Ori unde ai apune...
„Tu ești din forma cea d'întâi,
„Ești vecinică minune.

„Vrei să dau glas acelei guri,
„Ca dup'a ei cântare
„Să se ia munții cu păduri
„Și insulele 'n mare?

„Vrei poate 'n faptă să arăți
„Dreptate și tărie?
„Ți-ași da pământul în bucăți
„Să-l faci împărăție.

„Îți dau catarg lângă catarg
„Oștiri spre a străbate
„Pământu 'n lung și marea 'n larg,
„Doar moartea, nu se poate...

„Și pentru cine vrei să mori?
„Intoarce-te, te 'ndreaptă
„Spre-acel pământ rătăcitor
„Și vezi ce te așteaptă“.

* * *

În locul lui menit din ceriu
Hyperion se 'ntoarsă
Și, ca și 'n ziua cea de eri,
Lumina și-o revarsă.

Căci este sară 'n asfințit
Și noaptea o să 'nceapă,
Răsare luna liniștit
Și tremurând din apă.

Și umple cu-ale ei scânteii
Cărările din crânguri...
Sub șirul lung de mândri tei
Ședeau doi tineri singuri.

— „O lasă-mi capul meu pe sin,
„Iubito să se culce,
„Sub raza ochiului senin
„Și negrăit de dulce;

„Cu farmecul luminii reci
„Gândirile străbate-mi,
„Revarsă liniște de veci
„Pe noaptea mea de patemi.

„Și de asupra mea rămâi
„Durerea mea de-o curmă,
„Căci ești iubirea mea d'întâi
„Și visul meu din urmă“.

Hyperion vedea de sus
Uimirea 'n a lor față:
Abia un braț pe gât i-a pus,
Și ea l'a prins în brață...

Miroase florile-argintii
Și cad, o dulce ploae,
Pe creștetele-a doi copii
Cu plete lungi, bălae.

Ea îmbătată de amor
Ridică ochii. Vede
Luceafărul și 'ncetișor
Dorințele-i încrede:

— „Cobori în jos, lucefăr blând,
„Alunecând pe-o rază,
„Pătrunde 'n codru și în gând,
„Norocu-mi luminează!

El tremură ca alte dăți
In codri și pe dealuri,
Călăuzind singurătăți
De mișcătoare valuri;

Dar nu mai cade ca 'n trecut
In mări din tot înaltul:
— „Ce-ți pasă ție, chip de lut,
„Dac 'oi fi eu sau altul?

„Trăind în cercul vostru strâmt,
„Norocul vă petrece —
„Ci eu în lumea mea mă simt
„Nemuritor și rece“.

STRIGOII

I

...că trece aceasta ca fumul
de pr. pământ. Ca floarea au
înflorit, ca iarba s'au tăiat, cu
pânză se înfășură, cu pământ
se acopere.

Sub bolta cea înaltă a unei vechi biserici,
Între făclii de ceară, arzând în sfesnici mari,
E 'ntinsă 'n haine albe cu fața spre altar
Logodnica lui Arald, stăpân peste Avari;
Încet, adânc răsună cântările de clerici,

Pe pieptul moartei luce de pietre scumpe salbă
Și părui de aur curge din raclă pe pământ,
Căzuți în cap sunt ochii, un zâmbet trist și sfânt
Pe buzele-i lipite ce vinete îi sunt,
Iar fața ei frumoasă ca varul este albă,

Și lângă ea 'n genunche e Arald, mândru rege,
Scântee disperarea în ochii crunți de sânge,
Și încăleat e părul lui negru, gura-și strânge,
El ar răni ca leii, dar vai! nu poate plânge
De zile trei își spune povestea vieții 'ntrege:

„Eram un copilandru. Din codri vechi de brad
„Flămânzii ochi rotindu-i eu mistuiam pământul,
„Eu răzvrăteam imperii, popoarele cu gândul...
„Visând că toată lumea îmi asculta cuvântul,
„În valurile Volgăi cercam cu spada vad,

„Domnind sumet și tânăr pe roinicele stoluri,
„Căror a mea ființă un Semizeu părea,
„Simțeam că universul la pasu-mi tresărea,
„Și nații călătore, împinse de a mea,
„Umplut-au sperioase pustiul pân' la poluri,

„Căci Odin părăsise de ghiată nalta-i domă;
„Pe zodii sângeroase porneau a lui popoare,
„Cu creștetele albe preoți cu pleata rară
„Trezeau din codrii veșnici, din pacea seculară
„Mii roiuri vorbitoare, curgând spre vechea Romă,

„Pe Nistru tăbărașem, poporu-ți să-l împil,
„Cu sfetnici vechi de zile mă 'ntâmpinași în cale
„Ca marmura de albă, cu păr de aur moale —
„În jos plecat-am ochii 'naintea feții tale,
„Stătând un îndărătnic, un sfiicios copil,

„La blânda ta muștrare simt glasul cum îmi seacă...
„Eu cant a răspunde, nu știu ce să răspund,
„Mi-ar fi părut mai bine 'n pământ să mă cufund!
„Cu mânele-amândouă eu fața îmi ascund,
„Și 'ntâia dată 'n viață un plâns amar mă 'neacă,

„Zămbiră între dâșii bătrânii tăi prieteni
„Și singuri ne lăsară... Te 'ntreb într'un târziu
„Uitându-mă la tine, privind fără să știu:
„La ce-ai venit, regină, aicia în pustiu?
„Ce cauți la barbarul sub streșina-i de cetini?

„Cu glasul plin de lacrimi, de 'nduioșare cald,
„Privindu-mă cu ochii, în care-aveai un cer,
„Mi-ai zis: „Aștept din parte-ți, o rege cavalier,
„Că-mi vei da prins pe-acela, ce umilit ți-l cer,
„Eu vreau să-mi dai copilul sburdalnic—pe Arald“.

„Și întorcându-mi fața eu spada ți-am întins,
„Pe plaiuri dunărene popor-și opri mersul,
„Arald, copilul rege, uitat-a universul,
„Urechea-i fu menită ca să-ți asculte versul —
„De-atunci, învingătoarea, iubit-ai pe învins.

„De atunci fecioară blondă ca spicul cel de grâu,
„Veneai la mine noaptea ca nimeni să te vadă
„Și 'nlătuindu-mi gâtul cu brațe de zăpadă,
„Imi întindeai o gură deschisă pentru sfadă;
„Eu vin la tine, rege, să cer pe-Arald al meu,

„De-ai fi cerut pământul cu Roma lui antică,
„Coroanele ce regii pe frunte le așează,
„Și stelele ce veșnic pe ceruri colindează,
„Pe toate la picioare-ți eu le puneam în vază...
„Dar nu-l mai vrei pe Arald, căci nu mai vrei nimică.

„Ah! unde-i vremea ceea, când eu cercam un vad
„Să ies la lumea largă !... Și fost-ar fi mai bine
„Ca niciodată 'n viață să nu te văd pe tine,
„Să fumege 'nainte-mi orașele 'n ruine,
„Să se 'mplinească visu-mi din codrii cei de brad !“.

Făcliile ridică, se mișcă 'n line pasuri
Ducând la groapă trupul reginei dunărene
Monahi, cunoscătorii vieții pământene,
Cu barbele lor albe, cu ochii stinși sub gene,
Preoți bătrâni ca iarna cu gângavele glasuri,

O duc cântând prin tainiți și pe sub negre bolți,
A misticei religii întunecoase cete
Pe funii lungi coborâ sieriul sub părete,
Pe piatra prăvălită pun crucea drept pecete.
Sub candela ce arde în umbra unui colț.

II

In numele sfântului
Taci, s'auzi cum latră
Căţelul pământului
Sub crucea de piatră.

Arald pe un cal negru sbura, şi dealuri, vale,
In juru-i fug ca visuri, prin nouri joacă lună,
La pieptu-i manta neagră în falduri şi-o adună,
Movili de frunze 'n drumu'i le spulberă de sună,
Iar steaua cea polară i-arată a lui cale.

Ajuns-a la poala de codru 'n munţii vechi ;
Izvoare vii murmură şi saltă de sub peatră,
Colo cenuşa sură în părăsita vatră,
In codri-adânci căţelul pământului tot latră,
Lătrat cu glas de zimbru răsună în urechi.

Pe-un jilt tăiat în stâncă stă ţapăn, palid, drept,
Cu cârja lui în mână, preotul cel păgân,
De un veac el şade astfel, de moarte-uitat bătrân ;
In piele-i creşte muşchiul şi muşchiu pe al lui sân,
Barba 'n pământ i-ajunge şi genele la piept.

Aşa fel zi şi noapte de veacuri el stă orb,
Picioarele lui veche cu piatra 'mpreunate,
El numără în gându-i zile nenumărate,
Şi fâlfae deasupra-i, gonindu-se în roate
Cu-aripe ostenite, un alb ş'un negru corb.

Arald atunci coboară de pe-al lui cal. C'o mână
El scutură din visu-i moşneagu 'ncremenit :
„O mag, de zile veşnic, la tine am venit,
„Dă-mi înapoi pe-aceea ce moartea mi-a răpit,
„Şi de-azi a mea viaţă la zei tăi se 'nchină“.

Se uită lung la dânsul, dar gura 'nchisă-i tace ;
Bătrânul cu a lui cârjă sus genele-şi ridică,
Cu greu a lui picioare din piatră le desface,
Din tronu-i se coboară, cu mâna semn îi face
Ca 'n sus să îl urmeze pe-a codrilor potică.

In poarta prăbuşită ce duce 'n fund de munte,
Cu cârja lui cea veche el bate de trei ori —
Cu zgomot sare poarta din vechii ei uşori ;
Bătrânul se închină... pe rege-l prind fiori,
Un stol de gânduri aspre trecu peste-a lui frunte.

În dom de marmur negru ei intrară neopriți,
Și porțile în urmă în vechi țâțâni s'aruncă;
O candelă bătrânul aprinde, para lungă
Se 'naltă 'n sus albastră, de fiecare dungă
Lucește în juru'i ziduri ca tuciul lustruiți.

Și în tăcere crudă ei nu știu ce aștept' !
Cu mâna 'ntinsă magul îi face semn să șadă,
Arald cu moartea 'n suflet, a gândurilor pradă,
Pe jilt tăcut se lasă, cu dreapta pe-a lui spadă,
În zid de marmur negru se uită crunt și drept,

Fantastic pare-a crește bătrânul alb și blând :
În aer își ridică a farmecelor vagă
Și o suflare rece prin dom atunci aleargă,
Și mii de glasuri slabe încep sub bolta largă
Un cânt frumos și dulce, adormitor sunând.

Din ce în ce cântarea în valuri ea tot crește,
Se pare că furtuna ridică al ei glas,
Că vântul trece 'n spaimă pe-al mărilor talaz,
Că 'n sufletu-i pământul se sbate cu necaz,
Că ori ce-i viu în lume acum încremenește.

Se sgudue tot domul de pare-a fi de scânduri,
Și stânci în temelie clătindu-se vedem,
Plânsori sfâșietoare împinse de blestem
Se urmăresc prin bolte, se cheamă, fulger', gem
Și cresc tumultoase în valuri rânduri, rânduri,

„Din inimă-i pământul la morți să dea viață,
„În ochi-i să se scurgă scântei din steaua lină,
„A părului lucire s'o dea lună plină,
„Iar duh dă-i tu, Zamolxe, sămânță de lumină,
„Din duhul gurei tale ce arde și îngheață,

„Stihii a lumii, patru, supuse lui Arald,
„Străbateți voi pământul și a lui măruntaie,
„Faceți din piatră aur și din îngheț văpae,
„Să 'ncheg apa 'n sânge, din pietre foc să saie,
„Dar inima-i fecioară hrăniți cu sânge cald“.

Atuncea dinaintea lui Arald zidul piere :
El vede toată firea amestecat' afară,
Ninsoare, fulger, gheață, vânt arzător de vară,
Departe vede orașul pe sub un arc de pară
Și lumea nebunită gemând din răsputere.

Biserica creștină, a ei catapiteasmă
De-un fulger drept în două e ruptă și tresare :
Din tainiță mormântul atuncea îi apare,
Și peatra de pe groapă crăpând în două sare...
Încet plutind se 'nalță mireasa-i, o fantasmă.

O dulce întrupare de-omăt ; pe pieptu-i salvă
De petre scumpe, părul i-ajunge la călcâie,
Ochii căzuți în capu-i și buze viorie ;
Cu mâinile-i de ceară ea tâmpla și-o mângâie,
Dar fața ei frumoasă ca varul este albă.

Prin vânt, prin neguri vine, și nourii s'aștern,
Fug fulgerele 'n lături lăsând-o ca să treacă,
Și luna înegrește și ceru 'ncet se pleacă
Și apele cu spaimă fug în pământ și seacă
Părea că 'n somn un înger ar trece prin infern.

Privești se stânge. În negrul zid s'arată
Venind, ca 'n somn lunatic, în pasuri line ea,
Arald nebun se uită, cu ochii o 'nghițea,
Puternicele brațe spre dânsa întindea,
Și'n nesimțire cade pe-a jilțului său spată.

Iși simte gātu-atuncea cuprins de brațe reci,
Pe pieptul gol el simte un lung sărut de ghiăță,
Părea un junghiu că-i curmă suflare și viață,
Din ce în ce mai vie o simte 'n a lui brațe,
Și știe că de-acuma a lui rămâne 'n veci,

Și sufletul ei dulce din ce în ce-i mai cald...
Pe ea o ține-acuma, ce fu a morții pradă !
Ea 'nlănțuiește gātu-i cu brațe de zăpadă,
Întinde a ei gură deschisă pentru sfadă :
Rege-a venit Maria și-ți cere pe Arald !

„Arald nu vrei tu fruntea pe sânul meu s'o culci ?
„Tu zeu cu ochii negri... o ce frumoși ochi ai !
„Las' să-ți înlănțui gâtul cu părul meu bălai,
„Viața, tinerețea mi-ai prefăcut-o 'n rai,
„Las' să mă uit în ochii-ți ucigător de dulci“.

Și blânde, triste glasuri din vuet se desfac,
Acuma la ureche-i un cântec vechiu străbate
Ca murmur de izvoare prin frunzele uscate,
Acum o armonie de-amor și voluptate
Ca molcoma cadență a undelor pe lac.

* * *

III

...cum de multe ori, când
mor oamenii, mulți dintr'acei
morți zic că se scoală, de se
fac strigoi...
Indreptarea legii, 1652.

În salele pustie lumine roșii de tortii
Rănesc întunecimea ca pete de jeratic ;
Arald se primblă singur răsând, vorbind sălbatic,
Arald, tânărul rege, e-un rege singuratic,
Palatu-i parc'așteaptă în veci să-i vie morții.

Pe-oglinzi de marmuri negre un negru nimizez,
A faclilor lucire, răzbind prin pânza fină,
Resfrâng o dureroasă lumină din lumină,
Zidirea cea pustie de jale pare plină
Și chipul morții pare că'n ori ce colț îl vezi.

De când căzu un trăznet în dom, de-atunci în somn
Ca plumbul surd și rece el doarme ziua toată,
Pe inima-i de-atuncea s'a pus o neagră pată ;
Dar noaptea se trezește și ține judecată
Și 'negru 'mbracă toate al nopții palid domn.

Un obrăzar de ceară părea că poartă el,
Atât de albă fața-i ș'atât de nemișcată,
Dar ochii-i ard în friguri și buza-i sângerată,
Pe inima sa poartă de-atunci o neagră pată,
Iară pe frunte poartă coroana de oțel.

De-atunci în haina morții el și-a 'mbrăcat viața,
Ii plac adânce cânturi ca glasuri de furtună,
Ades călare pleacă în mândre nopți de lună,
Și când se 'ntoarce, ochii lucesc de voie bună,
Pân' ce-un fior de moarte 'l cuprinde dimineța.

Arald, ce însemnează pe tine negrul port
Și fața ta cea albă ca ceara, neschimbată ?
Ce ai ? de când pe sânu-ți tu porți o neagră pată,
De-ți plac făclii de moarte, cântare 'ntunecată ?
Arald ! de nu mă 'nșală privirea, tu ești mort !

Și azi el se avântă pe calul său arab
Și drumul, ca săgeții, îi dă peste pustie
Care sub luna plină lucește argintie —
El vede de departe pe mândra lui Marie,
Și vântu 'n codru sună cu glas duios și slab.

În părul ei de aur rubine 'nflăcărate
Și 'n ochii ei s'adună lumina sfintei mări ;
S'ajung curând în cale, s'alătură călări,
Și unul înspre altul se pleacă 'n desmierdări,
Dar buzele ei roșii păreau că's sângerate.

Ei trec ca vijelia cu aripi fără număr,
Căci caii lor aleargă alături aleargă 'nspumați,
Vorbesc de-a lor iubire, iubire fără saț;
Ea se lăsase dulce și greu pe al lui braț
Și-și răzimasă capul bălai de al lui umăr.

„Arald, nu vrei de sânu-mi tu fruntea ta s'o culci ?
„Tu zeu cu ochii negri... O ! ce frumoși ochi ai...
„Las să-ți înlănțui gâtul cu părul meu bălai,
„Viața, tinerețea mi-ai prefăcut'o 'n rai,
„Las' să mă uit în ochii-ți ucigător de dulci !

Miroase-adormitoare văzduhul îl îngreun'
Căci vântul adunat-a de flori de tei troiene
Și le așterne 'n cale reginei dunărene,
Prin frunze aiurează șoptirile-i a lene,
Când gurile 'nsetate în sărutări se 'mpreun'.

Cum ei mergând ca vântul se ceartă și se 'ntreabă,
Nu văd în fundul nopții o umbră de roșeață,
Dar simt că 'n a lor suflet trecu un fior de ghiață
De-a morții gălbeneală periți sunt ei la față...
Ei simt c'a lor vorbire-i mai slabă, tot mai slabă,

„Arald ! strigă crăiasa, las' fața să-mi ascund,
„N'auzi tu de departe cocoșul răgușit ?
„O rază de lumină s'arată 'n răsărit,
„Viața trecătoare din pieptu-mi a rănit,
„A zilei raze roșii în inimă-mi pătrund“.

Arald încremenise pe calu-i — un stejar :
Păienjenit e ochiu-i de-al morții glas etern,
Fug caii duși de spaimă și vântului s'aștern,
Ca umbre străvezite ieșite din infern
Ei sboară... vântul geme prin codri cu amar.

Ei sboar', o vijelie, trec ape fără de vad,
Naintea lor 'nalță puternic vechii munți,
Ei trec în repejiune prin râuri fără punți,
Coroanele de fugă le fulgeră pe frunți,
Naintea lor se mișcă pădurile de brad,

Din tronul lui de peatră bătrânul preot vede
Și 'n vânturi el ridică adâncul glas de-aramă,
Pe soare să-l oprească el noaptea o recheamă,
Furtunelor dă sborul pământul de 'l distramă...
Târziu ! căci faptul zilei în slavă se repede !

Pornește vijelia adâncu-i cânt de jale,
Când ei soseau alături pe cai încremeniți,
Cu genele lăsate pe ochi păinjeniti —
Frumoși erau și astfel de moarte logodiți —
Și 'n două laturi templul deschis-a lui portale,

Călări ei intră 'nuntru și porțile recad;
Pe veci periră 'n noaptea mărețului mormânt,
In sunete din urmă pătrunde 'n fire cânt,
Jelind-o pe crăiasa cu chip frumos și sfânt,
Pe-Arald, copilul rege al codrilor de brad.

Bătrânu 'și pleacă geana și iar rămâne orb,
Picioarele lui vechie cu peatra se 'mpreună,
El numără în gându-i și anii îi adună,
Ca o poveste-uitată Arald în minte-i sună,
Și peste capu-i sboară un alb ș'un negru corb,

Pe jilțul lui de peatră înțepenește drept
Cu cârja lui cea veche prootul cel păgân,
Cu veacuri înainte el șade-uitat bătrân,
In plete-i crește mușchiul și mușchiu pe al lui sân,
Barba 'n pământ i-ajunge și genele pe piept.

Publicată pentru întâia oară în numărul cu data de 1 Decembrie
al «Convorbirilor literare».

URSITOARELE

Codru-i alb și frunza-i neagră,
A lui mii de rămurele
De zăpadă îi sunt grele,
Vântul trece doar prin ele...
Albă-i noaptea cea cu lună,
De 'n departe codrul sună,
Lupii 'n pâcuri se adună.
Suflă vântul suflă 'ntr'una
Crâng și cer mi le 'mpreună...

In temei de codri deși
Nu e pârție să ieși,
Nu-i cărare nu-i răzor,
Nici urmă de vânător.
Viscolind troienele,
Au umplut poienele,
Ș-au luat la crengi uscate,
Peste frunze scuturate,
Peste ape, peste toate.

In pădurea neprănsă,
O căscioară e ascunsă,
Nu-i aproape sat, nici drum,
Singurică-mi stă acum,
Doar din horn îi iese fum.
Cine 'n casă o să-mi șadă,
De nu-i pasă de zăpadă,
Care cade ș'o să cadă
Tot grămadă pe grămadă,
De 'ntrece gardu 'n ogradă?
Pân la strașin'o s'ajungă
De s'alege iarna lungă.

Văduvioara tinerică
Şade-acolo singurică
Câte zile sunt lăsate
Numai ninge pe la sate,
Câtă-i vremea numai cerne
Cât zăpada se aşterne ;
Ea tot deapănă şi ţese
Fire albe, pânze-alese.
Părul ei cel negru moale
Desfăcut cădea la vale,
Ochi-'i tainici şi căprii
Strălucesc aşa de vii,
Iar de râde, are haz:
Cu gropiţe în obraz,
Şi la unghiul dulcii guri
Şi la alte 'ncheeturi,
Şi la degete, la coate,
La 'ncheeturile toate.
Ochii ard întunecoşi,
Faţa albă, buze roşi,
Iar când merge legănată
Tremur unii şi de-odată
Tremură frumuseţea-i toată,
Nu-i subţire ci 'mpletită,
Cum e bună de iubită,
Nici prea mică, nici prea mare,
Plinuţă la 'ncingătoare,
Plinuţă la sân, la faţă,
În cât ai ce strânge în braţe.
Tot ce-ar zice i se cade,
Tot ce-ar face bine-i şade,
Şi la vorbă de s'o 'ntinde,
Vorba dulce bine-o prinde.
Şi de tace iarăş place,
Că are pe vino 'ncoace;
Oacheşă şi sprincenată
Şi la umblet alintată
De-ar trebui sărutată.

Pe când arde focu 'n vatră,
Lupii urlă, câinii latră,
Iar ea toarce din fuior
Legănând cu un picior
Albia c'un copilaş
Adormit şi drăgălaş.
Alb ca felia de caş.

Și ea zice 'ncetisor:
— Nani, nani, puisor,
Dormi, drăguțe, dormi în pace,
Că la vară eu ți-oiu face
Sub cel tei bătut de vânt
Așternutul la pământ.
Vântul că va aromi,
Iară tu vei adormi,
Vor pătrunde stelele
Toate rămurelele,
Iară luna va străbate
A nopții singurătate,
Și când vântul va sufla
Teiul se va legăna,
Florile s-or scutura,
Iară tu te'i deștepta,
In plutirea norilor,
In căderea florilor,
Pe-a isvoarelor sunare,
La glas de privighetoare.

Cum îngână și visează,
Genele-i se 'ngreunează,
Adoarme astfel cum șade,
Fusul din mână îi cade.
Doar prin somn mișcă piciorul,
Ca să-și legene feciorul.

Focu 'n vatră se potoale,
E-o căldură-așa de moale,
Cât sub candela mocnită
Ea adoarme zugrăvită.
Și cămașa stă să-i cadă
De pe umeri de zăpadă,
De pe munții sînului,
Albi ca floarea crinului,
Așa dulci și plini și dragi,
Pe-a lor culmi având doi fragi,
Și rotunzi și dragi și dulci,
Fruntea pe ei să Ț-o culci.
Adormise-așa frumos
Cu-a ei mâni lăsate în jos,
Sub o candelă smerită,
Pare că e zugrăvită.

Cum dormia cu ochii 'nchiși
Ea visa un mândru vis:
Un părete-a stat să cadă,
Nu mai e de fel zăpadă
Codru-l vede înfrunzind
Isvoarele 'ntinerind,
Și ea vede mândrul tei
Ce umbrește casa ei,
Că 'nfloria bătut de vânt
Cu crengile la pământ.
O cântare sună lină,
Iar în zarea-i lună plină,
Iar băiatu 'n somnu-i râde,
Teiul mândru se deschide.
Ies trei mândre ca pe poartă,
Ele 's ursitorile,
Rumene ca zorile.
Și ușoare calcă, slabe,
Pietre scumpe 'n mii de boab,
Pe-a lor văluri sunt podoabe.
Și prin pânze străvezie,
A lor glesne argintie
Nu s'ating nici pe pământ,
Ci se leagănă în vânt,
Căci ușor de mâni se prind,
Trag un danț și mi-l întind,
Leagănul încunjurând
Și din gură cuvântând,
Cuvântând cuvinte rare
Ca niște mărgăritare:

Una zice: Drag băiat
Vei fi mare Impărat,
Căci așa îți este scris,
Cum ți-o spun acum în vis.

Alta zice: Vei fi tare
Fără vre-o asemănare,
Cum nu-i alt viteaz sub soare.

Iar a treia-i zice: Dragă
Ai să aibi o minte 'ntreagă,
Căci isteț vei fi cu duhul,
Ca și luna și văsduhul.
Iară muma cum visează,
Mânile-și împreunează
Și se roagă către zîne:
Luminatelor stăpâne,
Nicăeri nu-i copilaș
Așa blând și drăgălaș,
Nici în lume, nici în țară
Că-i frumos din cale-afară,
Dragu-mi-i ca o minune,
N'am cuvinte a o spune,
Geaba caut și gândesc
Nu știu să le potrivesc.
Nu-i dați daruri trecătoare,
Dați-i lui ceva
Ce în lume nimenea
N'a avut și n'o avea.

Atunci danțul se oprește,
Zâna-a treia trist privește
Către mamă zise-așa:
Știi tu ce-ai cerut, ori ba?
Nici o ști, nici o vei ști,
Dară eu voi împlini
Ce-ai cerut în ceasul sfânt,
Sfânt în cer și pe pământ.
Pe copil se pleacă zâna
Peste el întinde mâna:
Numai tu vei mai avea
Ce nu are nimenea,
Că acum ți-a dat soarte
Viață fără moarte,
Și ți-a dat tinerețe
Fără bătrânețe.

O cântare sună lină
Arde'n zare luna plină,
Pește vârfuri trec scânteii,
Intră zânele în tei.
Nu mai doarme, pruncul râde.
Copacul se reîncepe...

Rămasă inedită până la apariția colecțiunii «Literatura populară»
(«Minerva»).

CĂLIN

(FILE DIN POVESTE)

Gezel. Toamna frunzele colindă
 Sun 'un grier sub o grindă
 Vântul jalnic bate 'n geamuri
 Cu o mână tremurândă.
 Iară tu la gura sobei
 Stai ca somnul să te prindă.
 Ce tresari din vis de-odată ?
 Tu auzi păşind în tindă —
 E iubitul, care vine
 De mijloc să te cuprindă.
 Şi în faţa ta frumoasă
 O să fie o oglindă
 Să te vezi pe tine însăşi
 Visătoare, surâzândă.

I

Pe un deal răsare luna ca o vatră de jaratic
 Rumenind străvechii codri şi castelul singuratic,
 S'ale râurilor ape ce scilipesc fugind în ropot:
 De departe 'n văi coboară tânguiosul glas de clopot,
 Pe de-asupra de prăpastii sunt zidiri de cetăţue,
 Acăţat de pietre sure un voinic cu greu le sue;
 Aşezând genunchiu şi mâna când pe-un colţ când pe alt colţ.
 Au ajuns să rumpă gratii ruginite-a unei bolţi
 Şi pe-a degetelor vârfuri în iatacul tănuit
 Intră, unde zidul negru într'un arc a 'ncremenit,
 Ci prin flori întreşute printre gratii luna moale,
 Sfiicioasă şi smerită, şi-a vărsat razele sale:
 Unde-ajung, par văruite zid, podele ca de cridă,
 Pe-unde nu, pare că umbra cu cărbune-i zugrăvită;
 Iar de sus pân' în podele un painjen, prins de vrajă,
 A ţesut subţire pânză, străvezie ca o mreajă,
 Tremurând ea licăreşte şi se pare a se rumpe,
 Încărcată de o bură, de un colb de pietre scumpe,
 După pânza de painjen doarme fata de 'mpărat:
 Inecată de lumină e întinsă în crivat;
 Al ei chip se zugrăveşte plin şi alb: cu ochiu-l măsurii
 Prin uşoara 'nvineţire a subţirelor mătăsurii:
 Ici şi colo a ei haină s'a desprins din sponci ş'arată
 Trupul alb în goliciunea-i, curăţia ei de fată,
 Resfîratul păr de aur peste perini se 'mprăştie,
 Tâmpla bate liniştită ca o umbră viorie,
 Şi sprincenele arcate fruntea albă i-o încheie,
 Sub pleoapele închise globii ochilor se bat,
 Braţul ei atârnă leneş peste marginea de pat,
 De a vîrstii ei căldură fragii sînului se coc,
 A ei gură-i descleştată de-a suflării sale foc.
 Ea zâmbind îşi mişcă dulce a ei buze mici, subţiri,
 Iar pe patu-i şi la capu-i presuraţi 's trandafiri,

Iar voinicul se apropie și cu mâna sa el rumpe
 Pânza cea acoperită de un colb de pietre scumpe;
 Ale frumuseții haruri goale, ce simțirile-i adapă,
 Incăperile gândirii mai nu pot să le încapă,
 El în brațe prinde fata, peste față-i se înclină,
 Pune gura lui fierbinte pe-a ei buze ce suspină,
 Și inelul scump îl scoate de pe degetul cel mic
 Și apoi pleacă iar în lume, nădrăvanul cel voinic,

II

Ea a doua zi se miră cum de firele sunt rupte,
 Și 'n oglind' ale ei buze se văd vinete și supte;
 Și zâmbindu-și trist se uită și șoptește blând din gură:
 „Sburător cu negre plete, vin la noapte de mă fură“,

III

Fiecare, cum e vrerea, despre fete samă deie-și —
 Dar ea seamănă celor îndrăgiți de singuri ei-și:
 Și Narcis văzându-și fața în oglinda sa, izvorul,
 Singur fuse îndrăgitul, singur îndrăgitorul,
 Și de s'ar putea pe dânsa cineva ca să o prindă,
 Când cu ochii mari, sălbatici se privește în oglindă
 Subțindu-și gura mică și chemându-se pe nume
 Și fiindu-și sie dragă, cum nu-i este nime 'n lume:
 Atunci el cu o privire nălucirea i-ar descoasă
 Cum că ea—frumoasa fată—a ghicit că e frumoasă,
 Idol tu! răpire minții cu ochi mari și părul des,
 Pentru-o inimă fecioară mândru idol ți-ai ales!
 Ce șoptește ea în taină, când privește cu mirare
 Al ei chip gingaș și tânăr, dela cap pân' la picioare?
 „Vis frumos avut-am noaptea: a venit un sburător,
 „Și strângându-l tare 'n brațe, era mai ca să-l omor,
 „Și de-aceea, când mă caut în păretele de-oglinzi,
 „Singurică 'n cămășuță brațe albe eu întinz
 „Și mă 'mbrac în părul galben, ca în strai ușor țesut,
 „Și zărind rotundu-mi umăr, mai că-mi vine să-l sărut,
 „Și atunci de sfiiciune mi-ese sângele 'n obraz—
 „Cum nu vine sburătorul, ca la pieptul lui să caz?
 „Dacă boiul mi-l înmlădiu, dacă ochii mei îmi plac,
 „E temeiu că acestea fericit pe el îl fac,
 „Și mi-s dragă mie însumi, pentru-că-i sunt dragă lui —
 „Gură tu! învață minte, nu mă spune nimărui,
 „Nici chiar lui, când vine noaptea lângă patul meu tiptil,
 „Doritor ca o femeie și viclean ca un copil“.

IV

Astfel vine 'n toată noaptea sburător la al ei pat,
 Se trezi din somn de-odată de sărutu-i fermecat,
 Și atuncea, când spre ușă el se 'ntoarce ca să fugă,
 Ea-l oprește 'n loc cu ochii și c'o mult smerită rugă:
 „O rămâi, rămâi la mine, tu cu vers duios de foc,
 „Sburător cu plete negre, umbră fără de noroc,
 „Și nu crede că în lume singurel și rătăcit
 „Nu-i găsi un suflet tânăr ce de tine-i îndrăgit,
 „O tu umbră peritoare cu adâncii, tristeții ochi,
 „Dulci 's ochii umbrei tale—nu le fie de deochi!“
 El s'așează lângă dânsa și o prinde de mijloc,
 Ea șoptește vorbe arse de al buzelor ei foc,
 „O, șoptește-mi — zise dânsul — tu cu ochii plini d'eres.
 „Dulci cuvinte ne 'nțelese, însă pline de 'nțeleș,
 „Al vieței vis de aur ca un fulger, ca o clipă-i
 „Și-l visez, când cu-a mea mână al tău braț rotund îi pipăi,
 „Când pui capul tău pe pieptu-mi și bătăile ei numeri,
 „Când sărut cu 'mpătimire ai tăi albi și rotunzi umeri
 „Și când sorb al tău răsuflet în suflarea vieței mele,
 „Și când inima ne crește de un dor, de-o dulce jele,
 „Când pierdută razimi fața de-arzătorul meu obraz,
 „Părul tău bălai și moale de mi-l legi după grumaz,
 „Ochii tăi pe jumătate de-i închizi, mi 'ntinzi o gură:
 „Fericit mă simt atuncea cu asupra de măsură,
 „Tu!!... Nu vezi! nu-ți aflu nume... limba 'n gură mi se leagă
 „Și nu pot să-ți spun odată cât—ah! cât îmi ești de dragă!“
 Ei șoptesc, multe și-ar spune și nu știu de-unde să 'nceapă,
 Căci pe rând și-astupă gura, când cu gura se adapă:
 Unu 'n brațele altuia tremurând ei se sărută,
 Numai ochiul e vorbareț, iară limba lor e mută.
 Ea-și acopere cu mâna fața roșă de sfieală,
 Ochii 'n lacrimi și-i ascunse într'un păr ca de peteală.

V

S'a făcut ca ceara albă fața roșă ca un măr
 Și atâta de subțire, să o tai cu 'n fir de păr!
 Și cosița ta bălae o aduci la ochi plângând,
 Inimă făr' de nădejde, suflete bătut de gând,
 Toată ziua la fereastră suspinând nu spui nimică;
 Ridicând a tale gene, al tău suflet se ridică;
 Urmărind pe ceruri limpezi, cum plutește-o ciocârlie,
 Tu ai vrea să spui să ducă către dânsul o solie,...
 Dar ea sboară!... Tu, cu ochiul plutitor și 'ntunecos
 Stai cu buze descleștate de un tremur dureros,
 Nu-ți mai scurge ochii tineri, dulcii cerului fiastri,
 Nu uita că 'n lacrimi este taina ochilor albaștri:
 Stele rare din tărie cad ca picuri de argint,

Și seninul cer albastru mândru lacrimile-l prind;
 Dar dacă ar cădea toate, el rămâne trist și gol,
 N'ai putea să faci cu ochii înălțimilor ocol;
 Noaptea stelelor, a luni, a oglinzilor din râu
 Nu-i ca noaptea cea mocnită și pustie din sicriu,
 Și din când în când vărsate, mândru lacrimile-ți șad:
 Dar de seci întreg izvorul, atunci cum o să te vad?
 Prin ei curge rumenirea, mândră ca de trandafiri,
 Și zăpada viorie din obraji tăi subțiri;
 Apoi noaptea lor albastră, a lor dulcea veșnicie,
 Ce ușor se mistuește prin plânsorile pustie!
 Cine e nerod să ardă în cărbuni smaraldul rar
 S'a lui veșnică lucire s'o strivească în zadar?
 Tu-ți arzi ochii și frumusețea, dulce noaptea lor se stinge,
 Și nici știi ce perde lumea. Nu mai plânge, nu mai plânge!

VI

O tu crai cu barba 'n noduri ca și călții când nu-i perii,
 Tu în cap nu ai grăunțe, numai pleavă și puzderii,
 Bine-ți pare a fi singur, crai bătrân fără de minți,
 Să oftezi dup' a ta fată cu ciubucul între dinți?
 Să te primbli și să numeri scânduri albe în cerdac?
 Mult bogat ai fost odată, mult rămas-ai tu sărac!
 Alungat-o-ai pe dânsa, ca departe de părinți
 În coliba împistrită ea să nasc 'un pui de prinț;
 În zadar ca s'o mai cate tu trimiți în lume crainic —
 Nimeni n'a afla locașul, unde ea s'ascunde tainic.

VII

Sură-i sara cea de toamnă; de pe lacuri apa sură
 Infunda mișcarea-i creață între stuf la iezătură,
 Iar pădurea lin suspină, și prin frunzele uscate
 Rânduri-rânduri trece-un freamăt ce le scutură pe toate;
 Pe când codrul, dragul codru, troenindu-și frunza toată,
 Iși deschide-a lui adâncuri fața lunei să le bată,
 Tristă-i firea: iară vântul sperios o creangă farmă,
 Singuratece isvoare fac cu valurile larmă,
 Pe poteca dinspre codri cine oare se coboară?
 Un voinic cu ochi de vultur lungă vale o măsoară:
 Șapte ani de când plecata-i sburător cu negre plete,
 S'ai uitat de soarta mândrei, iubitoarei tale fete!
 Și pe câmpul gol el vede un copil umblând desculț
 Și cercând ca să adune într'un cârd bobocii mulți.
 — „Bună vreme, măi băete!—Mulțămim, voinic străin!”
 — Cum te chiamă, măi copile!—Ca pe tată-meu: Călin“.
 „Mama-mi spune câte-odată, de-o întreb: a cui-s mamă?
 „Sboru-ți este tată, și pe el Călin îl chiamă“
 Când l-aude, numai dânsul își știa inima lui,
 Căci copilul cu bobocii era chiar copilul lui.

Atunci intră în colibă, și pe capătu-unei laiți
 Lumină cu mucul negru într'un hârb un roș opaiț;
 Se coceau pe vatra sură două turte în cenușe.
 Un papuc e sub o grindă, iară altul după ușă;
 Hârâită, nodoroasă stă în corb râșnița veche;
 În cotlon torcea motanul pieptănându-și o ureche;
 Sub icoana afumat'a unui sfânt cu comanac
 Arde 'n candelă 'o lumină cât un sâmbure de mac,
 Pe-a icoanei policioară busuioc și mint'uscată
 Umplu casa 'ntuneccasă de-o mireasmă pipărată;
 Pe cuptorul uns cu humă și pe roșcovii păreți
 Zugrăvit-au c'un cărbune copilașul cel isteț
 Purceluși cu coada sfredel și cu bețe 'n loc de labă,
 Cum mai bine i se seade unui purceluș de treabă;
 O beșică 'n loc de sticlă e întinsă 'n ferăstrue,
 Printre care trece-o dungă mohorâtă și gălbue.

Pe un pat de scânduri goale doarme tânăra nevastă
 În mocnitul întuneric și cu fața spre fereastră,
 El s'așează lângă dânsa, fruntea ei o netezește,
 O desmeardă de durere, suspinând o drăgostește.
 Pleacă gura la ureche-i, blând pe nume el o chiamă
 Ea ridică somnoroasă lungă genelor maramă,
 Speriat la el se uită,... i se pare că visează,
 Ar zâmbi și nu se 'ncrede, ar răzni și nu cutează.
 El din patu-i o ridică și pe pieptul lui o pune,
 Inima-i svâcnește tare, viața-i parcă se răpune,
 Ea se uită, se tot uită, un cuvânt măcar nu spune,
 Râde doar 'cu ochii 'n lacrimi, speriață de-o minune,
 Ș'apoi îi sucește părul pe-al ei deget alb subțire,
 Își ascunde fața roșă l-al lui piept duios de mire,
 El ștergarul i-l desprinde și-l împinge lin la vale,
 Drept în creștet o sărută pe-al ei păr de aur moale
 Și bărbia i-o ridică, s'uită 'n ochii-i plini de apă,
 Și pe rând și-astupă gura când cu gura se adapă;

VIII

De treci codrii de aramă, de departe vezi albind
 Ș'auzi mândra glăsuire a pădurii de argint,
 Acolo, lângă izvoare, iarba pare de omăt,
 Flori albastre tremur' ude în văzduhul tămâiet;
 Pare-că și trunchii veșnici poartă suflete sub coaje
 Ce suspină printre ramuri cu a glasului lor vrajă,
 Iar prin mândrul întuneric al pădurii de argiht,
 Vezi izvoare zdruncinate peste pietre licurind,
 Ele trec cu harnici unde și suspină 'n flori molatic,
 Când coboară 'n ropot dulce din tăpșanul prăvălatic,
 Ele sar în bulgări fluizi peste prundul din răstoace,
 In cuibar rotind de ape, peste care luna zace,
 Mii de fluturi mici albaștri, mii de roiuri de albine

Curg în râuri sclipitoare peste flori de miere pline,
Umplu aerul vărativ de mireasmă și răcoare
A popoarelor de muște sărbători murmuitoare.
Lângă lacul care 'n tremur somnoros și lin se bate,
Vezi o masă mare 'ntinsă cu făclii prea luminate:
Căci din patru părți a lumii împărați și 'mpărătese
Au venit ca să serbeze nunta gingașei mirese;
Feți-frumoși cu păr de aur, zmei cu solzii de oțele,
Cititorii cei de zodii și șagalnicul Pepele,
Iată craiul, socru mare, răzimat în jilt cu spată,
El pe capu-i poartă mitră și-i cu barba pieptănată,
Țapăn, drept, cu skiptru 'n mână șade 'n perine de puf,
Și cu crengi îl apăr pajii de muscuțe și zăduf,
Acum iată că din codru și Călin, mirele iese
Care ține 'n a lui mână mâna gingașei mirese;
Ii fosnea uscat pe buze poala lung' a albei rochii,
Fața roșie ca mărul, de noroc i-s umezi ochii,
La pământ mai că ajunge al ei păr de aur moale
Care-i cade peste brațe, peste umerele goale —
Astfel vine mlădioasă, trupul ei frumos îl poartă,
Flori albastre are 'n păru-i și o stea în frunte poartă
Socrul roagă 'n capul mesei să poștească să se pună
Nunul mare, mândrul soare, și pe nuna mândra lună
Și s'așează toți la masă, cum li-s anii, cum li-i rangul;
Din vioarele răsună, iară cobza ține hangul, —
Dar ce sgomot se aude? Bazăit ca de albine?
Toți se uită cu mirare și nu știu de unde vine,
Până văd păinjiniișul între tufe ca un pod,
Peste care trece 'n sgomot o mulțime de norod:
Trec furnici ducând în gură de făină mării saci,
Ca să coacă pentru nuntă și plăcinte și colaci,
Și albinele-aduc miere, aduc colb mărunt de aur,
Ca cercei din el să facă craiul, care-i meșter faur,
Iată vine nunta 'ntreagă: vornicel e-un grierel,
Ii sar purici înainte cu potcoave de oțel;
În veștmânt de catifele un bondar rotund în pântec
Somnoros pe nas ca popii glăsuește 'ncet un cântec:
O cojiță de alună trag locuste, podul sentur,
Cu musteață răsucită șade 'n ea un mire flutur;
Fluturi mulți de multe neamuri vin în urma lui un lanț.
Toți cu inime ușoare, toți șagalnici și berbanți;
Vin tântarii, lăutarii, gândăceii, cărăbușii,
Iar mireasa viorica i-așteaptă 'ndărătul uși,
Și pe masa împărătească sare-un greer, crainic sprinten,
Ridicat în două labe s'a 'nchinat bătând din pinten,
El tușește, își încheie haina plină de șireturi:
„Să iertați, boeri, ca nunta s'o pornim și noi alături“.

CĂLIN NEBUNUL

Fost-a Impărat odată și trei fete el avea,
Cât puteai privi la soare, da la ele ca mai ba.
Una de cât alta este mai frumoasă de poveste,
Dar din ele-acuma două mai era cum mai era,
Nu că doar ai putea spune, cumcă-a fost așa-și-așa,
Nici o vorbă de poveste, cer cu stele presărat
Nu ajung la frumusețea ăstor fete de 'mpărat.
Dar deși nu-ți poți da seama despre ele cu cuvântul
Mintea tot le-atinge umbra, ochii lor i-ajunge gândul,
Dar pe cea mai mijlocie nici un gând să n'o măsoare,
E o floare de pe mare, cine-i cată 'n față moare.
Mulți feciori de Impărați, de rășboinici laudați,
Le-au cerut ca să le dee, ca chipul lor de femeie
Să împodoabe ca icoană viața lor cea năsdărăvană.
Da 'mpăratul nici gândește să le dee-așa comoară
Ale casei lui mai mândre și mai trainice odoară.

Da'ntr'o seară 'n drum de țară cine dealul mi-l coboară?
Trei feciori voinici de frunte ca trei șolmi voinici de munte,
Vin în zale îmbrăcați, pe cai negri 'ncălcați,
Spițelați, ușori ca vântul de-o frumsețe 'ntunecoasă,
Au venit să-i ceară, Doamne, fetele cele frumoase
Dar mai bine-ar fi să-i ceară tot belșugul de pe țară!
Și ce nu se pun de-i cer, trei luceferi de pe cer!
De-ar putea, de n'ar putea, trei luceferi el li-ar da
Dară fetele lui ba. Unu-atunci din ei s'a dus
Și în noaptea cea senină ca să fluere s'a pus.
Vine-un nour, ce-i de nour? Vine-un vânt, da ce-i de vânt?
Vine-o ploaie de șiroaie și furtună pe pământ
Și în nori hrăniți de fulger și prin râuri de scânteii
Sboară fetele răpite duse 'n lume de cei trei.
Serie carte Impăratul, scoate veste 'n țara toată,
Cine s'ar găsi pe fete de la smei să i le scoată
Să le iee de neveste și cine s'ar ispiti
Toată 'mpărăția mândră între ei vor împărți...
Nuși mai pieptăna nici capul de atâta supărare
Și lăsa ca să îi crească peste piept o barbă mare,
Care cade jos în noduri ca și călții, ce nu-i perii,
Stă să crească iarbă 'ntr'insa s'umble găze ca puzderii,
Nu mai iese sara 'n prispă să stea cu țara de vorbă,
Ca un pământuf de jalnic și tăcut ca o cociorbă
Și-a uitat de mult luleaua și clocește tot pe gânduri,
Doară plosca-i mai ochește de pe-a policioarei scânduri.

Dar în satul cela 'n care şedea Împăratul dornic
Era şi unu mai de samă, un fruntaş... fusese vornic...
Avea trei feciori din cari doi or fost cum or fi fost
Oameni harnici şi ca lumea, dar cel mic era un prost
Cătu-i ziua, şade 'n vatră şi se joacă în cenuşă,
Prost ca gardul de răchită, şuiu ca clanţa dela uşă.
De vorbeşte, cine-ascultă ? Ştiu că nu-i de vre-o samă.
Toţi îi zic: ne-aude Tontul, — da pe el Călin îi cheamă.
Cei doi fraţi se ispitiră şi au zis : haidem şi noi.
Dulce măr e 'mpărăţia, de ne-a'ntoare înapoi
Dumnezeu din calea lungă. — Cine-a fi să le găsească?
Tot voinic din astă lume, de viţă pământească!
Deci cum vrură să se ducă zice prostul: Hai şi eu!
Hai! că tot n'are ce face, ş-aşa umblă teleleu,
Ne-a ţinea de-urât uitucul ş-a păzi la noapte focul.

Deci făcur'un arc puternic şi vorbiră că 'n tot locul
Unde va cădea săgeata, ei să stee de popas.
Repezi atunci cel mare o săgeată din pârleaz.
Mers-au ca v'o două zile ş-au găsit. — Cel mijlociu
Arunca şi tot pe-atâta, ba ş-o leacă mai târziu.
Dară când svârli nebunul mers'au ei trei luni de-arând,
Zi şi noapte pân 'găsir'a lui săgeată în pământ
Ş-ajungând au scos amnarul, au scos cremene şi iască
C'a s'atâte foc în codru, se se 'ntindă, s'odihnească.
Dar întâiu se sfătuiră, că pe rând să steie pază
Şi pe foc să puie vreascuri, a se stinge să nu-l lase,
Hotărând ea celui care va lăsa să se potoaie,
Va lăsa să-i prindă noaptea, ei să-i pue capu 'n poale.
Se culcară doi. Cel mare să păzească a rămas.
Dară pe la miez de noapte auzi 'n văzduh un glas.
Vine-un smeu în solzi de criţă cu trei capete, şi lui :
Cum de calci moşia tatei fără de voia nimănui?
Hai la luptă... Se luptară şi-l lovi voinicul rău
Făcu trei căpiţi de carne din trei capete de smeu
Şi când cei doi se treziră: uite voi cât aţi dormit
Ce mai lupt'avui grozavă şi ce treab'am isprăvit!
A rămas în noapte-a doua ca străjer cel mijlociu,
Şi tot pe la miezul nopţii prin văzduh aude-un cliu
Şi prin vânt văzu cu-aripe sunătoare, fioroase,
Patru capete cumplite pe două umere groase
Hai la luptă, măi voinice — cum făcuşi de te văzui,
Cum de calci moşia tatei fără voia nimănui?
Dar voinicul îl omoară şi ca vai de mama lui:
Patru clăi de carne face el din capetele lui.
Când cei doi iar se treziră, au văzut a lui ispravă
Isbândirea strălucită dintr'o luptă-aşa grozavă.
Şi când iar i-apucă noaptea lui Călin de grijă-i dară
Să păzească bine focul de a nopţii cruntă fiară.
Când acum în noapte-a treia străjuia Călin, de-odată
Auzi un vuet mare şi 'nainte îi s'arată
Cu opt capete cumplite un smeu mândru năsdraşan

Cu ochii roși de jăratec și cu sufletul avan.
 Haide—ha! Călin, nebune! Cum veniși nu te-i întoarce.
 Nici s'a fierbe pentru tine, nici s'a țese, nici s'a toarce
 Se luptă Călin-Nebunul mai ca sufletul să-i steie.
 Iară smeul cel puternic cât de cât să nu se dee,
 El tăindu-i o ureche cade-n foc un strop de sânge
 Și în noaptea cea adâncă tot jăratecul se stinge
 Și în negrul întuneric într'o luptă oarbă, crudă,
 Măini de fier în piept i'nfige—smeul ostentit asudă
 Găfăie pe cele-opt gâturi sub genunchi Călin îl ține
 Și cu sabia-i retează a lui capete păgâne.

Dar acuma-mi stă pe gânduri ce se face el — foc nu e,
 Frații săi să se trezească numai și capul o să-i repuc.
 S'a luat și el și merge supărat în spre pădure
 Cu un hârb plin de funingini, subsuoară c'o secure,
 Să găsească vr'un cărbune. P'un copac înalt se sue,
 Pe 'ntinsori de codrii negri aruncând privirea sue
 În adâncă depărtare el văzu zare de foc.
 El coboară și pornește, ca s'ajungă 'n acel loc.
 Întâlnește un om în drumu-i cam grăbit din cale afară:
 Bună noaptea — Tam mitale — Cum te chiamă? De-cu-sară.
 Hehehei, mă de-cu-sară! Ia, mai stai că nu-i așa,
 Ce cați tu noaptea 'n pădure, colinzi lumea iac-asa?!
 Cot la cot Călin îl leagă cu odgonul de un pom
 Și se cam mai duce. — Iată că în cale-i iar un om.
 Bună noaptea! — 'Tam mitale! — Cine ești? Sunt miază-noapte.
 Elelei! Ce cați în codrii, pepeni verzi și stele coapte?
 De-un copac și pe'sta-l leagă și cum merge pe cărare
 Iat' un om priu întunerec înaintea lui răsare.
 Bună noaptea! — Tam mitale! — Cum te strigă? Zori-de-zi.
 Ei cumetre Zori-de-zinuă, ia oprește oleacă aci
 Hai să stăm de vorbă-o țără, să mâncăm păsat cu lapte,
 Vin încoa, că bate luna — hai la umbră, — tot fi noapte.
 — Omule, ce-mi cați pricină... sunt grăbit... — Ce-atâta grabă?
 Ciorilor! ia nu mai spune, știu că nu ai nici o treabă!
 Il legă și pe acesta, ca până va găsi foc
 Zinuă să nu se mai facă și vremea să stea pe loc.

El ajunge. Intr'o groapă mare arde-un foc avan,
 Pe-o păreche de pirostre clocotește un cazan,
 Doisprezece smei în juru-i dorm adânc întinși pe burtă,
 Imprejur de piroste se cocia o mare turtă
 Și 'n cazan notând în zămă clocotiau vr'o două vaci.
 Hei, își zise năsdrașul, dete badea de colaci!
 Și deși în fața vetrei dorm, șezând smeoaiice mame
 El atins de-acea mireasmă a clocotitoarei zame
 Doi tăciuni luă în hârbu-i, un cărbune în lulea
 Iată curge-un strop fierbinte pe a unui meu ureche
 Și luând o bucățică din o vacă ce fierbea
 Asta tipă cu 'ngrozire ca un bou împuns de streche.
 Toți treziți pun pe el mâna, unu-l leagă, altu-l ține

Unu'l ȧasălă o leacă, cetluindu-l colea bine.
Sfătuiesc ca să-l omoare. — Da mă rog Dumilor-voastre,
Cine ȧ-ar mai pune mintea cu aȧa obrazuri proaste
Cum-u-s eu, Măria voastră ! Mă lăsați că's om sărac
De când sunt n'am văzut turana, nici măcar de la petac.
Zise unu'l către dănsul : Dacă tu ni-i putea face
Fata 'mpăratului Roșu s'o luăm, poți merge'n pace.
— Ce n'o luați Domnia-voastră că sunteți mai tari, mai mulți ?
— Ei pe noi ne simte 'ndată ce ne-apropiem desculți,
Suntem ȧuhuri necurate și 'mpăratul cela Roș
Are 'n vatră, în cenușă, un cățel și un cocoș ;
Năsdărăvani's bată-i naiba, cum ne simt îi vezi că 'ndrugă
Unul bate, altul cântă... și-o tulin urât de fugă.
Să s'apropie nu poate decât omul pământean.
De-i aȧa, 'poi las pe mine... zise Strolea cel viclean.
Il desleagă și 'l urmează... El văzu atunci legat
Un voinic, care când vede că smeii s'au depărtat,
Se smuci lăsând în urmă a lui mâni și'n codru pierc.

Luna ese dintre codri, noaptea toată stă s'o vadă
Zugrăvește umbre negre peste giulgiuri de zăpadă
Și meren ea le lungeste și suind pe cer le mută,
Parcă fața-i cuvioasă e cu ceară învăscută
Și cu neguri îmbrăcate-s lan, dumbravă și pădure,
Stele galben tremurânde mișcă 'n negurele sure,
Intră 'n domele de nourî argintii multicolore,
De-a lor rugă-i plină noaptea, a lor dulci și mari icoane
Umplu văile de lacrimi de-un sclipit împrăstiet
Când în cărduri cuvioase sus pe cer se mișcă 'ncet.
Inrădăcinată 'n munte cu trunchi lungi de neagră stâncă,
Repezită mult în aer din prăpastia adâncă
A 'mpăratului cel roșu stă măreȧa cetăȧuie.
Poalele-i în văi de codri, fruntea 'n ceruri îi se sue.
Și pe arcurile 'nguste făclii roșii de rășină
Negrul nopții îl pătează cu bolnava lor lumină,
Rănind asprul întuneric din a salelor lungi bolți,
Zugrăvind în noaptea clară a ei muchi și a ei colți.
Pe cărări săpate 'n stâncă sineii și Călin se sue
Numai luna îi îmbracă cu lumina ei gălbue
Și suind trec uriașii de pe-o stâncă pe-altă stâncă
Intr'o sură depărtare muria valea cea adâncă,
Numai pe păreții netezi ai stâncinii îndelunge
Ei arunc' umbre gheboase, uriașe negre, lunge,
Ce în șiruri tupilate după ei se mișcă pare,
Noaptea 'ntinde măreȧia-i, lumea doarme, lumea moare.
Și călcând încet cu greul lor s'apropie 'n tăcere
Ei ajung la poarta mare ferecată cu putere,
Ce nu-i om s'o poată trece. Dar Călin suit pe zid :
Hai, veniți smeilor — zice — poarta nu pot s'o deschid,
Dară unu'l câte unu'l v'oi lua colea de chică
Și pe sus vă trec în curte... Abia-apucă să li-o zică
Și ei unu'l câte unu'l s'apropie — și dearândul

El la fie-care-i taie capul de chică țiindu-l
 Și-a lor trupuri moarte-aruncă răschiete în ogradă
 Și în urmă sare dânsul, ca să vadă, ce-a să vadă ?
 Impăratul de zid strașnic și de poartă ce avea
 Ferestrele stau deschise și ușile se crăpa.

Scări bătute 'n pietre scumpe repede voinicul sue
 Intră 'n casele frumoase din înalta cetățuie
 Pe covoare moi el calcă, intră în acea odăe
 Care-i plină de a lunei blândă, tainică bătaie.
 Pe pereți icoane mândre zugrăvite — în umbră par
 Cum că chipurile din ele dintre codri mari răsar
 Pe un pat de flori frumoase, proaspete și ude încă
 Doarme fata cea vestită și'n visarea ei adâncă
 Ea zimbînd își mișcă dulce a ei buze mici, subțiri,
 Innecată de lumină și miros de trandafiri.
 Iar din pod pân' în podele un paingăn de smarald
 A țesut pânza subțire, tremurând în aer cald
 Și în care luna bate de sclipește viorie
 S'o încarcă cu o bură diamantoasă sălbărie
 Și prin mreaj'asta vrăjită vedeai patu' ei de flori
 Ea cu umeri de zăpadă și cu părul lucitoriu
 Și mai goală este 'n somnu-i, numai bolta naltă, sură
 A ferestrei este rece și simțirea nu i-o fură.
 Dar de pânz' acoperită cu un colb de piatră scumpă,
 S'apropie-încet voinicul și cu mâna va s'o rumpă,
 Apoi lin o dă 'ntr'o parte, peste fată se înclină
 Pune gura lui fierbinte pe-a ei buze, ce suspină,
 Ia inelul ei cel mândru de pe degetul cel mic...
 Și se 'ntoarce în codreana-i noapte tânărul voinic.

Lângă smei morți când trece, limbile le taie el.
 Le adună sângerânde și le pune 'n testemel,
 Trece zidul și pornește iar la drum pân ce ajunge
 La cazanul care fierbe în mijlocul verzii lunce.
 Pe-o smeoaică num'o taie, pe alta o scăpă 'n pripă ;
 Ia din nou în hârb făciune și-un cărbune pune 'n pipă ;
 Ia cazanul într'un deget și în altul el ia turtă,
 Se întoarce iar la frații, fluerând cu minte scurtă,
 Cântă cântecele rele ce 'n viața-i le cântară...
 Deslegă pe Zori-de-ziuă, Miez-de-noapte, De-cu-seară,
 Din cazanul care-l duce, dându-le de drum merindo
 Abia-ajunge-unde dorm frații, abia focul îl aprinde,
 Ziua cea întârziată năvălia din răspuțeri
 Și ca repezit în aer soarele se 'naltă în cer.
 Frații lui atât dormiră, cât intrase în pământ
 De un stângen și-i umpluse frunza adunată 'n vânt.
 Se treziră. I ! Căline, lungă fu și noaptea asta
 Dar nimic el nu le spune, ce făcuse 'n vremea-aceasta,

Ci plecând tot mai departe tot Călin arcu'ncordează
Și sburātuind săgeata trece'n lume ca o rază
Văjie 'n văsduh cumplită, ei urmează unde-i cheamă,
Pân ajung în faptul nopții la pădurea de aramă.

Măi fărtați, — Călin le zice — nu-ți putea trece prin crânguri
Și prin codrii aști de-aramă, rămâneți aici singuri,
Vă clădiți ici o colibă, vă săpați groapă de vatră,
Singurel voi merge numai pe cărările de piatră,
Să vedem ce-a fi de mine. Ei se pun de îl ascultă
Și el trece în pădure fără a perde vorbă multă
Și la ori ce pas ce-l face, codrul simțitor răsună
Și prin mrejele de frunze glasuri trec ca o furtună.
Căci o strună-i ori-ce creangă și o limbă-i ori-ce frunză
Luna doar, trecând pe ceruri, voind codrul să-l pătrunză.
Umple noaptea-i arămie cu mari dunge de omăt
Pe sub care, răscolite, fulger' apele încet.
Și de-odată 'n codrul mândru el aude de departe
Răsunând un glas de fată, ce venia din lunci deșarte
Și urechia i-o desmeardă ; el ascultă sub un trunchiu
Și cântarea dureroasă îl pătrunde în rărunchi :

Greeruș, ce cânti în lună,
Când pădurea sună,
Cum nu știi ce am în mine,
Greere străine?
Că te-ai duce, de-ai ajunge
Noaptea de te-ai plânge,
Ca o pasăre măiastră
La noi în fereastră.
Vai de picioarele mele,
Pe-unde umblă ele !
Vai de ochisorii mei
Pe-unde umblă ei !
Inima 'n mine-i bolnavă,
Floare de dumbravă,
Și vai lacrimile mele,
Cum le vărs cu jale !
— Du-te greer, du-te gree
Pân' la munte 'n creer
Și privește 'nduioșat
Zarea depărtată
Lumea 'ntreagă o colindă,
Mergi la noi în grindă,
Spune-i mării ce-am făcut
De m'a mai născut,
Căci ar fi făcut mai bi
Să mă ia de mână.
Prefăcută că mă scapă
Să m'arunce 'n apă,
Căci de cer ar fi iertat
Și de lumea toată.

Naintează și o vede lângă apa arămie,
 Culegând flori amortite de pe maluri cenușie
 Și punându-le în poala grea de florile de piatră,
 Luminează luna 'n ceruri ca un foc pe-o mare vatră;
 Colții munților ce rupți 's, uriașe stânci de cremeni,
 Ce păreții și-i ridică îndărătnici, suri, asemeni,
 Vântul care trece 'n șuer, noaptea sură și bolnavă
 Umplu cu sălbătăcie arămoasa-acea dumbravă.
 — Bună vreme, fată mândră de 'mpărat — Călin îi zice.
 Mulțumim, răspunse dânsa, tinerel flăcău voinice!
 Ce cați tu? Ce vânt te-aduce? Nu știi că om pământean
 Nu poate călca pădurea de bărbatul meu avan?...
 Știu fetiță 'mpărătiță, dar nici frică n'am, nici teamă
 Că el smeu e și puternic, dar și eu — Călin mă cheamă!
 Cum vorbește, iată smeul, vine iute ca un vânt
 Cu o faleă 'n cer el vine și cu una pe pământ.
 Bună vreme, smeu de câne! — Mulțămesc Călin-Nebune!
 Am venit să-ți iau nevasta... De-i putea de ce nu? Bune
 Sunt de zis, ce-ți vin în minte, dar mai greu e să le faci,
 Smeul codrilor de-aramă nu te-asteaptă cu colaci!
 Eu mânânc patru cuptoare, patru boi mi-ajung abia
 Și de vin patru antaluri abia trag la o măsea.
 — Nici că-mi pasă! Și la luptă în dumbravă ei se scoală,
 Se apucă, de copacii tremurau de 'nvălmășeală,
 Tremură sub ei pământul de-a lor pasuri apăsate,
 Scapără cremenea neagră a stâncimei detunate!
 Crunt Călin de mijloc l'umflă, pân la vârf de brazi îl urcă,
 Ce pe-un lemn el îl trânteste prin copaci trupu-i încurecă
 Și 'n genunchi apoi l'îndoaie ca pe-un vreascur, ce îl frânge.
 I se umflă mușchii vineți de oțel pe când îl strânge
 Și lovit, perzând simțirea, smeul ca o muscă moare,
 Ce lovită este iarna de-o scânteie de ninsoare.
 Să-mi rămâi cu bine fată, — eu mă duc să cat acum
 Cele două sori a tale... Se porni din nou la drum,
 Trece codrii de aramă, de departe vede-albind
 Și aude glasul mândru al pădurilor de-argint.

Noaptea 'n rouă e scăldată, luciul pe lacuri sboară
 Lumea umbrei, umbra lunii se amestec', se 'nfășoară.
 În pădurea argintoasă iarba pare de omăt,
 Flori albastre tremur' ude în văduhul tămâiet.
 Până că și trunchii mândri poartă suflete sub coajă,
 Ce suspină printre ramuri cu a glasului lor vrajă.
 Crengile sunt ca vioare printre care vântul trece,
 Frunze sun' ca clopoteii, trezind ceasul douăsprezece;
 Și prin albul întuneric al pădurii de argint
 Vezi isvoare sdrumicate peste prund întunecind
 Și sărind în bulgări fluizi pe pietrișul din răstoace
 În enibar rotit de ape, peste care luna zace.

El aude-un cântec dulce, plin de lacrimi și de noduri,
Doină de simțire ruptă, ca jălania 'n prohoduri,
Umplând codrul de zăpadă; sufletu-i de-o jale mare
Pare că din piept de fată cântă o privighetoare :

Așa 'mi vine când și când
Să mă iau pe drum plângând,
Lumea ce-a fi să mă vadă,
Nici să poată să nu'mi creadă.
În zadar mă mai jălesc,
Vara vine, codrii crește;
În zadar m'aș bucura
Iarna iar s'o scutura.
Și de vine de nu'mi vine
Tot arde inima 'n mine.
Nici n'am cui să mă jălesc
Să spun pe cine doresc;
Mult mă mir, Doamne, de mine
Cum nu m'ai luat la tine
Mult mă mir ce-oi fi gândit
Ce-am făcut, de n'am murit...

În vădudul plin de-a nopții moale luminoasă ploaie
El văzu o fată mândră, îmbrăcată 'n lunge straie
De argint, ce stau ca umezi pe-a ei trup care tresare.
Ca o creangă mlădioasă sub a vântului suflare.
Naltă e, subțire este, ochii mari adânci ridică,
Părul ei de aur moale până la călcâie-i pică
Și cu poalele ei albe șterge stelele-i senine,
Lacrimi lungi, ce curg pe față-i, ca și fire diamantine.
Nu uita, cum-că seninul cerului este în aștri
Nu uita, că 'n lacrimi este taina ochilor albaștri.
E frumos pe când din cerul plin de-o sfântă bogăție
Cade-o lacrimă frumoasă în adânce vecinicie,
Dar de cad rănite toate ceru-i negru și pustiu
Nu-i nălțime, nu-i albastru, e o noapte de sicriu.
Stea ce cade taie lumea, ca o lacrimă de-argint,
Pe seninul cer albastru frumos lacrimile 'l prind.
Și din când în când vărsate, frumos lacrimi te prind,
Dar de seci întreg isvorul, vai de ochiul tău cel blând
Prin diamanții tăi se scurge sânge fin de trandafiri
Și zăpada viorie din obrazii tăi subțiri,
Curge noaptea lor albastră, a lor dulce vecinicie.
Ce ușor se poate stânge prin plânsorile pustie.
Cine e nerod să ardă în cărbune-o piatră rară
Și eterna-i strălucire s'o strivească într'o pară!
Tu'ți arzi ochii și frumusețea — infinitul lor se stinge
Și nu știi ce răpești lumii ! Ah nu plânge, ah nu plânge !

Astfel el se socotește. I-a căzut atât de dragă
Cât ar fi înflăcă în spate pentru ea lumea întreagă.
— Bună vremea, fată mândră de 'mpărat!... Mulțam voinice,

Dar ce vânt te bate 'ncoace și ce rău te-aduce aice?
 Zise ea zâmbind — de multă vreme zâmbea 'ntâia dată,
 Căci și ei îi cade drag el, deși n'ar vrea s'o arate.
 Știe ea, de ce îi place, ca să n'o prindă de veste
 Ce frumos îl află dânsa, cum îi sta, ce drag îi este!
 Dar deodată spăimântată de un sunet ea îi spune:
 Fugi, că dac'a veni smeul viața ta o va răpune!
 Vie numai, zise dânsul... ș'om vedea atunci cum plouă
 Nu se dă Călin, săracul, nici cu una nici cu două.
 Și de-odată peste codrii de argint vine în sbor
 Zmeul falnic care mișcă cu aripa vârful lor,
 Peste vârfurile 'nalte par'că sborul lui îl simți
 Frunzărirea cea mișcată de aripele-i cu zimți.
 — Bună vremea, zmeu de câne! — Mulțămesc Călin-Nebune!
 — Am venit să-ți iau nevasta. — Ba să vezi, ce-oi sta să-ți spun:
 Opt cuptoare mînc de pâne și opt boi și opt antale
 Abia sunt un prînz puternic pentru trupul meu în zale.
 Și vrei să te bați cu mine? — Nici că-mi pasă! — Aide dară!
 Sună frunza sgomotoasă, codrul din adânc răsără
 Tremură mai surd pămîntul, oasele par'că se rup,
 Când vînjoși și'ndoaie dînșii a lor brațe și-al lor trup.
 Dar Călin în sus l'ardică și-l trîntește la pămînt
 De sun oasele ca hîrburi și sbor aripile 'n vînt.
 Il omoară. Apoi zice: Rămâi fata mea cu bine
 Merg să scap pe sora mare... și să auzim de bine.
 Trece selbele-argintoase, trece-o vale, — un colcantaur
 Până vede dinainte răsărind pădurea de-aur.
 Mult frumoasă e pădurea cu-a ei trunchi de aur ros,
 Ce în frunza lor cea moale suspinau întunecoși.
 Iarba lin călătorește, o petală stătătoare,
 Ce sclipind cu mii de raze sub al nopții dulce soare,
 Poartă 'n galbenele-i unde spice de mîrgăritare,
 Flori de mac ce umflă noaptea capul lor cel roș și mare
 Numai fluturi mici albaștri și mari roiuri de albine
 Curg în râuri sclipitoare de luciri diamantine,
 Ș-umplu aerul cel dulce de cristal și de răcoare,
 A popoarelor de muște, sărbători murmuitoare.
 Iar aude un cântec mîndru, care codrul îl trezește,
 Par'că frunzele'i repetă, par'că vîntul tot îl crește,
 Și 'nainte-i par'că vede satul lui și i-se pare
 C'auzia doinind o fată chiar la ei în șezătoare:

Maică, maică, draga mea,
 Ajungă-te jalea mea,
 Și te-ajungă-un dor și-un drag,
 Să șezi toată zina 'n prag
 Cu firuț băgat în ac,
 Și tu să nu poți împunge,
 Pân' nu'i suspina și plînge,
 Pân' nu ți-a veni în gând
 Unde-am fost și unde sînt.

Lângă lacul cel albastru, înstelat cu nuferi mari
 Printre trestii auroase, ce se legăn solitari,
 Vede fata cea cu ochii cuvioși ca în biseric'
 Fața-i albă ca zăpada într'un păr de întuneric.
 Ea în haina ei cea verde se înmlădie bogată
 Cu flori albe 'mpodobită, cu diamante presărată.
 — Bună-vreme, fată mândră de 'mpărat. — Mulțam Căline,
 Mult îți merge vestea 'n lume, multe-am auzit de tine
 Și prea rău de tine 'mi pare, c'ai venit să mori aice,
 Căci de vine smeul numai rău ți-a merge, măi voinice.
 — Toți se laudă cu mâncarea. Spune-mi fată cât mănâncă
 Smeul tău, să văd pe-acesta, de îl pot învinge eu.
 — Doisprezece boi, antale, tot pe-atâtea, iară pâne
 Douăsprezece cuptoare abia îi ajung să cine.

— C'un antal de vin mai tare decât mine — zice 'cesta!
 Dar va da Dumnezeu sfântul să mă scap și de acesta.
 Vine smeul, vine iute, mișcând codrii cei de aur
 Cu cap mare ca cuptorul și cu aripi de balaur.
 Hei, Căline, rău de tine, strigă el și se aruncă
 Pe voinicul care-l prinde, învârtindu-l jos în luncă.
 Se luptară rău și smeul cât de cât să nu se dee.
 Hei nevastă, zice dânsul, dă-mi să beau și dă-i să bee.
 După ce mai odihniră, zice smeul : Măi Căline,
 Nu s'alege 'ntre noi lupta, c'ostenim astă-zi, vezi bine,
 Da m'oi face-o pară roșă și te-i face-o pară verde
 S'om lupta pân' din noi unul se va stinge și s'o perde.
 Pară roșă este smeul, pară verde e Călin
 Și în galben-întuneric ei se luptă cu venin.
 Se 'nfășoară, se desfășor, mestecând a lor văpaie
 Fulgerând umbra din codrii cu a flacărei bătaie,
 Joacă 'n juru-le dumbrava când în umbră purpurie
 Când încremenește parcă într'o brumă-adânc-verzie,
 Când în dungi înflăcărate, bolți, cărări în jur se cascade
 Sub lumini de curcubee repezi ce se sting, cum nasc,
 Fâlfăiesc ca două candelă, obosiți se 'nvârt, se 'ncaer
 Și aproape-aproape strânse s'urmăresc jucând prin aer,
 Scoțând limbe ascuțite ca să 'nghimpe pe cealaltă,
 Ei jucau prin crengi înalte, printre trestie, pe baltă,
 Balta tremură adâncă, somnoroasă și lin selipește
 Asvârlind întunecată, câte-o muscă câte-un pește
 Către flamele-ostenite... Peste ei de-odată zboară
 Ca o pată de cerneală 'n noaptea cea cernită-o cioară.
 Zice smeul : Moaie, cioară, aripa'ți în apă, stinge
 Flacăra cea verde, care nu-s în stare a.o 'nvinge.
 Impărate, prea-înălțate, moaie'ți aripa în apă —
 Zice-atunci Călin — și stinge flacăra roșă, mă scapă.
 Iară cioara, cumu-i cioara, cum aude că o urcă
 Nici una nici două, iute se coboară, nu se 'ncurcă
 Și lăsând din bot să-i cadă două picături de apă,
 Domolește pară roșă, ce tresare, fuge, crapă.

Și cu botul o ciupește, curge sânge ca fier roș,
 În cât lacul cel albastru e'neruzit ca vinul roș
 Smeul a murit... Se face om Călin și se îndreaptă
 Cu trei fete 'mpărătese unde frații îl așteaptă.

Pe 'ntinsori de codri negri un senin se desfășoară.
 Ce-a lui stele mari și albe peste ele le presară,
 Și la margine de codru ei aprind o focărie
 Intr'o groapă cu cenușă... de juca trandafirie
 Colibioara cea de trestii cu ușița-i răzimată,
 Impletită din răchită, cu curmei de tei legată.
 La o ploscă de vin negru stând de vorbă bucuroși
 Parcă-i zugrăvește focul cu răsfrângerele-i roși,
 De-asupra lor ceru-i negru, pe 'ntinsori de catifea
 Sunt cernute 'n umed aur ici o stea colo o stea
 Și așa senin e focul, cât le numeri păru 'n barbă,
 Bătătura cea din Țoale, pe cărări fire de iarbă.
 Și ca merele de roșii stau fetițele 'n văpaie
 Două 's oacheșe ca sara, mijlocia e bălaie.
 Iar Călin, lungit pe burtă și cu mânilor pe coate,
 Cam cu chef le povestește întâmplările lui toate,
 Și la capăt se chitește. — Măi fărtați, socot așa:
 Fata mare și cea mică le înăți de v'or plăcea,
 Dară pe cea mijlocie — mi-o căzut dragă de foc
 Și nici ea nu zice baiu! bat-o hâtrul de noroc!
 Pe încet se stinge focul și se-acopere cu spuză...
 El de mănecă o trage... și punând buză pe buză
 Ei șoptesc... și-ar spune multe și nu știu de und'să'nceapă
 Căci pe rând și-astupă gura, când cu gura se adapă.
 El o simte 'n a lui brațe tânără, rotundă, tare
 Și ea tremură ca varga de oțel de a lui strânsoare.
 I-s'aprinde fața roșă de iubire și sfială
 Ochii 'n lacrimi îi ascunde 'n părul moale de peteală
 Și adorm. Somn greu îi varsă plumb în vinele-ostenite.
 Frații lui când văd cât doarme ei se pun pe șopotite
 Și încet se sfătuiră, ca picioarele să-i taie
 Să se laude că omorâră ei pe smei în bătaie.
 L'ar fi omorât, dar cesta, năsdrașan fiind, nu pot.
 Ei făcură cum gândiră și'l lăsară-așa schilod.
 La pornit pe fete scoală... Iar Călin de multă trudă
 Nu simți nici o durere, numa 'n somnu-i greu asudă,
 Chiar picioarele în traistă i le iau, cu ei le-au dus,
 Căci găsindu-le, cum fusc năsdrașan, 'și le-ar fi pus
 Iar la loc...

În zori de ziuă, el a doua zi trezit,
 Vede cum îl schilodise, ce să facă, amărât ?
 V'o trei zile după'olaltă se mai târaie în brânci
 Priu tufanii din pădure și prin colții cei de stânci.
 Pîn ajunge ca să vadă un palat în văi de raiu
 Cât ca să te uiți la dânsul—de frumos—nu te 'ndurai.
 Și aude-un glas cu jale, chiar o grădină de glas,
 Care inima i-o rupe de-așa dor și-așa necaz,

Și cum în palat el intră, pe voinicul vede pare
Care mânele-și rupsesse într'a smeilor prinsoare.
Bună vreme măi voinice! — Mulțămim frumos Căline,
Ce-ai pățit tu de picioare, ce rău dete peste tine?
Și Călin începe-a-i spune cât pațise pân'acuma.
Haid ne-om prinde frați de cruce! Hai, ne-om prinde, spune-mi numa
Al cui ești și cum te cheamă? Eu fecioru's de 'mpărat.
Codrii de aur fur'ai noștri pân'ce smeii îi-au luat.
De când i-ai ucis, Căline, iar ai noștri sunt. Cu chin
Singurel îmi mai duc traiul iei în codri, măi Călin.
Amândoi însă în lume, tu schilod, eu fără mâne,
Iei prin noaptea dumbrăvană și prin văi om duce-o bine.
Prin pădurile-uriaeșe, prin grădini și prin palat
Se primblă Călin pe gâtul feciorului de 'mpărat
Unu 'n mâni, altu 'n picioare, uriași fiind, de boi
Au putere, pe atâta, cât le trebuie la doi.
Și trecând așa 'n pădure, ei aud foșnind în frunze,
Trece-o umbră fugitoare, ce voia să se ascunză.
Călin mâna și-o întinde și pe sus când mi-o ridică
Mama smeilor pletoasă se sbătea răcnind de frică.
— Fă-mi picioare, babă bătră, și lui mâni, ori te omor!
— De un stânjen mai la vale e, bădică, un isvor,
Vără-te în el cu totul și-i ești întreg... Călin: Ei stai
De-i așa—Călin mehenghiul—bagămi-te tu întâi!
—Ba eu, baiu, că nu-mi trebui. Vârâți-vă dumniavoastră
Călin rupe-o creangă verde și o bagă 'n apa-albastră
Și uscat'o scoate iară.—I! cum ți-aș da pumni tu babă,
Ai vrut să ne-usuci șireato, spune dreptul mai de grabă!
— Să vedeți, voinici, la vale printre trestia înaltă,
Apa vie tot selipește, se rotește colo 'n baltă.
Ei ajung la apa 'n farmec și băgând creanga uscată
El o scoate numă 'n muguri și cu frunze încărcată.
Se băgară atunci în baltă și-amândoi eșiră 'ntregi
Și pe babă-o aruncară în isvorul c'unde reci
Și cu apă moartă... dânsa se 'nchircește, se năsprește
Ca un trunchiu uscat cu noduri pe isvorul mort plutește.
Și acum se sfătuiră veseli ei și bucuroși
Ca fărtatul lui să iee fata 'mpăratului Roș.

Se gătiră omeneste cu itari și cu cojoc,
Cu chimirul plin de galbini, încinși bine la mijloc
Și pe drumuri părăsite ei se iau și se pornesc
Și trecând printr'o pădure din ținutu 'mpărătesc,
Din tufani cu crengre grele el s'apucă să adune
În basmaua pistruită ca o mână de alune.
Iată că ajunși la poartă—auzir'un vuet mare
Chiuiți, halaiu de nuntă, veselii de masă-mare.
Când în poartă—văd o babă de-ale noastre. Bună sară!
Mulțămim voinici din lume!—Ce s'aude-aici afară?
Ia 'mpăratul... își mărită fata... Cine-o ia, mătușă?
Da țiganul, bucătarul, un cioroiu pistrii cu gușă!
Cică, bată-l naiba, cioară, a ucis doisprece smei!

Zise-atunci Călin, pe gânduri: ia auzi mătușă hăi,
Eu ți-oi da bănet de silă, galbeni zimți chiar un căuș
Dacă-cum vei știi, ghiontită, mi-ai pătrunde printre uși
Și la masă dinaintea împăratului vei pune
Ca plocon pentru mireasă astă mână de alune.
Iară baba, cumu-i baba, dă cu ghiotura să treacă,
Mai ghiontită, mai sucită, mai împinsă câte-o leacă
Intră 'n casă unde-i masa, pune 'n talger dinainte
Testemelul cu alune, fără a zice trei cuvinte.
Împăratul pune mâna și alunele sglobie
Peste fața cea de masă dârâind se împrăstie,
Dar în mijlocul basmalei un inel în loc rămasă,
Un inel care'l perduse de mult tânăra mireasă.
— Tată, uite-inelul, care într-o noapte mi-a perit,
Fără să știu nici cum, nici unde. Cine dară l'a găsit?
Cine-a 'dus alunele-astea? Logofeții spun că baba.
O strigară de la poartă să s'urnească mai de grabă.
Când în locu-i, cine vine? Un voinic strein. El spune:
Împărate, prea'nălțate, eu vi l'am pus în alune.
Iară cioara cea de mire pe trei perini șade 'n puf
Slugi îl apără cu creng de muscuțe și zăduf.
Cum trecuse Călin pragul de sub el o pernă cade,
Cum veni 'n mijlocul casei nici pe-a doua nu mai șade,
Când ajunsese la 'mpăratul și a treia stă să cadă,
Că țiganului, vezi Doamne, nu îi se cădea să șadă.
Zice atunci Impăratul: Cum voinice, cu ce cale
A ajuns inelul fetei în mânilor Dumitale?
Împărate, prea 'nălțate, iaca cum și iaca cum.
Da țiganul nici mai știe, fața lui îi numai serum:
— Împărate, luminate, cum poți ca să'mi strici hatârul
Eu am omorât toți smeii!—Cum țigane?—Cu satârul,
Mă înnece dacă l'ați crede... da la fețe tot mai schimbă.
— Să se cate smeii Doamne, dacă au vârfuri de limbă.
Ii cătară și—ce'i dreptul, nici la unul nu era
Și Călin atunci le scoate și le-arată în basma.
Împăratul poruncește ca-s'aduc'un armăsar
Și de coada lui să lege pe țiganul bucătar
Și de coadă-i mai legară lângă el un sac cu nuci
Cade-o nucă-o bucățică, astfel el făcu hăbuci.
Și-acum tu voinice—zise,—mi-i fi ginere. Ba nu,
Altă fată, Împărate, tare dragă îmi căzu.
Am un frate-însă de cruce, tot fecior de Împărat,
Și de mult ți-era s'o ceară, deși nu s'a cutezat.
Uite'l ice. Dară fata se cam uită vrând-nevrând,
Că tot pe Călin-Nebunul l'ar fi vrut ea mai curând.
Da de! Fiindecă cu feciorul era mai de-o potrivă
La a ochilor jele s'a muiat mai milostivă.
Deci făcură o nuntă mare ș-a ținut trei luni derând
Lăutari, benchet, halaiuri, tot ce'ți poate trece 'n gând.
Ce nu era? Dragă Doamne, era nuntă 'mpărătească.
Dar acum mă duc, le zice... Pe-a mea Domnul s'o păzească!

Nici nu știu cum e, cum nu e. Geaba fratele-i de cruce,
Geaba tânăra mireasă îl mai țin cu vorbă dulce
Dor îi Doamne și nici știe cum l'apucă-un dor avan,
Că de când n'o mai văzuse se scursese șapte ani.

Când ajunse locul, unde casa tatălui său fuse,
El văzu palate mândre și livezi mărețe puse.
Și pe o câmpie goală el văzu de vite-o ciurdă
După ea copil călare c'un ciomag în mână sburdă.
Și părea că are șase ani și 'ncă ceva mai bine
— Bună vremea măi băete! Mulțămim voinic străine!
Nu'mi știi spune cine șade 'n aste rânduri de palat?
— Doi voinici ce-au scos odată pe trei fete de 'mpărat
Din a smeilor prinsoare. S-au luat care pe care:
Mijlociul pe cea mică și cel mare pe cea mare.
— Da ce-i de cea mijlocie?—La găini au pus-o ei
Și să vezi, voinic streine, că eu sunt feciorul ei,
Mama 'mi spune, câte-odată de-o întreb a cui îs eu.
Că-s a lui Călin-Nebunul. Cine-o mai fi, nu știu zău!
Când aude... numai dânsul își știa inima lui.
Că, să ertați D-voastră, da... era băiatul lui,
— Da mă rog, bade, ajută-mi să dau vitele 'n ocol!
Inserează... Stele împlu tot seninul lin și gol
Cu băiatu 'n bordei intră. Și pe capătu-unei laiți
Lumină mucos și negru într'un hârb un roș opaiț,
Se coceau pe vatra sură două turte în cenușă,
Un papuc e într'o grindă, celălalt e dupa ușă.
Prin gunoiu se primblă iute legănată o rătușcă
Și pe-un țol grăcăește un cocoș, închis în cușcă.
Hârâie 'n colț colbăită noduros rășnița veche.
In cotlon toarce motanul pieptănându-și o ureche,
Sub icoana afumată a unui sfânt cu comănac
Arde 'n candelă o lumină cât un sâmbure de mac,
Pe-a icoanei policioară busuioc uscat și mintă
Umplu casa de-o mireasmă pipărată și prea sfântă.
O beșică 'n loc de sticlă e lipită 'n ferestruie,
Printre care trece-o dungă mohorâtă și gălbue,
Cofa-i albă cu flori negre și a brad miroase apa
De lut plină, răzimată stă pe coada ei o sapă
Pe cuptorul, uns cu humă Călinaș cel mititel
Zugrăvia cu un cărbune un clapon și un purcel,
Cu codița ca un sfredel și cu fuse 'n loc de labă,
Cum îi se ședea mai bine purcelușului de treabă.
Pe un pat cu paie numai doarme tânăra nevastă
In moenitul întunerie fața ei lângă fereastră...
Și tot sufletul dintr'insul pare-atunci că și-l înhoalbă
Și-l adună 'n ochi de trece preste fața ei cea albă.
El s'așează lângă dânsa, fața ei o netezește.
O desmeardă în durere, o sărut'o drăgostește.
Pleacă gura-i la ureche, blând pe nume el o cheamă.
Ea deschide somnoroasă lunge gene de aramă,
Și adânc la el se uită, i se pare că visează,

Ar zâmbi și nu se 'ncrede, ar striga și nu cutează.
 El din patu-i o ridică și pe pieptul lui o pune,
 Toată viața-i se adună 'n al ei sân rotund și june
 Ea se uită și se uită... mută... un cuvânt nu spune.
 Doară râde c'ochi 'n lacrimi, speriată de-o minune.
 Ș'apoi își sucește părul 'n a ei degete subțire
 Și'și ascunde fața roșă pe-al lui piept duios de mire.
 El ștergarul îl desprinde și-l împinge lin la vale,
 Drept în creștet o sărută pe-al ei păr de aur moale
 Și bărbia ei ridică, s'uită 'n ochi-i plini de apă
 Și pe sânul-i o desmeardă și din gură-i se adapă.

Dar a doua zi voinicul mândros intră 'n ogradă.
 Frații lui cum îl văzură la genunchi veneau să-i cadă.
 — Iartă, frate, căci greșala zău de mult ne-apasă pieptul!
 — Ba nu, fraților, — le zise — să vedem ce e cu dreptul.
 Să facem o bombă mare, s'aruncăm pe cer în sus,
 Și tustrei să stăm sub dânsa pe când va cădea de sus
 Să vedem ce-o să gândească Dumnezeu și ce-o să zică,
 Ast-fel cum ți-ai face cruce, ei se pun alături... pică.
 Bomba grea, svârlită 'n ceruri, din cei doi făcând fărâme.
 Și Călin rămâne singur, rău îi pare ca la nime.
 Dară nici c'avea ce face. Impăcat de-astă dreptate
 Lasă 'n pace să trăiască tinerile lui cumnate,
 Și făcu o nuntă mare dup' opt ani de 'ntristare.
 Multă lume se dusesse ca să vad' așa serbare.
 Fui și eu... Dar cum făcură o ulcică cu păpară.
 Mi-au bătut căciula 'n creștet și m'au dat pe ușă-afară.
 Mă 'nciudai urât. In grajduri pusei mâna pe-un cal graur
 Cu picioarele de ceară și cu șeaua numai aur,
 De fuior îi era coada, capu-i era de curechiu.
 Avea ochii de neghină și gândaci avea 'n urechi.
 S'am pornit pe-un deal de cremenii... picioarele se topiră.
 Coada pârâie 'n dărâtu-i, ochii 'n capul lui pocniră.
 Cum văzui că nu'i de bine încălicai pe-o prăjină
 Și mergând pe ea de-a vale v'am spus și eu o minciună,
 Și 'ncălicând pe-o șea, v'am spus-o așa.

Ramasă inedită până la apariția colecțiunii «Literatură populară»
 (Minerva).

CRĂIASA DIN POVEȘTI

Neguri albe strălucite,
Naște luna argintie,
Ea le scoate peste ape,
Le întinde pe câmpie.

S'adun flori în sezătoare
De painjen tort să rumpă,
Și anină 'n haina nopții
Boabe mari de piatră scumpă.

Lângă lac, pe care norii
Au urzit o umbră fină,
Ruptă de mișcări de valuri
Ca de bulgări de lumină,

Dându-și trestia 'ntr'o parte
Stă copila lin plecată,
Trandafiri aruncă roșii
Peste unda fermecată.

Ca să vad'un chip, se uită
Cum aleargă apa 'n cercuri,
Căci vrăjit de mult e lacul
De-un cuvânt al sfintei Mercuri.

Ca să iasă chipu 'n față,
Trandafiri aruncă tineri,
Căci vrăjiți sunt trandafirii
De-un cuvânt al sfintei Vineri.

Ea se uită... păru-i galben,
Fața ei lucește în lună,
Iar în ochii ei albaștrii
Toate basmele s'adună.

FATA IN GRĂDINA DE AUR

A fost odat'un Impărat, el fu 'ncă
În vremi de aur, ce nu pot să 'ntorn;
Când în păduri, în lacuri, lanuri, luncă
Vorbiai cu zeii și sunai din corn
Ș'avea o fată dulce, mândră, pruncă...

În van i-o cer. Bătrânul se gândește:
Prea e frumoasă și prea nu e de lume!
Mă mir cum cerul nu s'ademeneste
Să scrie 'n stele dulcele ei nume,
E rău poetul, care n'o numește,
Barbară țara, unde-al ei renume,
Încă n'a ajuns—și chipu'i muritoriu
Nu-i de privirea celor muritori.

În valea stearpă, unde stânci de pază
Incunjurau mareața adâncime
Clădi palat din pietre luminoase,
Grădini de aur, flori de 'ntunecime;
Iar drumul văii pline de miroase
Afar' de el nu-l știe 'n lume nime,
Acolo ș-a închis frumoasa fată
Ca nici-o rază-a lunii să n'o bată.

Sale 'mbrăcate în atlas, ca neaua,
Cusuf în foi și roze vișinii,
În mosaicuri strălucea podeaua,
Din muri înalți priviau icoane vii;
Fereastra-i oarbă, de și stă perdeaua,
De-aceia 'n vale ard lumini, făclii
Și aerul, pătruns de mari oglinzi,
E răcoros și de miroase nins.

O noapte-eternă prefăcută 'n ziuă,
Grădină de aur, flori de pietre scumpe,
Zefir trecea ca o suflare viuă
Și 'n calea lui el crengi grele rupea.
Cu-aripi de-azur în noaptea cea târzie
Copii frumoși ai albei veri se pun,
Pe boboci de flori când ape lin se vaer
Sbor fluturi scipitori, ca flori de aer.

Acolo 'nchise cu mai multe soațe,
Cu ea copile și soții de joacă,
În lumea ei sălbatec se răsfată,
În străluciri viața ș-o îmbracă.
A ei priviri sunt tinere și hoațe,
Zâmbirea-i caldă buza stă s'o coacă
Și 'n acest raiu, în astă lume suavă
De mulțămire se simțea bolnavă.

Dar de a ei frumuseță fără seamăn
Auzi feciorul de 'mpărat Florin,
Norocul lui cu-al ei îi pare geamăn,
De-atunci un foc îl mistue în sân.
„În van stau locului, stau să mă 'ndeamăn
Cu munca mea, cu dorul, cu-al meu chin“!
Pătruns de dorul neștiinței verguri
S'a dus să ceară sfat la sfânta Mercuri.

Alaiu, convoiu,—îi zise atuncea Sfânta,
Napoi trimite, nu lua nimica
Și singurel te du de-ți cată țânta,
Căci strâmt e drumul și e grea potica.
Ia calul meu cel alb și te avântă,
Cu gândul sboară 'n lume fără frică,
Dar dacă vrei s'o afli ține-n minte:
Nu sta în valea-*aducerii-aminte*.

Porni în lume, singurel în toiu-i
Îl duce calul frățior ca vântul,
De aur păru-i și frumos e boiu-i,
Fecior de drag, cum n'a văzut pământul,
O stea el pare 'n neamu-i și în soiu-i.
Cu bine meargă-mi și să-l ție Sfântul!
Ajunse-o vale mândră și frumoasă,
Părea că-i chiar grădina lor de-acasă.

Și sub un tei el de pe cal se dete,
Se 'ntinse leneș, jos pe iarba moale.
Din tei se scutur flori în a lui plete
Și mai că-i vine să nu se mai scoale.
Și calu-i paște, flori purtând în spete,
Presunul lui și șeaua cu paftale.
În valea de miros, de râuri plină,
În umbra dulce bine-i de odină.

De-a lui bătrân el își aduse-aminte,
Cum îl lăsă și cum pornî în lume,
Dorind cu o iubire-așa fierbinte:
O umbr' un sunet, un nimic, un nume.
L'apuc' un dor de țară și părinte,
Tot ce-a dorit îi pare-atunci că-i spune
Și când pe calul lui el iar se simte
Napoi apucă, peste drumuri strînte.

Dar îndărăt ajuns, l'apucă dorul
Din nou,—neliniște, iubire-adâncă
S'aruncă iar pe cal, urmînd amorul
Ce 'n a lui suflet neclintită stîncă.
In nou l'oprește regele, poporul,
El, dus de-o stea, ce arde 'n mintea-i încă,
Dorit de raza unor doi ochi tineri,
S'a dus să ceară sfat la sfînta Vineri.

Voinicul meu,—îi zise atuncia Sfînta,
De ce-ai stătut în valea amintirei...
Nu sta în ea, de te 'nchinași iubirei,
Te dî de-o cată și 'n a ei fereastră,
De-o vezi deschisă, svârle floarea asta.

Da să nu stai în *valea desperărei*,
Ce 'n a ta cale tu vei trece sigur.
El iar pornî în lumea întîmplării
Bolnav de dor și de-a iubirei friguri,
Dădu de-o vale 'n asfințitul serii...
Intunecoasă-i, cum o simt doar orbii,
Și fâlfăiește prin aer rece corbii...

El de pe cal se dete. In pădure
Șoptește frunza, ramuri stau de sfaturi,
Și somnul nu voeste ca să-l fure,
Căci umedă e frunza lui de paturi
Urechea-i trează a dumbrăvii gure
Le-ascultă șopotind din mii de laturi;
Și corbii croncănesc și zboară 'n fală
In aer chiar ca pete de cerneală...

Atunci o frică inima-i pătrunde,
Pe cal se pune și fugi din vale
Și 'n loc s'urmeze drumu-acolo unde
Voia să meargă, s'a întors din cale.
Sosește iar în țară-i, da-l pătrunde
Din nou un dor, o amărăre, o jale.
Atunci din nou el o lua pe mâneci
Să ceară sfat acum, sfintei Dumineci.

Ai stat în valea desperării iară,
Ii zise sfânta—ci din nou pornește
Îți dau o pasăre cu tine—sboară
Cu calul tău, unde norocu-ți crește.
Când vei vedea frumoasa ta fecioară
Că plânge-atunci dă drum paserei iese,
Tu dorul ți-l ajungi de și te ticăi
Ea'ți fie tot, ce-ai suferit nimică-i.

Trecând prin valea desperării-astupă
A lui urechi, să n'o audă 'n șopot,
In van se 'ncearcă calea-i s'o 'nterupă
Vuiri, murmure, să-l oprească nu pot
O umbră sboară, pân se vede după
Atâta mers c'aude zvon de clopot,
Atunci văzu în zarea lui palatul
In care 'nchise fata-i Impăratul.

In ziduri de oțel lucea castelu-i
Cu streșini de-aur și cu turnuri nalte
Și scris pe muri-i, minunat în felu-i
Făptura grea a meșterelor dalte.
In mari grădini i se arăta lui
Isvorul viu ce cade, vrând să salte.
El se mira cum toate—astfel a fi pot:
Grădine, rediuri, lacuri, ziduri, șipot.

Dar un bălaur tologit în poartă
Soria cu lene pielea lui pestră
Cu ochii 'nchiși pe jumătate, poartă
Privirea jucătoare să-l înghită.
Iară Florin—inima 'n el e moartă
Când vede solzii, dinții cei de criță,
Sărind la el și 'nfipse a lui spadă
Și pe pământ îl țintui de coadă.

Apoi din munte stanuri el răstoarnă,
Le grămădește crunt peste bălaur,
Acesta iar se sbate, se întoarnă
Și în durerea-i muge ca un taur
Dar el mereu pe dânsul pietre toarnă
Pân' nădușit plesni acel centaur
Trecu' nainte două lăncii scurte,
Pân ce dădu de strălucita curte.

Un an de când copila petrecuse
Urzând gândirea-i și visând ursitul,
Un an întreg prea fericită fuse,
Dar dup' un an mi-a fost-o-ajuns urâtul.
Își amintea viața ce-o avuse
Și peste pieptu-i își îndoaie gâtul
Și trist privea un punct cu ochii țântă.
Și se usca ca și la umbră-o plântă.

Eu mor de n'oi vedea seninul, cerul,
De n'oi privi nemărginirea vastă,
Răceala umbrei m'a pătruns cu gerul
Și nu mai duc, nu pot—viața asta.
Oh! Ce ferice-ași fi să văd eterul
Și să văd lumea, codrii din fereastră,
Și de voiți cu viață să mai suflu
Deschideți uși, ferestre, să răsufliu...

Astfel o mistuia neastâmpăratul
De viață dor și dorul cel de soare,
De și le poruncise Impăratul
Să nu care cumva să se-amăsoare,
Ca să deschidă ușile, palatul —
Dar totuș, când văzură că ea moare
Nu știu ce or să facă, să se poată
De l-ar urma, el ar găsi-o moartă.

Văzând cu ochii, că piere de-a 'n picioare
Din zi în zi—atunci el' a deschis
Ferești înalte și la mândrul soare
Din boala adâncă fata a învins...
Și se făcu și mai fermecătoare
Astfel cum nu îți trece nici prin vis,
Se rumeni în fața ei ca mărul
A 'ntinerit-o aerul și cerul.

Un smeu o vede, când s'a pus să stea
'N-a ei fereastră 'n asfințit de soare,
Sburând la cer, din ochi-i o scânteie
Cuprinse-a ei mândrețe, fermecări.
Și 'n trecătoarea tânăra femeie
Se 'namoră copilul sfintei mări.
Născut din soare, din vădudh, din neauă
De-amorul ei se prefăcu în steauă.

Căzu din cer în tinda ei măreață,
Se prefăcu în tânăr luminos
Și corpul lui sub haina ce se 'ncreață,
S'arată 'nalt, subțire, mlădios.
Păr negru 'n vițe lungi ridică fața
Cu ochii-albaștri-închis și zâmbitoare
Părea un demon rătăcit din soare.

Ah! te iubesc—îi zise el—copilă,
La glasul tău simt sufletu-mi rănit,
Din stea născut plec fruntea mea umilă,
Cu ochii mei prind chipul tău slăvit.—
Nu vezi cum tremur de amor, ai milă!
In nemurirea mea de-aș fi iubit,
Iubit de tine, te-aș purta o floare
In dulci grădini, aproape lângă soare.

N'ai vedea iarnă, toamnă nu, nici vară,
Eternă primăvar' etern amor,
De ți-aș închide zarea ta cea clară
Cu-al meu sărut, o scumpul meu odor,
Pân ce să mângâi inima'mi amară,
Culca-mi-aș capul la al tău picior
Și te-aș privi etern ca pe o steauă,
Frumos copil cu umerii de neauă.

— „O geniu mândru, tu nu ești de mine,
De-a ta privire ochii mei mă dor,
Sângele meu s'ar stoarce chiar din vine,
Căci m'ar usca teribilu-ți amor.
Curând s'ar stinge viața mea, streine,
Când tu m'ai duce 'n ceruri lângă sori.
Frumos ești, dar a ta nemurire
Ființei trecătoare e peire.

El o privi atunci cu ochii țintă,
In fața-i slabă zâmbet dureros,
Se face stea și iarăși se avântă
In cerul 'nalt, în roiul luminos.
Acolo toată noaptea stă la pândă
Și prin fereastră el privi duios,
Ca o lumină dulce, tristă-clară
Să vadă umbra-i albă și ușoară.

A doua zi el se făcu o ploaie,
In jos căzând, aromată, lin,
Și din fereastră perdelele le 'ndoaie
Trecând prin țesăturile de in.
Pătrunde iarăș în a ei odaie,
Preface 'n tânăr sufletu-i divin;
El stă frumos sub bolțile ferestrii
Purtând în păr cununa lui de trestii.

...Și părul lui de aur moale
Pe umeri cade îndoios, înflat
Ca ceara-i palid... buza lui în jale
Purta un zâmbet trist, nemângâiat...
Ș-aștfel cum sta, mut înger din țării
Părea un mort frumos cu ochii vii.

— O, vin cu mine, scumpă 'n fundul mării
Și în palate splendizi de cristal,
Când vântu-a trece peste-a apei arii
Tu-i auzi cântarea lui pe val.
Ți-i închina viața ta visării,
Vei fi Oceanului monarchul pal
Și în palate de mărgean și profir
Cu bolți lucrate numa 'n aur d'Ofir!

— Ca să-mi ajungi nevrednica 'mi iubire
Ai părăsit al cerurilor cort,
Dar nu e chipul tău cel peste fire
Ce 'n fundul sufletului meu îl port.
O geniul meu, mi-e frig l'a ta privire,
Eu palpit de viață—tu ești mort;
Cu nemurirea ta tu nu mă 'nveți,
Acum mă arzi, acuma mă îngheți.

Nu... om să fii, om trecător ca mine,
Cu slăbiciunea sufletului nost,
Să-ți înțeleg tot sufletul din tine
Și brațul tău, de-mi-a fi adăpost,
Să-l știu că-i slab, iubirea că-l susține,
La om e-un merit, ce la zei n'a fost.
De mă iubești să-mi fi de vremea mea,
Fă-mi dar de nuntă nemurirea ta.

Intunecos și fără de speranță,
La ea privește geniul în nimb,
Își simte inima legată 'n lanț
În lanțul lumii ce-i cu-o mie limbi,
„Chiar nemurirea mea, chiar abondanța
Puterei mele tu o ceri în schimb.
Ei bine, da ! Eu m'oiu suî la cer,
Ca dela Domnul moartea mea s'o cer!

Da moartea! Pentru-o clipă de iubire
D'eternitatea mea să mă deslege,
Să văd în juru-mi anii în peire,
Să am în inima mea moartea rece,
Să fiu ca spuma mării în selipire,
Să văd cum trec cu vremea, care trece, —
O mult ceruși, prea mult—și totuși ție
Ți 'nchin splendori, putere, vecinicie.

La cer se'nalță el pe bolta mare,
Cu-aripe lunge curățând seninul,
Privește 'n jos castelul în splendoare
L'apucă dorul inimei, suspinul.
— Ah! ce-ai cerut, femeie trecătoare,
Femeie scumpă, ca să-mi mângâi chinul.
Deasupra lumii risipite 'n șoapte
El se înalță-un curcubeu de noapte.

Pe cum o floare ar eși din surii
Și morții munți, din piatra lor uscată,
Astfel copila învioșază nurii,
Pe când în bolta geamului s'arată
Copil al apei, cerului, pădurii
A lumii 'ntregi mai drăgălașă fată.
Ea ascultă pe al primăverei oaspăt
În dimineța ce-i zâmbește proaspăt.

Imprăștiată fulgerează roua
În viorii, strălucitoare boabe,
Tărâna 'nvie 'n primăvară nouă
Răcoarea vântului ca miros de-ape
Părea a fi plouat, deși nu plouă,
Decât lumină, ce nu mai încape.
Cu gura, fața, ochii ei ea râde,
Privind în soare, în clipiri îi închide.

În dimineața clară ca oglinda
La toți s'arată tânărul Florin,
În jur de ziduri calul și-l colindă
Își simte inima umflată 'n sin,
Dar poarta 'nchisă-i, poate s-o tot prindă,
Ea nu se mișcă 'n negrele-i țâțâni.
Ci el fereastra cum văzu crăpată
Aruncă 'n ea cu floarea fermecată.

Pe-atunci copila împletea cunună
Din flori de aur și din diamante,
Din cărți o soată-a-ei îi stă să-i spună
C'al ei noroc purtatu-i de un fante.
Când floarea îi căzu 'n poală—ea nebună
O sărută, svârlind pe celelante
Ș-o mirosi cu gura-abia deschisă
Și ochii ei pluteau în mii de vise.

Ea aleargă cu grabă la fereastră,
Sa vadă dacă vântul nu-i aduce
Și alte flori, așa frumoase c'asta,
Dar de 'ngăimare ochiul ei străluce
Și surâzând ea rumenește, casta,
Când vede-un tânăr lângă poartă 'n cruce,
Și el o vede și în mândru glas-u-i
El îi vorbe, oprindu-și calea 'n pasu-i.

—„Ah te-am văzut, mi te-am văzut în fine
Copil cu ochi albaștri 'ntunecime
Cu-a tale gene de amor dulci și fine
Cu-al tău surâs de-o gingașă cruzime,
Ah aș muri de atât noroc și bine,
Căci te-am văzut, cum nu te-a văzut nime
Nu știi, ce-am suferit pân a te ajunge,
Copil frumos, ca luna nopții lunge!

— Ah vin' cu mine, vin' în a mea țară,
Casteluri am, grădini adânc-frumoase,
Sub pasul tău coroană'mi seculară
Mi-o pun, mă plec, sunt sclavul tău frumoașă.

Am pietre scumpe în a mea comoară,
Mai multe decât tată'ți are aur,
Ș'aur mai mult, de cât argint el are
Ș-a tale's toate, scumpă, mândră floare.

Ea îl privi cu ochiul plin de milă,
I-ar fi sorbit cuvântul de pe gură,
In fața lui ea nu-și mai face silă.
Un leșin parcă inima i-o fură,
Și trist privește tânăra copilă
Cum plîții muri și poartă... Din ochii-i cură
Un fir senin de lacrimi ; ea își strânge
Cu-a ei mânuțe inima și plânge...

El cum o vede astfel în fereastră
Ș-aruncă ochiu-adânc și nobil, mare
Și drum el dă la pasărea maiastră,
Aripele'si întinde, vrând să sboare,
Din ce în ce și 'ntinde aripa albastră
Din ce în ce se face tot mai mare,
Incât doar din mărimea unei vrăbii
Ea semăna acum unei corăbii.

Copila mea — îi zise — nu te teme,
Pe mulți am dus cu inimi doritoare,
Ca vântu 'n fugă cu bătrâna vreme
Prin țări o mie peste sfânta mare.
Nu vezi, Florin nici ști cum să te cheme,
Atât de mult iubirea lui îl doare.
De-acea svârle 'n laturi ac și caer
Și să te 'ncrezi corabiei de aer.

Ea se suî pe-aripă, 'ntinzând mâna
Ca și când ar fi vrut ca să se ție
Și'ncet coboară pasărea streină
Pe-a lui Florin amabilă soție,
Pe cal ridică sarcina lui lină,
La pieptul lui ar vrea în veci s'o ție
Se uita 'n ochi-i, dând la calu-i pinten
Ș-acesta vântului s'asterne sprinten.

În vremea-aceea smeul se suise
 La cer, cu aripele lungi întinse,
 Culege 'n cale-i blânde surise
 A mii de stele, ce zboară ca ninse,
 La tronul cel etern pe scări deschise
 Stau mândre genii cu lumină 'ncinse.
 L'a *Lui* picioare în genunchi s'așterne
 Și 'ndreaptă ruga-i milei cei eterne.

O Adonai ! al cărui gând e lumea
 Și pentru care toate sunt de față,
 Ascultă-mi ruga, șterge al meu nume
 Din a veciei carte mult măreață.
 Deși te-adoră stele, mări în spume,
 Un univers cu vocea îndrăsneată,
 Toate ce-au fost, ce sunt, ce 'ți nasc în cale
 N'ajung nici umbra măreției tale.

Ce-ți pasă ție dac'a fi cu unul
 În lume mai puțin spre lauda ta?
 Ascultă-mi ruga, tu, Eternul, Bunul,
 Și sfarmă 'n așchii vecinicia mea!
 Pe-o muritoare eu iubesc, nebunul,
 Și muritor voesc a fi ca ea
 S'atâta dor, durere simt în mine
 Încât nu pot s'o port și mor mai bine.

— Tu-i pismuești... și pismuiești aceia,
 Ce ei în lume numesc fericire —
 Au nu ți-e milă când privești scânteia,
 Cumcă la soare e a ei pornire?
 Astfel și ei își aruncar' ideia,
 Dorința, păsul, în nemărginire,
 Dar cum scânteii se sting în drum spre
 [soare
 Astfel și omu-aspiră deși moare.

Căci să fi ? să vezi, că sub blesteme
 De ură e 'nfierat umanul nume,
 Să ai de semenul tău a te teme,
 Să fi ca spuma, fuga unei spume,
 Sermane inimi, închegate 'n vreme
 Sermane patimi, aruncate 'n lume
 Și să mă blestemi, să mă 'ntrebi : ce drept
 Avui să-ți pun o inimă în piept !

Pe-o clipă 'n mijlocul eternității
Să deschiți ochii tăi măreți și clari
Să măsurî toate visele vieții,
Simțind încet cum iarăși redispări,
Să pari un fir de colb în raza vieții,
Și în părerea 'ți pe-un moment să pari,
Să fi ea și când n'ai fi... Intre ieri
Și mâni o clipă... Oare știi ce ceri ?

Ce-i omul, de-a căruia iubire
Atârni lumina vieții tale-eterne ?
O undă e, având a undei fire
Și în nimicuri zilele 'și dișterne.
Pământul dă tărie nălucirii
Și umbra-i drumul gliei ce s-așterne
Sub pasul lui... Căci lutul în el crește,
Lutul îl naște, lutul îl primește.

Și acest drum al pulberii, peirei,
Ce ca pe-un plan l'am zugrăvit, ca mâne
Nimic fiind, l-am închinat muririi
În van s'acopere, oprind ruina,
Nimic etern în tremurul sclipirei ;
În van adun' și-și grămădesc lumina
În cărți, în serieri, și în van ș'acată
De vis etern sărmana lor viață.

Și tu ca ei voești a fi, demone,
Tu, care nîei nu ești a mea făptură ;
În ce sfințești a cerului colone
Cu glasul mândru de eternă gură,
Cuvânt curat ce-a existat, Eone,
Când Universul era ceață sură ?
Să-ți numeri anii după mersul lumii
Pentru-o femeie ? — Vezi iubirea cum îi :

Intr'adevăr, în adâncea depărtare
Văzu călări pe fata cu Florin.
Odată ochiul lui cel mare
Și sfânt ș-adânc de lacrimi este plin,
Ce cad tăind nemărginirea 'n mare,
Mărgăritari frumoși și mari devin.
Încet bătând din aripi maiestos,
Geniul mândru se pornește 'n jos.

Cu fața tristă le privi în urmă
 'Și 'ntinde mâna ca dup'or ce-i dus.
 În fundul lunei, unde apa scurmă
 Al mării sân, — acolo-o-ar fi dus —
 Dacă-l iubia... Acuma plânsu-și curmă :
 „Fiți fericiți, — eu glasu-i stins a spus —
 Atât de fericiți, cât viața toată
 Un chin s'aveți : *de-a nu muri de-odată!*“

Rămasă inedită până la apariția colecțiunii «Literatura populară».
 («Minerva»).

MITOLOGICALE

Da! Din porțile mândre de munte, din stânci arcuite
 Ese-uraganul mânând pe lungi umeri de noui
 Căi fulgerători și carul ce 'n fuga lui tună,
 Barba lui flutură 'n vânturi ca negura cea argintie
 Părul umflat e de vânt și prin el colțuroasa coroană
 Impletită din fulgerul roș și din vinete stele.
 Hohot' adânc bătrânul când vede, că munții își clatin
 Și-si prăvălesc căciule de stânci când vor să-l salute...
 Codrii bătrâni răd și ei din adânc și vuind îi salută,
 Paltenii 'nalti și bătrânii stejari și brazii cei veșnici.
 Numai marea-albastră murmură 'n contra orgiei
 Care bătrânul Rege-o făcea 'n beția lui oarbă,
 El mân 'oștiri de nori contra mării... și armia-i neagră
 Ruptă pe-ici pe colea de-a soarelui roșă lumină.
 Siruri lungi fug repede, grei, pe cerul cel verde.
 Și netezindu-și barba trece prin ei uraganul
 Dus de fulgerătorii cai în bătrâna căruță
 Care scârțâie hodorogind de-ai crede, că lumea
 Stă să-și iasă din vechile-i vecinice încheeture.

— Groaznic s'a îmbătat bătrânul — Soarele zice —
 „Nu-i minune a băut jumătate d'oceanul pacific.
 „Rău îi mai umblă prin pânțele-acum băntura amară.
 „Însă 's eu de vină... c'umplut-am de noui pahare
 „Cu apele mării adânci, boite cu roșă lumină.
 „Cine dracul știa acum că de cap o să-și facă!
 „Ah! moșneagul bețiv e 'n stare 'ntr'o zi să ruine
 „Toate societățile de asigurare din țară”.
 Soarele 'și bagă capul prin noui și limba și-o scoate
 Și c'o rază gădilă barba bătrânului rege.
 — „Hehe! zice bătrânul râzând — ce faci tu, Pepeleo?

„Tânăr, hai? De mii de ani tot tânăr te văd eu,
 „Pare-mi că dai pe obraz cu roș după moda de astăzi
 „Altfel nu 'nțeleg cum tânăr de o mie de ori ești“,
 — „Taci moșnege fără de obraz, te du, te trezește...
 „Vezi în ce stare te afli, coroana îți stă pe-o ureche
 „Și în veselia ta proastă lumea ruini tu!“

Însă a popoarelor blonde de stele guverne 'ndărătuici
 Vai, nu făcuse șosea cum se cade pe câmpii albaștrii
 Și se răstoarnă carul și rău se 'nglodează bătrânul...
 Mai că era să-i rămâie ciubotele 'n glodul de nouri.
 Hei, ce-i pasă! El norii frământă jucând mocăneasca
 Și pe-un vânt l'apucă de cap, făcându-i morișcă,
 Se tăvălia peste cap și pișcat de-un purec de fulger
 Se scărpină de-un șir de păduri ca de-un gard de răchită.
 Norii roșesc de rușine și fug, iar vântul se culcă
 Între codri și munți... Uraganul mahnur potienește
 Spre castelul de stânci ce-și deschide uriașa lui poartă
 Spre-a-l primi pe bolnavul în surle hale,
 El își ia coroana din cap și în cui o atârnă
 De scipește 'n noapte frumoasă și roșă-un fulger
 Incremenit în nouri. Cojocul 'l anină
 El de cuptor... Ciubote descaltă și negrele-obiile
 Cât două lanuri arate le 'ntinde la focul Gheenei
 Să se usuce... Chimirul descinge și varsă dintr'însul
 Galbeni aprinși într'un vechiu căuș afumat de pe vatră.
 Mare cât o pivniță... 'n patu-i de pâcla 'nfoiată
 Regele 'ntinde bătrânele-i membre și horăște...
 Până 'n fundul pământului urlă peștere negre
 Și rădăcinile munților mari se cutremură falnic
 De horăitul bătrânului crai. Iară afară
 Vezi un cer bătrân și arar cu fața mahnită
 Cărăbăniind al zorilor aur în saci de 'ntunerie
 Ca să-l usuce în rubine. Cu 'nctul, cu 'nctul 'nserează...
 Soarele ca să înpace marea la ea se apleacă.
 Lin netezește-a ei față albastră și-adânc se arată
 În luminoase valuri a ei și sânii desmeardă
 Cu tot aurul razelor lui. La pământ se mai uită...
 Florile toate ridică la el cochetele capuri
 Copilăroase și ochii lor plini de zădarnice lacrimi...

Pe grădini se mai uită pe-alei de vișini în floare
 Și de cireși încărcati, de salcâmi cu mirosul dulce:
 Pe-acolo se plimbă o fată 'n-albastru 'mbrăcată.
 Părul cel blond împletit într'o coadă îi cade pe spate...
 Ca Margareta din Faust ea ia o floare în mână
 Și șoptea: mă iubește... nu mă iube... mă iubește!
 Ah! boboc... amabilă ești... frumoasă și — proastă.
 Când aștepti pe amant, scriitor la subprefectură,
 Tânăr plin de speranță venind cu luleaua în gură...

Soarele-a apus, iar luna, o cloșcă rotundă și grasă,
 Merge pe-a cerului aer moale ș'albastru și lasă
 Urmele de-anr a labelor ei strălucinde ca stele.
 Iar a doua zi scoală bătrânul și ureă Rarăul,
 Și se scarpină 'n cap—somnoroș nitându-se 'n soare.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
 Ilarie Chendi.

BALADĂ

(Traducere după Carmen Sylva)

Pe plaiuri dunărene
 E-un munte urieș
 Și el *Vârful cu dor*
 Numitu-i de plăeși.

Din văi cu limpezi ape
 Ridică umeri suri,
 Din rariștea cu fagii
 Din noaptea de păduri.

Iar vârful-i strălucește
 De raze-acoperit,
 Acolo 'n vremi cărunte
 Un tânăr a murit.

O iarnă petrecut-a
 In codru singurel,
 Pân 'de dorință lungă
 S'a rupt inima 'n el.

Și vouă povesti-voi
 Ce spune azi poporul
 Ce s'a 'ntâmplat odată
 Pe vârful cel cu dorul.

PARTEA ÎNTÂI

COR DE FETE (soprani)

Râzi dar Mărie,
Joacă Mărie,
Odorul tău la munți porni,
La horă azi nu mai veni.

COR (alt)

Râzi dar Mărie,
Joacă Mărie.
Ciobanul tău uitat-a iară
Iubita lui pentru-o mioară.

COR (alt și soprani)

Râzi dar Mărie,
Joacă Mărie,
Mai sunt băeți cu ochi de foc,
Cu tine toți se prind în joc.

MARIA (recitativ)

Joc numai cât cu Ionel,
La gioacă 'mi fu tovarăș el,
Și gândul său al meu îl chiem,
El știe dragi cât ne sîntem.
De vreți dovezi, o să vedeți
El mi le dă cu ori-ce preț.

COR DE PASTORI (tenori și bași)

Sumeațo, vedea-vom ce lucru greu
Să facă e în stare de dragul tău.

COR DE FETE (sopran și alt)

Nu vine nu, nu vine nu!
Și îl aștepți zădarnic tu!
Sprinceana ta 'n zădar îngerunți
Intoarce-ți fața dela munți!

IONEL

Marie scumpă! nu 'n zădar
Ai ridicat tu ochi mari!
Se rătăcise-un mieluşel
Pe un părete gol de stîncă,

Eu l-am scăpat l'am dus pe el
 La pajiștea din valea-adâncă.
 Pân la mireasă vede 'ntâi
 Ciobanul bun
 De oi și miei.

COR DE PASTORI

Pân' la mireasă vede 'ntâi
 Păstorul bun de oi și miei.

COR DE FETE

O inimă furat-a el
 Și nu-i e dragă cât un miel.

UN PASTOR

Fără turmă păstor nu poate fi. El
 merge cu turma pe naltul tăpșan, în văi
 tăcute. De n'aude glasul lor el cat 'a se
 stinge de dor.

COR DE FETE

Se stinge de dor
 Sărman băet.

IONEL

Se stinge de dor.

COR DE FETE

Ii cere, Mario, acum dovezi,
 A lui iubire de vrei s'o crezi.

O FATA CATRE IONEL

O vezi mahnită — n'o ghicești ?
 Ea crede că tu n'o iubești.

O ALTA FATA (alt cu acompaniament)

Tu să-i arăți iubirea ta. Singur fiind,
 singurel sus pe munte să stai o iarnă în-
 treagă pân' se va întoarce turma la pri-
 măvară.

COR

Să meargă.
 Să meargă.

IONEL

Mario, dar tu ce zici ?

COR

Ea nu-i e dragă, nici de fel,
La turmă se gândește el.

FETELE

Ei, Marie ce-ai de spus?
La prea mare cercare l-ai pus.

IONEL

Voi *merge* 'n munți.

COR DE PĂSTORI

N'o face Ionel, n'o face Ionel,
Gândește la iarnă, la ger, la ninsoare,
Gândește la turma ta călătoare,
Tovarăș iubit,
Nu fi amăgit
De-a fetelor rele vorbe ușoare.

IONEL

Ea crede că n'o iubesc.
Bun rămas dragă! Singur
Trăi-voi în crânguri
Cu vulturii, urșii, ciute ușoare,
Pân'ce răsări-va pe cer mândrul soare

MARIA

O, Ionel, ce spui aiurând?
Asta s'c cer nu-mi vine în gând.

IONEL

De te iubesc?

MARIA

Ah! o știu eu doar.
Mi-au pismuit iubirea rău,
Mi-a amărât norocul meu
Stai Ionel, rămâi.
Rămâi cu noi, rămâi.

COR

Rămâne-va.

IONEL

Vin iarăş la primă-vară,
Şi cobor când ea coboară,
Când păstorii strigă şi chiamă voios,
Cât munţii răspund cu răsunet duios,
Aduce-voi flori şi cânturi.

COR

Şi împodobit purta-va el flori,
Cânta-va vesele hori,
S'arate odată
Simţire bărbată.

MARIA

Cum vei putea să cauţi v'odat'
Unde se şterge semnul urmei,
Ne-auzind talanga turmei
Ş'al câinilor voios lătrat.

IONEL

Gândi-voi ah! la 'ntunecoşii
Iubiţii ochi, ca două stele,
Şi prin amarul nopţii mele
Ei vor pătrunde — luminoşii.

MARIA

Veni-vor zâne de pădure
Ş'ale izvoarelor crăieşe,
Ademenindu-te adese,
Inima ta or să mi-o fure.

IONEL

Mai bine 'nghete ochii scumpi,
Suflarea morţii mă atingă,
De cât iubirea-mi să se stângă,
Mai bine inima-mi să-mi rumpi.

MARIA (deodată)

În lacrimi ochii mei s'or stinge,
S'a stinge sufletu 'n durere,
S'a rumpe inima 'n tăcere,
Suflarea morții mă v'atinge.

COR DE BARBATI

Nici o femeie pământească
În codri vechi n'o să-l zărească.
Măiestre zâne, vrăji pustie,
Le-alungă numele-ți, Marie!

BACIU BĂTRÂN (bas)

Știură ei pe-un copilandru
Să-l umple cu durere,
Să 'ntunece curatu-i suflet,
Fără de mângâiere.

Să bănuiască-a lui iubire
Pe ei cine-i învață,
Și inima sa i-o rănească
Cu crud cuvânt de ghiată?

Copile smead cu ochi de flacări
În veci vr'un bine nu e
Pentr'un păstor ce-și lasă turma
În sama nimănuie.

Cu noi să vii, căci altfel ochii-mi
În veci n'or să mai vadă
A tale plete lungi și negre
Și fața ta cea smeadă.

COR DE BARBATI

Nici o femeie pământească
În codrii vechi n'o să-l zărească
De-a sta cu inima vitează
El turma sa o s'o revază.

IONEL

Bun rămas.

COR

Bun rămas.

IONEL

Rămâi cu bine sat!
O, turme, eu vă las
Veni-voi înapoi
Cu-al primăverei pas.

Rămâi cu bine tu,
Mireasă cu ochiu blând,
Trimite-mi vorbe dulci
Pe stele și pe vânt.

De-i țese în stative
Un tort ușor de in,
Gândește c'am să-l port
In ziua 'n care vin.

PARTEA II.

IONEL

Singur! Singur! Cât ține zarea nu
mișc'un ram, un vânt... Turma dragă s'a
dus — și parcă 's mort.

Cum frunze se scutur'
Și cad pustiu
Cătându-și mormântul
De timpuriu,

In lumea cea moartă
Lin ați căzut,
Tovarășii vestezi
Celui tăcut,

Un ger pe voi toate
V'a stins, v'a stins,
Cu voi și puterea-mi
In piept s'a stins.

La zâmbetul iernei
Voi fi-veți reci
Din liniștea morții
Nu 'nvie 'n veci.

COR (al duhurilor negurei)

Tot mai sus, mai sus plutim noi.
Ceruri albe tot lărgim noi,
Din adânci spărturi de munte,
Pân la vârf de stânci cărunte
Crește un fum.

Ca brazi frumoase visuri,
Pribeșind în largi abisuri,
Nu stărnim din somn pe munte,
Om mâhnit cu griji pe frunte,
Dormi acum.

Dormi pe când un șir de duhuri,
Pribegește prin văzduhuri;
Ele plâng. Prin lumea moartă
Al peirei suflet poartă
Și-i fac drum.

IONEL

Cum vâjâie, bate
În preajma mea
Și inim'ascultă
De visuri grea.

Căci grijă ea duce
De-un chip cu drag
Sperează, tresare
De-un svon pribeag.

Plesnire de picuri
Răsună abie
Și stropii îngheață
Din ce în ce.

De lungi necazuri
Ce le aștept
Ingheață gându-mi
Și viața 'n piept.

COR AL SPIRITELOR MUNTELUI

(Din adânc)

O brumă 'ncet peste noapte căzu
Și frânse crengi vuind;
Și spice, foi le sărută
Ghețos pe rând, pe rând.

Voioase-ori triste cum le află
Pe loc le înmărmurî
Ea le-a năbușit la sânul-i de ger,
Amoru 'nghețat va muri.

INTAIUL SPIRIT

Ce-oi sta singur oare?

2-lea

Incremenit se pare.

COR

Amoru 'nghețat va muri.

INTAIUL SPIRIT

Pe părul său parcă-i omăt.

2-lea

Moșneag să fie ori băiet?

COR

Va muri.

2-lea

Dar ochii-i încă luminoși
Sunt ca mura de 'ntunecoși.

INTAIUL SPIRIT

Păstor se pare, dar ce fel
De stă în codru singurel?

COR

Va muri.

2-lea

Au zâna codrilor zări ?

COR

Amoru 'ngheţat va muri,
Va muri.

IONEL

Părea c'aud prin fire
Un glas de tânguire,
Dar poate gheaţa trosnit.
Oftând în sine s'a gândit.

ECHO

S'a gândit, s'a gândit!

IONEL

Cum fulgii de zăpadă
De lume ceru-i îndrăgit
S'aşază în grămadă
Ş-un strat de nuntă a'nvălit.

ECHO

Invalid, învălit.

IONEL

Dar eu şi cerul iarăş
La chin suntem tovarăşi
Căci de mirese despărţiţi
Suntem eu dorul logodiţi.

ECHO

Logodiţi, logodiţi.

DORUL (alt) Recitativ

Un om pe culmea mea senină, de unde
caut lumea peste tot. Păstorul, turma
ce-şi lăasă, e al meu de-acum pe vecii veci-
lor.

La ce visezi măhnit aşa?

IONEL

La ce visez ? Nu mă 'ntreba.

DORUL

Să ți-o arăt eu.

(El desface negurile. Se vede mireasa, hora, păstorii în depărtare și s'aude Maria)

MARIA

Lumină de soare, am un iubit
Vazut-u-l'ai oare?
Și singur în munte e dus, rătăcit,
Și poate, de chinul iubirei muncit
De frig poate moare.

Eu am iubit, visătorilor brazi,
Tu, codrule verde,
Luați-l în pază pe cel părăsit
Pierdut pentru ochii-mi e blândul obraz
Și glasul iubit eu nu-l aud azi;
În lume se pierde.

Voi, brazi de-apărare, tu soare iubit
Tineți-l cu bine,
Să nu i se 'nghete 'n omăt viscolit
Și inima 'n sine.

IONEL (întinde brațele)

Departe ah ! mai este ea
Prea mult țină cercarea mea.

DORUL

Vor rămâne în veci departe
De tine eu acum am parte.
Cine odată 'n ochi îmi vede
N'a săruta vr'odinioară
Iubită gură de fecioară
Nici valea 'n veci n'o mai revede
Prea grabnic tu mi te-ai decis
Uitându-ți toate, a ta mumă,
Amici iubiți și dragă turmă
Pentru-că fetele te-au răs.

CORUL SPIRITELOR

Amoru 'nghetat va muri.

DOKUL

Al meu frate e amorul
Iară moartea 'mi est sor.

COR

Va muri.

DORUL

La sânul meu e liniște
Vin ! Nici o frică n'aibi.

COR

Va muri.

PARTEA III

VANTUL

Esiti frunze, muguri
Si sămănături,
Treziti-vă glasuri,
In lan și păduri.

Eu brazii îi scutur,
In aer mă scald,
Incare eu miroase
Eu sufletu-mi cald.

Si tot acel miros
Si 'ntregu-mi senin
Ii dăruî iubirei,
Cunună-i închin.

Esiti viorele
Si voi clopotei,
Veni primăvara
Cu dragostea ei.

CORUL SPIRITELOR COPACILOR

Trezitu-ne-am
In ori-ce ram,
Din iarnă lungă la soare,
Auzi, auzi,
Cum trec în sus
A vieții mii de izvoare.

IONEL (trist)

A vieții mii de isvoare.

CORUL SPIRITELOR COPACILOR

Pe trunchiu în sus
Ușor ne-am dus,
Suind, coborând iară
Din deal în deal,
Veniți în val
Cântări, voi, de primăvară.

IONEL

Cântări, voi, de primăvară.
O păsări voi,
Cu glas vioi
Treziti pădurea cea veche!
Prin munți de-alung,
Din văi ajung
Cântări înmîte 'n ureche.

COR

Frumoasă ești
Când te trezești
Tu lume, în lumină,
După zăpezi
Te'nseninezi.
De tine mi-i inima plină.

IONEL

De tine mi-i inima plină.

ISVORUL

Un sunet plin de farmec
Din somn mă pomeni,
Și văd că-i dusă ghiată
Ce greu mă coperi.

De vânturi tainic șopot
Al arborilor cânt,
Ca salutări de duhuri
In mînte trece blând.

Se leagăn acum paseri
De flori cu blând miros,
Beau rouă și mă 'ntreabă
Dacă mai sunt voios.

Eu râd cu vălurele,
Ce se'ncrețesc de vânt,
Spuneți-mi o poveste
O, paseri, mai curând.

Cor de flăcăi, păstori, fete. (Departe, apoi din
ce în ce mai aproape).

Din al văii fund umbros
Din înaltul cer senin
Prin al brazilor miros
Trece-un cântec plin

IONEL

Ii văd venind... păstorii.

COR

Trai mai blând
Aducând,
Dup'o iarnă grea venim
De ochiu rău
Și de greu
Noi te mântuim.

IONEL

Turma mea iubită și un chip de fată.

COR

Un cutremur trece 'n vânt
Prin frunzișul frunzii, des,
Pe-ori-ce floare e-un cuvânt
Cine l-a 'nteles?

ISVORUL

Piticii din munte
Trimisu-m'au să caut
De ies verzii muguri
Și sunet de ce n'aud.

Rămâi cu el departe —
Aud doar o cântare
Mă 'ntâmpină pe mine
Ca și o salutare.

MARIA

Cum inima-mi bate,
Iubit-Ionel,
Alerg si în grabă
Voi fi lângă el.

IONEL

Bine-ați venit... Mi se rupe inima ca de
Trecu orice chin. mână mortii

COR

Trecut-a al tău chin.

IONEL

Noroc, bucurie, viață.

COR

Trecut-a orice chin
Și singur nu mai rămâi.

IONEL

Dar soarele-i mort.

COR

Al dragostei soare râde.

IONEL

Seninul din ceruri se stinse

COR

În Mai fericirile toate
Răsar pe neașteptate.

IONEL

Rămas bun, Mărie,
Rămas bun, turmă dragă.
Rămas bun, tu lume.

MARIA

Ionel, dragă Ionel
Unde ești tu?

1-UL PĂSTOR

Taci c'a dormit.

AL 2-LEA PĂSTOR

Doarme somnul adânc.

MARIA

Trezește-te!

Ionel, suntem noi!

AL 3-LEA PĂSTOR

Doarme-al morții somn.

MARIA

O, Ionel!

DORUL

Da, voi l'omorîrăți
S-acuma e-al meu,
De lunga-i durere
Il mântuîi eu.

COR

O Doamne! Ce-am făcut!

MARIA

Dă-mi-l înapoi, te rog —
L'așteapt'-amor, noroc

DORUL

Viața-i de veci s'a născut,
Pămîntul de-acum l-am perdut.

MARIA

Căzut-a o brumă pe-al meu noroc.
S'a dus ca în vînt,
De-ai ști primăvară voioasă și tu
Cum sînt! Ca o moartă eu sînt!

Căzut-a noaptea pe ochii mei
Și ghiață pe ei s'a prins
Și'n somnul vecinic adorm adânc.
Tot ce-am iubit văd întins.

DORUL

De-ați ști voi acum ce bine-i e
De sarcina vieții scăpat,
Priviți că fața-i senină e,
Repaos de veci i-am dat.

PĂSTORII

Să 'nmormântăm băietanul.

AL 3-LEA PĂSTOR

Ici sus, pe culmea senină.

AL 2-LEA PĂSTOR

Veghiez lângă el.

MARIA

Veghez lângă el.

CORUL

Veghem lângă el.

DORUL

Cântați-i somn ușor
S'apoi despărțire,
Priveghi și măhnire
Să-i ție codrii vor.

UN TENOR

UN BAS

UN ALT

UN SOPRAN

Alternând

Cum codru stă 'n priveghiu
Adânc jăluindu-l,
Fiorii cuprindu-l
Prin brazii 'nălți și vechi.

Văzând în moarte 'ntins
Copilul său vested,
Înclină din creștet,
De-un mut amar cuprins.

Auzi pornind abea
Cântare divină,
Ea tremură lină
Ș-un suflet zboară cu ea.

Prin brazii cu nalți frunți
Ea crește puternic,
Noi plângem cucernic
Copilul din munți.

Tradusă din limba germană după Carmen Sylva. Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui Ilarie Chendi.

GEMENII

I

O candelă subțire sub bolta cea înaltă
Lumină peste regii cei dacici la olaltă,
Cari tăiați în marmur cu steme și hlamide
Se înșirau în sală sub negrele firide.
Iar colo 'n fruntea sălei e-un tron acoperit
C'un negru vâi de jale, căci Sarmis a murit
Iar chipu-i, — cel din urmă în lungul șir de regi, —
Sub vălu-i ca pe-o umbră, abia îl înțelege.
De-odată crișcă fierul în dosu-unei firide,
A unei tainiți scunde intrare se deschide,
De sub o mantă lungă se 'ntinde-o albă mână,
Ce ține o făclie aprinsă de rășină,
Care îi bate în față și-i luminează chipul...
Pe-un stâlp tăiat orlogiul își picură nisipul.

Brigbelu ce cu Sarmis e frate mic de-a gemeni —
Ca umbra cu ființa sunt amândoi asemeni
Încet înaintează, făclia și-o ridică
Ș'urechea ațîind-o el ascultă: „Nimică!...
„Un ceas mai am și iată că voi ajunge 'n fine
„Atât de sus în lumea creată pentru bine.
„Creată pentru bine, ne spun cărțile vechi,
„De mii de ani ne sună legenda în urechi...
„Și am văzut virtutea găsind a ei răsplată,
„Ce nu numai de oameni, — de zei e 'nvidiată,
„Răsplată prea frumoasă: un giulgiu și patru scânduri,
„De când văzui aceasta, am stat mereu pe gânduri
„Să-mi stâmpăr lăcomia? Pe lângă dulci isvoară
„Să trec murind de sete pentru așa comoară?

„Pe când c'un om în lanțuri—de-i frate chiar, ce-mi pasă!
 „Dacă-l împing în laturi, o cale luminoasă
 „Nainte-mi se deschide? L'am dat deci la o parte,—
 „De-ale virtuții bunuri să aibă singur parte.
 „Ei! lumea-i împărțită în proști și în șireți,
 „Iar patimelor rele violenții le dau preț,
 „Sămânța roditoare se cade ca să sameni
 „Ca să fii domn, se cade să-i iei adânc pe oameni
 „Voiești ca să se 'nehine cu toți l-a tale oase,
 „Atunci învie 'ntr'însii pornirea dușmănoasă.
 „Invidia și ura botează-le virtuți.
 „Numește-erou pe-un gâde ca fierul să'i ascuți,
 „Pe cel viclean și neted numește-l înțelept.
 „Nebun zi-i celui nobil și simplu celui drept,
 „Din patima mulțimii fă scară la mărire
 „Și te-or urmă cu toții în vecinică orbire
 „Cu laude mângăie deșertăciunea lor,
 „Din roiuri risipite vei face un popor
 „Și sigur fii la rele de-apururea urma-vor,
 „Cu sânge și cenușă pământul presura-vor...
 „Ferește-te de una, să te păzească cerul,
 „Să nu te 'nping'un demon a spune adevărul,
 „A spune că nu-s vrednici decât de-adânc dispreț
 „Că pentru-o vorbă goală jertfești a lor vieți,
 „Că 'n tine nici îți pasă măcar de-ale lor păsurii,
 „Că cu a lor micime de suflet tu îi măsurii,
 „Că lauda cu care-i încarci e o ocară,
 „Că tot ce e ca dânsii e vrednic ca să piară”.

De-odată iar ascultă... Se umflă a lui nări.
 Aude glasuri multe și pași urcând pe scări,
 Iar ușa dela mijloc dă ariplele 'n laturi
 De intră voievozii de țări și de olaturi,
 În fruntea lor c'un preot bătrân... Iară moșneagul
 Cu laur vecinic verde în părul-i alb, toiagul
 De aur și-l ridică: „Brigbelu, iată ora
 „Că 'n numele mulțimii și 'n fața tuturoră,
 „Venii să chiem de trei ori pe rege 'n gura mare.
 „Și dacă nici acuma din umbră-i nu răsare
 „Să-ți oferim coroana, căci legea ne prescrie
 „Ca peste-un an nici tronul deșert să nu rămîie,
 „Nici văduvă coroana de tâmplă cuvenită”.

Pe un tripod s'aduce cățuea aurită.
 Cu facile stinse 'n mână 'n genunchi cad oștenii,
 Iar preotul aprinde un vraf de mirodenii,
 De fumul lor albastru se împle bolta 'naltă
 S'acopere mulțimea, iar flăcările saltă,
 Toți în genunchi cu groază ascultă în tăcere
 Iar preotul începe cu glas plin de durere:
 „In numele Celuia, al cărui vecinic nume
 „De-al rosti nu-i vrednic un muritor pe lume,

„Când limba-i neclintită la cumpenile vremii,
 „Toiagul meu s'atinge încet de vârful stemii
 „Regești, și pentru dânsa, te chem dacă trăești,
 „O Sarmis, Sarmis, Sarmis! răasai de unde ești!“
 Pe ochi ținând o mână făcliile-și întind
 La sfântul foc din mijloc cu toții și le-aprind,
 Prin arcurile 'nalte trecu un jalnic vaer,
 Iar brațele ridică făcliile în aer,
 Iar preotul smucește c'o mână pânza fină
 Ce-acopere statua de marmură senină
 Și țesătura neagră de-un fin și gingaș tort
 Lăsând să cadă 'n flacări, șoptește-adânc: „E mort!“

Brigbelu se repede 'n fereastră și privește
 O mare de lumină pe-o clipă îl orbește,
 El vede mii de facle lucind și mii de sulți,
 Mulțimea și ostașii se 'mping vuind pe uliți,
 Iar negre tac de-asupra a capiștelor bolți,
 S'ale cetății ziduri c'un turn la orice colț.

*

S'a strecurat mulțimea și sala-i iar pustie
 Prin ea Brigbelu singur umbla ca o stafie,
 Adânc fugiră ochii în cap, pierit e chipul,
 Orlogiul în intrare de mult și-a scurs nisipul,
 Când iată o femeie mai albă ca omătul,
 Eșind încet din umbră, o 'ntoarce de-a 'ndărătul,
 Privește cum din discul de aur ese fum
 Și zice rar și rece: „Ești mulțumit acum?“
 Atuncea el tresare și ochii învârtește
 Cum stă 'nainte-i naltă, privind o mistuește:
 — Dar lasă-mă, — ea strigă. — Ce galben ești la față
 „Suflarea ta mă arde și ochiul tău mă 'nghiață
 „Ce mă privești atâta? A ta căutătură
 „Mă doare, cum mă doare suflarea ta din gură.
 „Ce ochiu urât de negru! Cum e de stins și mort
 „Inchide-l, ah închide-l — privirea ta n'o port...
 — Dar mă iubești Tomiris — tu mă iubești atât,
 „Precum pe al meu frate nici când nu l-ai iubit?
 — Da, simt că în puterea ta sunt, că tu-mi ești Domn,
 „Și te urmez ca umbra, dar te urmez ca 'n somn
 „Simt că l'a ta privire voințele-mi sunt sterpe
 „M'atrage precum m'atrage un rece ochiu de șerpe
 „Fugi, fugi în lumea largă! Mă faci să 'nebunesc,
 „Căci te urmez și totuși din suflet te urăsc“.

El o cuprinde... Fața ei albă-atuncea piere
 Și gura ei se strânge de-o stranie durere.
 Ea ar țipa, și glasul în gât i se îngaimă...
 Ea îl sorbea cu ochii de și murea de spaimă...
 Și cum stau mână 'n mână... tresar, tot mai aproape
 Se strâng și peste ochi își lasă a ei pleoape

Din tainița adâncă părea c'aud un vaer,
 De-asupra ei Brigbelu, 'nălțind făclia 'n aer,
 Ii zice : „O iubito, din nou ți se năzare...”
 Iar ea mereu ascultă, c'aude i se pare:
 („Se clatin visătorii copaci de chiparos
 „Cu ramurile negre uitându-se în jos,
 „Iar tei cu umbra lată, cu flori până 'n pământ
 „Spre marea 'ntunecată se scutură de vânt...”)

II

Brigbelu, rege tânăr din vremea cea cărunță,
 Pe zeii vechii Dacii i-a fost chemat la nuntă
 Frumos ardea în flăcări prinosul de pe vatră.
 Când intră oaspii falnici sub bolțile-i de piatră.
 În capul mesei șade Zamolxe, zeul getic,
 Ce lesne urcă lumea pe umăru-i athletic.
 În dreapta lui sub vâlul de ceață mândrul soare
 În stânga-i șade luna sfioasă, zâmbitoare...

La mijlocul de masă, pe tronu'i șade el
 Cu plete lungi și negre, întunecos, Brigbel,
 Incolo voezozii, boiarii după treaptă
 Șoptesc cu admirare în barba înțeleaptă,
 Când spune cântărețul povești din alte vremuri,
 De regi de-a căror fapte te miri și te cutrămuri.

Și pe când toți ascultă, chiar regii din firide, —
 Cu gura 'n pumn ghidușul se strâmbă și tot râde
 Cu mutra lui de capră și trup schilod de Faun,
 Iși târâie piciorul ținându-se de scaun...

De-odată 'n fundul sălii, apare sub un arc,
 Cu stânga rezemată de spada-i de monarc,
 Nebunul Sarmis — care-i cu craiul frate geamăn, —
 Ca umbra cu ființa-i ei amândoi s'aseamăn.
 Dar galben e la față și ochii-i ard în friguri
 Și vânăta e gura. El vine cu pași siguri
 Șe pe pumnaru-și scapă Brigbel mână regală.
 Din tron pe jumătate cu furie se scoală...
 Nebun 'nălță dreapta, se uită fix la el:
 Cu mâna pe pumnaru-i încremeni Brigbel.
 Și ca să înțeleagă nainte-i ce se 'ntâmplă
 Nebunu-și trece mâna la ochi, apoi la tâmplă.
 Se uită turbur, pare că și-ar aduce-aminte
 De-o veche povestire, cu jalnice cuvinte.
 Cu glasul lui ce sună adânc ca din aramă
 El noaptea cea eternă din evii-i o rechiamă
 Arată cum din neguri cu umeri ca de munte
 Zamolxe, zeul vecinic, ridică a sa frunte
 Și de cât toată lumea, de două ori mai mare,
 Iși pierde 'n ceruri capul, — în jos a lui picioare,

Cum sufletul lui trece venind din neagra ceață,
Cum din adânc ridică el universu 'n brață,
Cum cerul sus se 'ndoaie și stelele-și așterne,
O boltă răsărită din negure eterne,
Și decât toată lumea de două ori mai mare
În propria lui umbră Zamolxe redispere.
„Priviți-l cum stă mândru și alb pe naltu-i jet.
„El înlă răsuflarea vulcanului măreț,
„Dacă deschide 'n evii-i el buza cu mânie
„Și stelele se spulber ca frunzele de vie,
„El mână în uitare a veacurilor turmă
„Și sorii îi negrește de pier fără de urmă,
„Dacă se uită 'n mare, ea tremură și seacă,
„De-și pleacă a sa frunte, tot ceru-atunci se pleacă.
„Ci 'n evii tăi Zamolxe tu n'ai creat vre-odată
„Un chip mai blând, mai gingaș, decât ăst chip de fată.
„Gândirea ta, divine, abia putu s'adune
„Din mii minuni din lume o singură minune
„Căci numai ție singur îți fuse cu putință
„S'unești atâta farmec cu-atâta necredință...
„Dar nu ți-o cer, tot darul ți-l svârl iar la picioare.
„De-a lumii tale bunuri privirea azi mă doare,
„Nici vin să-mi cer coroana, nici țara mea. O dăru
„Fășii s'o rup'or cine și cum îi place-ori-cărui...
„Strămoși pierduți în veacuri, rândurilor de cete
„Coroana mea ș'a voastră e plină azi de pete;
„O voievozi ai țarei, frângeți a voastre săbii
„Și ciurma în limanuri să intre pe corăbii,
„Puteți de-acum să rupeți bucăți a mele flamuri
„Mânjit pe ele-i zimbrul adunător de neamuri
„De azi al vostru rege cu drag o să îngroape
„Domnia-i peste plaiuri, puterea-i peste ape.
„Și-acum la tine, frate, cuvântul o să 'ndrept
„Căci voi să 'ngălbenească și sufletu-ți din piept
„Și ochii 'n cap să-ți sece, pe tron să te usuci
„Să sameni unei slabe și străvezii năluci
„Cuvântul gurii proprii, auzi-l tu pe dos
„Și spaima morții între-ți în fiecare os
„De propria ta față rebel, să-ți fie teamă
„Și somnul — vameș vieții — să nu-ți mai iee vamă,
„Te miră de gândirea-ți tresai la al tău glas,
„Incremenește galben la propriul tău pas,
„Și propria ta umbră urmând prin ziduri vechi,
„Cu mânele-ți astupă sperioasele urechi
„Și strigă după dânsa plângând, mușcând din unghii
„Și când vei vrea să 'njunghii, pe tine să te 'njunghii.

„Te-aș blestema pe tine Zamolxe, dară vai!
„De tronul tău se sfarmă blăstămul ce visai.
„Durerile 'mpreună a lumii uriașe
„Te-ating ca și suspinul copilului din fașe,
„Învăță-mă dar vorba de care tu să tremuri,
„Semănător de stele și 'ncepător de vremuri“.

III

Prin sajele pustie un om în neagră haină
 Temându-se de pașii-i, se strecură în taină
 Sub mantia lui lungă ascunde un pumnar,
 Tot îndărăt privește cu spaimă și amar.
 El râde.. Se repede spre umbra-i... Umbra sare
 Din dreptul unor ziduri, încet ea iar apare...
 Asupra-i se repede și iar dă înapoi:
 — O Sarmis! luptă lungă, grozavă e 'ntre noi!
 „Ce fugi? Ce fugi? Nu vezi tu la luptă că te chiem?
 „Nu crede cum că tremur, nu crede că mă tem“!
 Șatuncea iar răsare și fața-i slabă pierе,
 Și ochiul fix se uită, cu spaimă și durere:

„O inima mea lașă, de ce 'nlemneste în sân,
 „Sfârșește! Și pumnarul îmi scap'acum din mâini...
 „Dar îl voi strânge bine.. Stai — stai, nebun mișel!...

Lovește crud odată și cade mort... Brigbel.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
 Ilarie Chendi.

MUȘATIN ȘI CODRUL

Săraca țară de sus
 Toată faima ți s'a dus!
 Acu cinci sute de ani
 Numai codru îmi erai,
 Imprejur creșteau pustii,
 Se surpau împărății:
 Neamurile 'mbătrâneau,
 Crăiile se treceau,
 Numai codrii tăi creșteau,
 Și în umbra cea de veci
 Curgeau râurile reci,
 Limpegioare, rotitoare,
 Având glasuri de izvoare.
 Bistrița în stânci se sbate
 Prin păduri întunecate
 Și mereu se adâncește

Unde apa-abia clipește;
Și de-odată vede că
Apa i se 'mpedecă
Și de stânci i se lovește
Și s'adună și tot crește,
Se iezește 'n mândru lac
Și copacii umbră'i fac,
Iar stejari din mal în mal
Pe de-asupra-i se prăval,
Vârfuri sprijin de-o-laltă
Și îmi fac o boltă 'naltă,
De vârfuri ei se 'mpletesc
Și în umbră stăpânesc
Și în vecinică răcoare
Undele-s scânteietoare.

Dintr'un mal la celalalt
A căzut un trunchiu înalt
Mi-a căzut de-acurmezișul
De îi spânzură frunzișul,
Punte lungă de-un copac
Feste-o liniște de lac,
Punte lungă, punte mare
De mi-o poți trece călare.
Ștefan-Vodă tinerel
Trece puntea singurel,
Cu pieptarul de oțel,
Cu cușma neagră de miel, —
Drag e codrului de el!
Cum venea la vânătoare
Purta arcul pe spinare,
Cu lungi plete pân' pe spate
Dar la frunte retezate.
Copilaș în haine strâmte,
Ușurel nici se mai simte
De ocheste-o căprioară
Șoimul pe deasupra-i sboară,
De-și întinde mâna sus
Șoimu 'n palmă îi s'a pus.
Și tot vine chiuind
Și din frunză tot pocnind
Și când prinde a cânta
Codrii 'ncep a răsună,
Doina când o trăgăna

Frunza toată-o legăna,
Că o cânta trăgănat
Codrului de legănat.
Nime 'n lume nu era
Numai mierla şuera;
Cucul cântă, mierla zice:
„Ce caţi tu, băiat, pe-aice“?
Zice codrul liniştit:
M'am pus de am înfrunzit
Pentru-că tu m'ai dorit.

Iară valurile sună,
Mişcătoare se adună,
Printre pânzele de frunze
Cearcă soare să pătrună,
Ard în umbră la răcoare
Petele scânteietoare
Şe pe-a undelor bătaie
Varsă lumină văpaie,
Pe şiroaie limpezi lungi
Zboară razele cu dungi.
Iar Muşatin, stând culcat,
Se aşterne pe cântat:
„Codre, codre dragul meu
„Pare-că Ț'am spus-o eu
„Să şueri din frunzi mereu:
„Cu frunzişul fremătos
„Povesteşti așa frumos
„De m'adormi în iarbă jos!“

Codrul îi se închina
Şi din ramuri clătina:
Măi Muşatin, măi Muşatin,
Voios ramurile 'mi clatin
Şi voios Ți-aş cuvânta:
Să trăeşti Măria ta...
Hai, Muşat, să ne 'nţelegem
Şi 'mpărat să ne alegem,
Impărat isvoarelor
Şi al căprioarelor,
Aşezat la vr'un pârâu
Să scoţi fluerul din brâu;
Tu să cânti şi eu să cânt,
Frunza'mi toată s'o frământ,
S'o pornesc suind în vânt
Pe isvoare,
In ponoare,

Unde paserile sboară,
Unde crengile se pleacă
Și câprioarele joacă.
Apa-i zice: „O, copile,
Mănile întinde-mi-le
Vino 'n fundul luminos
Că tu ești copil frumos!“

Iar Mușatin îi răspunde:
Geaba mă măriți din unde
Geaba, codre, dragul meu,
Imi mai dai frunze mereu,
Căci m'oi duce de la tine
Frunza-o plânge după mine,
Că de suflet mă apucă
Dor de cale, dor de ducă,
Și de și mi-așa de jele
De plânsul măicuții mele
Eu m'oi duce, m'oi tot duce
Dor să nu mă mai apuce.
Și m'oi duce 'n cale lungă
Dor să nu mă mai ajungă,
In zadar napoi mă cheamă
Dor de casă, glas de mamă.
In zadar răsună 'n vânt
Căci așa menit eu sînt:
Să-mi fac cale pe pământ,
Să-mi întind cărările,
Să cutreer țările,
Țările și mările.

Fire-ar tare glasul meu,
Ca să treacă tot mereu
De ori unde oi fi eu:
Peste ape, peste punți
Peste codri de pe munți,
Să ajungă pân'acasă,
Unde mama 'mi stă de ȧasă
Și să-i spue 'n multe rînduri
„Nu muri, mamă, de gînduri“.

Nu te duce, măi copile
Ci de ai în lume zile
Toate dăruiește-mi-le!
T'u să știi, iubite, frate
Că nu-s codru, ci cetate,
Dar de mult sunt fermecată

Și de somn întunecată
Numai noaptea mă trezește,
Luna când călătorește,
Umbra-mi toată mi-o petrece
Cu lumina ei cea rece.
O, atunci în corn îmi sună
Toți copacii împreună,
Sună jalnic frunza 'n lună
Toți tufanii mi se-adună,
Și copac după copac
Toți de-odată se desfac.
Din stejar cu frunza deasă
Ese mândră-o 'mpărăteasă,
Cu păr lung până 'n călcâi
Și cu haine aurii,
Mândră-i este rochia
Și o chiamă Dochia!
Din copaci fără de număr
Es copii cu șoimi pe umăr
Și copile multe iesă
Cu-a lor mânece sumese,
Și pe umerele goale
Poartă donițe și oale,
Se pornește atunci un sbucium,
Sună-mi dulce glas de bucium,
Pe cărări fără de urme
Vin cerboaicele în turme
Și mugesc încet atât
Cu talangele la gât
Și așteaptă răbdătoare
Mâni frumoase de fecioare,
De le mulg în donicioare.

Căci să știi, iubite frate,
Că nu-s codru ci cetate,
Dar vrăjit eu sunt de mult
Până când o să ascult
Răsunând din deal în deal,
Cornul mândru triumfal
Al craiului Decebal.
Atunci trunchii-mi s'or desface
Și'n palate s'or preface
Vei vedea eșind din ele
Mii copile tinerele
Și din brazii cât de mici
Vei vedea eșind voinici
Căci la sunetul de corn
Toate 'n viață se întorn.

— Rămâi codre, sănătos,
Că mă chiamă apa 'n jos
Și menit în lume sînt
Să'mi fac cale pe pămînt!
Și Mușatin s'apropie
De Bistrița argintie,
Luntrea se juca pe valuri,
O desleagă dela maluri,
Sare 'n ea și îi dă drum,
Ca săgeata sboar'acum.
Și mergînd, mergînd departe,
Apa 'n două o desparte,
Cu largi unde de argint
Ce se mișcă strălucind...
Ici e umbră colo soare
Pe ape tremurătoare.
El pe maluri înflorite,
Vede turme rătăcite
Care pasc lângă pâraie
Ca la lebede se 'ndoaie
Gâtul lor. Și capul mic
Ei de-odată îl ridic
Și urechile ciulesc
Pe când luntrea o zăresc.
El plutea, plutea mereu,
Codrul sună blînd și greu
Cînd de-odată zi se face
Codru'n două se desface
Și pe ape rotitoare
Scînteiază mîndru soare.
Și 'nainte-i vede-un munte
Cu-a lui creștete mărunte
S'a clădit stîncă pe stîncă,
Începînd din vale-adîncă
Și purtînd pe el păduri
Peste nourii cei suri
Își ridică în senin
Creștet de zăpadă plin.
Și spre mal se 'ndreaptă iară
Luntrea mică și ușoară
Iar Mușatin se coboară,
Calea muntelui apucă
Până 'n vîrfuri să se ducă,
Pîn 'ce noaptea l'a ajuns

În cel codru nepătruns.
Dar cu noaptea 'n cap pornește,
Se tot urcă voinicește,
Doară culmea va sui-o.
Pe când s'o miji de ziuă,
Și pe culmea înălțată
El ajunge de-o-dată
Și făcându-și ochii roată,
Eată vede lumea toată
Și departe se 'ntind șesuri,
Ce cu ochii nu le măsură
Unde râul cela sfânt
Parcă iese din pământ;
Colo 'n zarea depărtată
Nistrul mare îi s'arată,
Dinspre țările tatare
Și departe curge 'n mare.
La liman ca și o salbă
Se 'nșiră Cetatea albă,
Iar în liniște de vânt
Trec departe de pământ
Cu-a lor pânze atârinate
Mii corăbii încărcate.
Și privind spre miază-zi
Dunărea el o zări
Intr'una spre mare 'ntoarsă
Și pe șapte guri se varsă.
Dela Nistru pân la ea
Țară mândră se 'ntindea,
Vede codrii cum coboară
Deal cu deal, țară cu țară
Resfirându-se pe șes
Unde râurile ies
Și pe vârfuri de păduri
Mănăstiri și 'ntărituri.
Vede târguri, vaduri, sate
Pe câmpie presărate,
Vede mândrele cetăți
Stăpânind pustietăți,
Vede turmele de oi
Cu ciobanii dinapoi,
Cu fluere și cimpoi,
Iară ergheliile
Petreceau câmpiile
Și de-alungul râurilor
S'așterneau pustiurilor.

Iară șoimul tinerel
 Pe asupra-i sboară el
 Și din gură-i cuvânta:
 „Să trăești Măria Ta!
 Câtă lume, câtă zare
 De la Nistru pân la Mare
 Fă'ți odată ochii roată
 C'aceasta-i *Moldova* toată“ !

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea d lui
 A. C. Cuza.

M Ă N U Ș A

(După Schiller)

Lâng'a leilor grădină regele Francisc așteaptă,
 Ca să vadă cum s'o 'ncepe între fiare lupta dreaptă,
 Împrejur cei mari ai țării și ai sfatului s'adună
 Pe balconul nalt se'nșiră dame'n veselă cunună.

Regele dă semn cu mâna, sare-o poartă dn țâțâne
 Și un leu iese în față, cumpătat, cu pasuri line.
 Mut se uită împrejur și ; cască lung și a lui coamă
 Scuturând-o, își întinde mușchii și s'așază jos.

Regele un semn mai face, se deschide-o altă poartă,
 Și dintr'însa se repede
 C'un sălbatec salt un tigru care când pe leu îl vede
 Muge tare.

Coadă roată o 'nvârtește,
 Scoate limba,
 Sperios însă pe leu într'un cerc îl ocolește,
 Sforăe înverșunat,
 Apoi mormăind se 'ntinde,
 Lângă el.

Regele mai face-un semn,
 Și pe două porți deschise
 Se azvâr! doi leoparzi,
 Ce cu pofta inimoasă de-a lupta se și aruncă
 Peste tigru.
 Dar acesta îi apucă în cumplitale lui ghiare, —
 Leul muge,
 Se ridică în picioare,
 Fiarele se 'nfiorează,
 Și 'mprejur, arzând de dorul de-a se sfâșia 'ntre ele,
 Se așează.

O frumoasă mână scapă de pe margine de-altan
 O mânășe, drept la mijloc între tigru și 'ntre leu;
 Iar o damă, Cunigunda, zise-atunci, bătându-și joc,
 Cavalerului Delorges:
 „Dac'amorul ți-i fierbinte cum te juri îi ori-ce oară,
 Să te văd,
 Mergi, mânășe de-mi ridică!“
 Cavaleru-aleargă, iute se coboară
 În grozava prejmuire, calcă sigur, fără frică,
 Din mijlocu-acestor monștri
 Cu-a lui degete 'ndrăznește el mânășe de-o ridică.

Cu mișcare și cu groază
 Damele și cavalerii l-au privit,
 Însă foarte liniștit
 El mânășe o aduce înapoi.
 De-a lui laudă e plină ori-ce gură,
 Cunigunda îl privește cu o gingașă căldură
 Ce-i promite că norocu-i e aproape. —
 Dar mânășe el în față i-o aruncă:
 „Doamna mea, o mulțămire ca aceasta n'o mai voi!“
 Și-o lăasă numai decât.

Traducere din limba germană după Schiller. Apărută pentru întâia oară în revista «Amicul Familiei» cu data de 1—15 Noembrie 1881.

MIRON ȘI FRUMOASA FĂRĂ CORP

Ce lumine-i și ce vorbe
 Jos sub grinzile colibii?
 Marta mânuie cociorbe,
 Iar Maria toacă hribii,
 Iar ciobanu-'și pune gluga,
 Mai îndrugă câte 'n drugă,
 Ese 'n noaptea cu scânteii
 Ș'o tuli urât de fugă
 Parcă-i dracul în călcâi.

Iar la colțul marei vetre
 Stau pe laiți, lângă spuze,
 Un moșneag și trei cumetre
 Povestesc mișcând din buze...
 Tinerica puica nașă
 Prejmuește tot pe moasă
 Pe când spală la un blid,
 Iar bătrâna gată fașa
 Și cumetrele se râd.

Măi ciobane, ortomane,
Unde-mi mergi așa pe frig?
— Da la râșniță, la Dane
Și la borș la Pipirig,
Ce era să spun? Eac'asta!
Mi-a făcut băiat nevasta,
Nu vă fie cu bănat:
Să-mi veniți și Dumneavoastră
Că ș-așa'mi sunteți din sat.

L'au spălatu-'l, pieptănatu-l,
La botez l'au dus pe micul,
La icoane l'a 'nchinatu-l,
Un diac citi tipicul.
Când pe el veni botezul
Ii trecu auzul, văzul,
Nici că-i pasă lui, săracul,
Că nănașa spune crezul
Și se leapădă de dracul.

Că el strigă și se strâmbă
Parc' ar fi pe o frigare,
Duhul sfânt în chip de limbă
I-a ieșit pe gur' afară.
Unii află cumcă nasu
E cam strâmb, ca și la tat'so
Și că 'și seamănă cu soiul,
Dar pe când cu toți au ras'o
Se împrăstie tărăboiul.

Nins lucește câmpul, teiul,
Și trosnește cărărușa,
Când se 'ntorc și văd bordeiul
Și deschide Mușa ușa,
Când își pun copilu 'n leagăn
C'un picior încet îl leagăn
La lumina din surcică
Și o vorbă de-alta leagă'n,
Planuri mari pe gază mică.

Dar de-odată din părete
Es ursite ca pe-o poartă,
Flori albastre au în plete,
Câte-o stea în frunte poartă,
Și de-o tainică lumină
Toată casa este plină
Ce din ochii lor porni;
Peste leagănu-i se 'nchină
Și 'ncepură-a'l meni :

Ca un leu să fi de tare
Și frumos ca primăvara,
Să fi gingaș ca o floare
Luminos ca luna sara ;
Și iubit să fi de lume,
S'ai averi și mare nume,
Să te faci chiar Impărat
Și să-ți meargă astfel cum e
La ficiori din basme dat.

Zise-atunci duioasa mamă :
„Mulțămesc de câte-ascult,
Dară mulți i-or fi de seamă
Ș'or voi atât de mult.
Lui să-i dați ce din mulțime
N'a putut să aibe nime,
Și nespus și fără rost
Ș'atunci zine din nălțime
Vă sărut piciorul vost.

Zise-atunci din ele una :
De-o dorești cu dinadinsul
Fie-ı dat ca tot-de-a-una
El să simtă adânc într'însul,
Dorul după ce-i mai mare
'N astă lume trecătoare,
După ce-i desăvârșit
Și să-și vadă la picioare
Acest dar neprețuit.

Ele pier. Iară băietul
A crescut cum l'a menitu-l
Se făcu frumos cu 'ncetul,
Cine-l vede l'a 'n drăgitu-l
Și deși ca leul de tare,
Era gingaș ca o floare
Și isteț era cu duhul
Cum a toate-s știutoare
Doară luna și văzduhul.

Intr'o zi văzu pe-o rablă
Un tobaș ce lumea chiamă
Cu mustața ca o greablă
Și c'o trâmbiță de-alamă:
Impăratul Prea-'nălțatul
M'a trimis s'adun tot satul,
Să dau știre tuturor
Că el caută în latul
Lumii-acestei p'un ficior,
Ce din toți va fi mai tare,
Mai frumos și mai cu minte.
Deci vă strângeți mic și mare
Și să țineți bine minte.
Căci se poate, — cine știe,
Ca la voi prin sat să fie
Voinicul a-i fi pe plac
Să-i dea fata de soție.
Cât v'am spus-o, — eată tac.

Abia el sfârși s'audă,
De la sat ia ziuă bună
Nu-i păsa de drum și trudă
Căci mereu părea că sună
Vestea mândră în ureche
Ca și o poveste veche.
Ș'a pornit în toiul lui
Năsdrașan într'o ureche,
Ca feciorul nimărui.

Și la curtea 'mpărătească
A ajuns într'un târziu
Ș'apasă pe frunte cască,
Șterge păru-i auriu,
Intră 'n curte. Sumedenii
De voinici, boieri, rudenii
Se 'nchinău fetei bălane
Pe cum oamenii la denii
Bat mătânii la icoane.

Ea se uită tot în laturi
Se închină și suspină
Când cu zâmbet, când cu sfaturi,
Când cu-a ochilor lumină,
Cum prin șiruri ea colindă
Se uită într'o oglindă
Cu un aer cuvios,
Că-i menită ca să prindă
Chipul celui mai frumos.

Din oglindă ea nu vede
Decât vecinic chipul ei,
Dar de-odată, mai nu crede,
Ce văzură ochii săi ?
In oglinda fermecată
Printr'o negură s'arată,
C'a 'ntru'un vis frumos în somn,
O figură minunată
Intr'o mantie de domn.

Ea mai face-odat' ocolul
Adunării. Pare-i cumcă
Intr'un colț ea vede solul
Frumuseți-i ce 'și aruncă
Ochii triști, numai văpaie.
— Nu știu cum o să vă paie.
Zise ea, zâmbind voios,
Roșă 'n fața ei bălae,
Dar acela-i mai frumos !

Când cu degetul l'arată
Toți la el și-ndreaptă ochii
Și mulți pintenii zurăiră
Și foșniră multe rochii
Și din bolta de fereastră
În armura lui albastră
El apare lin din unghiu
Și la fata cea măiastră
El își pleacă un genunchiu.

— Nici m'ai crede de ce stărui,
Zise ea cu ochii 'n vis,
Bucuros mâna ți'o dărui
Căci în suflet te-am închis.
Ș'a ei mână prea frumoasă
Fină, dulce ea ș'o lasă
Pe-a lui creștet adorat
El la gură-i o apasă
Ș-o sărută înfocat.

Iată vine și'mpăratu-i
Ce zâmbia cu mutră hâtră
El la mers cam legănatu-i
Și pe capu-i poartă mitră,
Poart'un schiptru ș'alt nimică
Ca și craiul cel de pică
Ș'aurit vestmântul său ;
Cine'l vede, stă să zică
Că-i Vlădica din Hârlău.

— Am avut un om al casei —
Zise dânsul, un ciocoi,
A murit și anul azi-i
S'a făcut din el moroi.
De-unde'mi aprindea ciubucul
Se apucă, bată-l cucul,
Ca să'mi strice 'mpărăția
Și nu pot ca să-l apucu-l
Ori să-i stric fermecăria.

Fierul, aurul, tombacul
Ardă-l focul, să mi-l ardă
L'a strâns tot și știe dracul
A făcut din ele-o bardă ;
Iar din codri, lunci, poiene
Și din alte buruiene
A făcut num'un copac
Cin' se schimbă mai cu...
Să le vie-ăstor de hac ?

Și cu toți se duc de-avalma
Văd, se miră, nici se 'ncearcă,
Dar Miron ia barda 'n palmă
Și copacul mi-l încearcă,
Pân ce vede că se 'nclină
Scârțâind din rădăcină —
S'a cioplit din el țaruș
Pe-a moroiului țărână
El l'a înfipt adânc acuș.

De-atunci farmece 'ncetează !
Codrii cresc și fierul iară,
Impăratul cuvintează :
Ăst voinic e cel mai tare.
Un bătrân răspunse : bine,
Spune-mi tinere pe cine
Fata are acum în minte ?
— Ea gândește-acum la mine !
— Ha, acesta-i mai cuminte.

Și să cânte strana prinde :
— Este tare, este tare,
Și cuminte și cuminte
Ș'arătos la arătare.
Scărpinându-se la ceafă,
Impăratul c'o garafă
A venit și c'un singeap
Și umplându-l zice : Ia, fă
De mi-l toarnă peste cap !

Și acum să-mi faci hatârul
Să-mi iei fata 'n însoțire
Știu că ai să faci catârul
Pentru nazuri, fasolire,
Ba să poate că te-adoarme
Cu frumos proțap de coarne
Și să-ți puie și urechi.
Cine poate s'o întoarne
Când așa-i venit de vechi ?

Că, să vezi, și 'mpărăteasa
De-atâția ani acuma...
Taci, da ochii 'ți ai de pază
Că ce-i fata, ce-i și muma!
E și-un alt metod, ți-l sfătui,
Să taci molcom, să îngădui
Fă-te că nu știi... n'ai treabă.
Tu să-i faci frumos tabietu-i
Și 'ncolo să-ți vezi de treabă.

Deci Miron o ia de mână
Și-o arată pe la oaspeți,
Cu-a ei ochi numai lumină,
Cu obraji ca fragii proaspeți.
Ș'au pornit frumoasă nuntă
De pășia până și ciunta
Și ologii 'și făceau grabă
Și-un moșneag juca *mărunta*
Curtenind pe lâng-o babă.

Dar de și ferice încă
Totuși el în pieptul lui
O dorință are-adâncă,
Neștiută decât lui.
Dorul după ce-i mai mare
'N astă lume trecătoare
După ce-i desăvârșit ;
Și tot sufletul îl doare
După cum a fost venit.

Și pe toți el îi întreabă
Dacă știu cum-va în lume
Astă tainică podoabă,
Ăst odor fără de nume ?
Dar pe cine 'ntreabă, tace,
Cui prin minte-i poate trece ?
Numai cântărețul orb
Spune 'n treacăt, cumcă asta
E *frumoasa fără corp*.

El i-a spus, ca'n vreami de nante
Auzi duioasa veste,
Ca 'n castel de diamante
Cea mai mandra fata este.
Ochi de-albastru-intuneric,
Ce lucesc adanc chimeric,
Ca de-iubire doua basme,
Dară corpul ei eteric
Nesimțit, ca de fantasme.

De vei merge în ajunul
Mult senin de Anul-nou,
Pe când cerul se deschide
La al lumilor ecou,
Atunci ea vine asemeni
Printre stâncele de cremeni
Lângă lacul de smarald,
Ca să-și scalde puii gemeni
Unde zânele se scald.

El pleacă atunci în lume
Și nevasta 'n lacrimi lasă,
Cu un dor fără de nume
Uită țară, rude, casă.
Cum trecu numai Crăciunul
El pe cal a pus presunul
Și s'a dus la lacu 'n vrajă,
Unde așteptând ajunul
De-Anul-nou, el sta de strajă.

Și din trestia plecată
El privea la apa fină
Cu oglinda-i nemiscată
Strălucind sub luna plină.
De și știi că apa-i moale
Totuși placa-i de cristale,
Parc'ar fi încremenit.
Ne 'ncrețite, plane, plane
Viorii, au adormit.

Rădăcinile în pături
Sub pământ s'o întretesut
Și porni în mii de lături,
Flori frumoase l'au văzut
Colo 'n snopi, colo cât una,
Colo 'n fire împreună,
Indoite într'un trunchiu;
Ici o pajiste într'una
Iar dincolo un mănunchiu.

Roși și vineți, albi snopi
Cei de flori strălucitoare,
Picurați, își scutur stropii,
Ce lucesc mărgăritarii,
Pe cărarea-abia umblată
Printre iarba, înfocată,
Trece-un mândru chip de zână
Cu-arătare fermecată
Și privirea blândă, lină.

Și pe ea o haină fină,
Tesătură străvezie,
Cu brumă diamantină,
Ce în crețuri se 'mprăstie.
Și lipește sclipitoare
De duioasa-i arătare
Ce'n mișcările-i o tradă
Se strevăd a ei picioare
Crini și umeri de zăpadă.

Inocentă-i e privirea
Ingerească, tristă, lină,
Diamante în privirea-i
Și-au topit a lor lumină
Peste-a albei dalbă placă
Ea acum zâmbind se pleacă
S'uită 'n fundu-i luminos
Și în lună își desbracă
Corpul ei așa frumos.

Luna par'că se roșește
De amor și de mirare.
Numai lacul o privește
Rămânând în nemișcare.
Este albă ca zăpada,
Iară păru-i stă să cadă
La călcâiu-i rotunzit.
Cine oare-ar fi s'o vadă,
Să nu moară de 'ndrăgit ?

Dar deși pe noaptea toată
Peste lanuri luna tace,
Arătarea-i luminată
Nici o umbră ea nu face
Cu 'ntunerice nu încarcă ;
Intinzând piciorul, par'că
Locul cel de farmec prins
Cu-a lui vârful întâi îl cearcă,
Pân' se lasă din adins.

Si încet păsește în apă
Ochiul ei s'aprinde, cere,
Iară buzele-i se crapă
De o stranie plăcere,
Totuși valul nu se taie
Cercuind apa bălaie
Ci-o încunjură frumoasă
Ș'o îmbracă cu văpaie
În lucire scânteioasă.

Și deși în lac înnoată
El nu mișcă nici se 'ncreață
Ca o floare-i aninată
De oglinda cea măreață...
— El din trestii o privește.
Nici se mișcă... 'ncremenește
L'arătarea ei cea crudă.
Și când lacul părăsește
Pe-al ei corp ea tot nu-i udă.

Ea s'a dus. Dar el rămas-a
În adânc rănit de dânsa,
Uită lumea, uită casa,
Umblă drumurile 'ntinse.
— Ea îi pare că-i mai mare
'N astă lume trecătoare,
Că-i ceva desăvârșit.
Și să vadă la picioare
Acest dar neprețuit.

Toamna vine și prin lume
Frunza cade rânduri-rânduri,
Adâncit umbla atunci
El în grije și pe gânduri,
El purta în gâtul-i nurii
Ochii mari, zâmbirea gurii
Și umblând prin codrii mari,
El văzu mama pădurii
Rătăcind printre stejari.

El durerea lui ș-o spune
Și că trebue să moară
De n'a prinde-acea minune,
Acea tainică fecioară.
Ea — îi zise-atunci bătrâna —
Locuște ca o zână
În palat de diamante,
Mai frumoasă, mai divină
De cât toate celelalte.

Tu palatu-i vei ajunge
De vei merge, fără însă
Să gândești la alta 'n lume
Cât la dânsa, 'n veci la dânsa,
De-o ajungi fără de veste
Ea atuncia astfel este
Ca și când ar fi a ta ;
Căci ea face tot ce peste
Dânsa ca să treacă-i vrea.

El a mers, a mers într'una
Făr' de drum, d'ori-ce să-i pese
Când pe vârfuri trecea luna
El văzu prin lumi alese
Un palat lucind departe,
Ce lucește par'c'ar arde.
El intra pe scări de-oglinďă
Și prin salele deșarte
Pe covoarele din tindă.

Și'n lumina blândeii lune
El văzu frumoasa fată,
Dulce, mândră, o minune
De fereastră răzimată.
El la ea genunchi 'și pleacă
Ca amorul meu să-ți placă
Părăsiii părinți și țară...
Ea tăcea... privirea-i seacă,
Fața rece, ca de ceară.

Ah, gândi el, cum nu-i bună,
Cum nu zici, bine-ai venit !
Atunci ea zâmbi în lună
Și șopti : bine-ai venit !
Și'n palat atunci s'aprinse
Mii lumini selipind ca ninse,
Ea 'l luă de braț și'l duse
Printre salele întinse
Și la mândre mese-l puse.

Ei cinară 'n mândre muzici
Cu de aur vase, linguri,
Beat de-amor el spune : nu zici
Scumpo, să ne lase singuri ?
Și lumini se sting de sine,
A cântărilor suspine
Dispărură rânduri-rânduri,
Ei rămân în dulce bine
Și înșiră mândre gânduri.

Ah, iubito, zise dânsul,
Cum nu simți focul, ce-l simt ?
Și pe ea-o apucă plânsul
Par'că pieptu-i este strâmt
De-a ei patimă 'nfocată.
Ea plângea, râdea de-o dată
Cu-a-ei buze dulci și coapte,
'N întunerec par'că-l cată,
Îmbătat de-amor și noapte.

Ah, îi zice el cu dorul,
Lasă-ți haina ta regală —
Gol în ochii 'ți văd amorul,
Ah, arată-mi-te goală.
Atunci ea roșind se pleacă
Și stă pieptul să-și desfacă
Și din sponci desprinde haina
Și în lună se desbracă,
Desvălind taină de taină.

Ce frumoasă-i... umeri albi,
Neted-dulce zugrăviți,
De pe sâni rotunzi o salbă
Ea în urmă a svârlit
Și se plimbă pe covoare,
Moi ca mânilor fecioare
Păru-i curge la călcâie,
Iară luna zâmbitoare
Țoleind-o o mângâie.

La picioare-i el s'aruncă,
Lângă el să vie o roagă
Ea s'așează dulce, pruncă,
Lângă el în mândră șagă,
Și el brațele-și întinde,
Rumeneste și s'aprinde,
Pe când ochii lor o sorb
Dar nimic în braț nu prinde —
Că-i frumoasă, fără corp.

Ah! gândi el cu turbare,
Tremurând învăpăiat,
Dulcea zână, cum nu are
Corp frumos, pe cum o văd!
— Asta n'o pot, că ce pipăi.
Numărul vieții-o pripă-i,
Trecător de unde-un șopot
Și ființa lor o clipă-i,
Eu eternă sunt... și nu pot!

El își scurge toată viața
Intr'un chin în nedormire,
Vecinic o avea în față
Blândă, dulce, în zâmbire,
Vecinic tinde a lui mână
Dup' imaginea-i divină
Vrea s'o strângă, s'o omoare,
Dar de și de nuri e plină
Totuși umbra-i ca din soare.

De dorința lui aprinsă
Ce-a rămas neîmplinită,
El un an trăi la dânsa
Cu viața-i neștiută.
Dar pierind chiar din picioare,
Pierzând mintea, care-l doare,
Dup'un an se 'ntoarce iară
L'a lui casă răzătoare
Și la dulcea-i nevestioară.

Dar vai cum îi se părură
De urâte toate cele!
Nimic ochiul nu-i mai fură,
Nici simțirea lui în jele,
Toate-i par urâte, sure...
Intr'un chip și 'ntr'o măsură...
...și de rând
Și nimic nu-i dă măsură
Celor ce avea de gând.

Trist, retras, rănit de moarte
S'ar fi 'ntors l'acea frumseță
Dar știa ce crudă soarte
Are—eterna-i tinereță
Lâncezând în gând și fire,
In muri triști de mănăstire
Ș-a închis chipu-i perit
Ș'adâncit în amintire
Și 'n amor—el a murit.

Rămasă inedită până la apariția colecțiunii «Literatura populară»
(„Minerva“).

UMBRA LUI DABIJA-VODĂ

Cum trece 'n lume toată slava
Ca și un vis, ca spuma undei
Sus în cetate la Suceava
Eu zic: Sic transit gloria mundi
Pe ziduri negre bate lună
Din vechi icoane numai pete
Sub min 'aud un glas ce sună
Un glas adânc zicând: „Mi-e sete“.

Și văd ieșind o umbră albă
Moșneag bătrân purtând coroană
Pe pieptul lui o sfântă salbă
Pe umeri largi o scumpă blană
Ea mâna 'ntinde blând: „N'ai grijă
„Ce zic nu trece la isvod
„Eu sunt vestitul Domn Dabija
„Sunt moș Istrate Voevod“.

— „Măria Voastră va să 'ndemne
„Pe neamul nostru în trecut?“
Ci el cu mâna face semne
Că nu 'nțeleg ce el a vrut.
— „Măria Voastră însetoșează
„De sânge negru și hain?“
El capu-și elatină...
— „De vin, copilul meu, de vin“.

„Când eram Vodă la Moldova
„Hălăduiam pe la Cotnari
„Vierii toți îmi știeau slova
„S'aveam și grivne 'n buzunar
„Pe vinul greu ca untdelemnul
„Am dat mulți galbeni venetici.
„Aici lipsește tot îndemnul:
„În lume mult, nimic aici“.

„Să certe Ungurii și Leșii...
„Ce-mi pasă mie? La Cotnari
„Eu chefulam cu cimpoieșii
„Cu măscărici și lăutari
„Și sub umbrarele de cetini
„Norodu 'n întreg juca și bea
„Iar eu ziceam: să bem prieteni
„Să bem pân' nu vom mai putea“.

„Când de mânerul lungii săbii
„Mă răzimam să nu mă clatin
„Cântam cu toți pe Basarabii
„Pe Domnii neamului Mușatin
„Pân' ce 'ncheiam în gura mare
„Cu Ștefan, Ștefan, Domnul sfânt
„Ce nici în ceruri samăn n'are
„Cum n'are samăn pe pământ“.

„La voi în lumea ceealaltă
„Fiind cu milă și drept,
„M'a pus cu sfinții laolaltă
„Dară cum spune sfântul Petre
„La rău canon pe-un biet creștin
„Când cer să beau zice: Cumetre
„Noi n'avem cimpoieri și vin“.

„Și totuși domn fusesem darnic
„Și bun de inimă cu toți
„De câte ori l'al meu paharnic
„Umplut-am cupa numai zloți
„Căci ce sunt recile mademuri
„Ce aur, pietre și sidef
„Pe lângă vinul copt de vremuri
„Pe lâng'un ahz, pe lâng'un chef“.

Moldova cu stejari și cetini
Ascunde inimi mari de Domn
Să bem cu toți, să bem prieteni
Să le vărsăm și lor în somn,
Pân' la al zilei blând luceafăr
Să bem ca buni și vechi tovarăși
Și toți cu chef, nici unul teafăr
Și cum sfârșim să 'ncepem iarăși.

Luați paharele cu palma
Iar pe pahar să strângă pumnul
Și să cântăm cu toți de-a-valma
Diac tomnatec și alumnul
Cântăm adânc un De profundis
Perennis humus erit rex,
Frumoase vremi ! Dar unde-s ? unde-s ?
S'au dus pe veci ! Bibamus Ex...

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea d. lui
A. C. Cuza.

M I R O D O N I S

Mirodonis avea palat de stânci,
Drept streșini avea un codru vechiu
Și colonadele erau de munți în șir,
Ce negri de bazalt se înșirau,
Pe când de-asupra streșina antica
Codrul cel vechiu fremea umflat de vânt.
O vale-adâncă ce 'ngropa în codri
Vechi ca pământul jumătă (?) din munte
Mâncând cu trunchii rupți scările negre
De stânci, care duceau sus în palat
O vale adâncă și întinsă, largă,
Tăiată de un fluviu adânc, bătrân,
Ce pe-a lui spate văluroase părea
A duce insulele ce le are 'n el —
O vale cât o țeară e grădina
Castelului Mirodonis.
Iar în castel de treci prin colonade
Dai de înalte hale cu plafonul
Lor negru strălucit și păduri
De flori. Păduri cu florile
Ca arborii de mari. Roze ca sorii
Și crini urnele antice de argint
Se leagănă pe lugerii cei nalți
In aerul roșatec, dulce și moale.
Ca stele sunt musculițele prin frunze
Și umplu aerul cel cald cu o lumină
Verzuie, clară, aromată. Fluturi
Copile sunt cu ochi rotunzi și negri,
Cu părul de-aur și cu aripioare
De curcubeu, — în haine de argint
Din foare 'n floare fâlfâiesc și 'și moaie
Gurițele umede și roșii în potirul
Mirositor și plin de miere al florilor.

Tufe de roze sunt dumbrăvi umbrite
 Și verzi întunecoase și presărate
 Cu nori dulci înfoieți, mirositori
 E o florărie de giganți. Intr'un loc
 Crăpată-i bolta de granit, de cauți
 Prin streșina de codru până sus,
 Unde în ceruri lin plutește luna.
 Ea-i o regină tânără și blondă
 În mantia-i albastră înstelată
 Cu mâinile 'nainte pe-al ei pept
 De neauă... Trece luminând cu ochii
 Albaștri, mari, prin straturi înflorite
 De nori, ce îi oferă
 Roze de purpur, crinii de argint;
 Din când în când cu mâna-i argintoasă
 Ea rupe câte-o floare ș'o aruncă
 Jos pe pământ...
 Colo un nor se 'nnalță sfânt și sur
 Se încheagă, se formează — 'ncremenește,
 Devine ca un templu grec și plin de umbra
 Columnelor ce-l înconjur — și prin columnne
 Trece-argintoasă câte-o rază-a lunii.
 Ea drumul ia spre-acel castel. Diadema-i
 De diamante în stele contopită
 Brilează 'n noapte — țăriile negre
 A domei se 'nsenină și ea intră
 În el.—Columnnele cad sub clara ei lumină
 Și-aruncă umbra una 'ntr-alta.
 Ea intră 'n domă... stelele-o urmează.
 Și noaptea râul plinu-i de 'ntuneric...

Pe râul sfânt curge 'n valea mare
 Care-i grădina cea din codri vechi
 A lui Mirodonis.—Insule sfinte
 Se 'nalță 'n el ca arbori de tămâie
 Cu flori de aur, de smarald—cu stânci
 De smirna risipită și sfarmate
 În bulgări mari. Pe mândrele cărări,
 Ce trec prin verzile și mândrele plaiuri
 E pulbere de-argint. Pe drumuri
 Cireși în floare scutură zăpada
 Trandafirie a înfloririi lor,
 Vântul le mână, văluos le 'nalță,
 De flori troiene, în loc de omăt
 Și sălcii sfinte mișcă a lor frunză
 De-argint de-asupra apei și'o oglindă
 În fundul ei—astfel încât se pare

Că din aceeași rădăcină crește
O insulă în sus și una 'n jos.
Și mândru în aceste ramuri
Dintr'un copac într'altul numai țeș
Păianjeni de smarald păinginișul
Cel rar de diamant — și greeri cântă,
Ca orologii aruncate 'n earbă.
Și peste râul mare de pe-un vârful
De arbore antic țeșut-au ei
Un pod din pânza lor diamantoasă,
Legându-l dincolo de alți copaci.
Prin pod străveziu și clar străbate
A lunei rază și 'ncrețește râul
Cu miile lui unde, ca 'ntr'o mândră
Nemai-văzută feerie. — Iară peste pod
Trece albă, dulce, mlădioasă jună,
Albă ca neaua noaptea — păru-i de aur
Lin împletind cu crinii mânelor
Abia călcând podul cel larg cu al ei
Picior de omăt zîna Mirodonis.
Ea ajunge 'n grădina de codru
Și rătăcește o umbră argintie,
Îci se pleacă spre a culege o floare,
Colo aleargă după un flutur,
Îl prinde, îi sărută ochii și-i dă drumul;
Apoi ea prinde-o pasăre măiastră
Și sboară 'n noapte printre stele de-aur.

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilie Chendi.

UN ROMAN

În van oglinzi frumoase și florile-împlu sala
C'un aer plin de miros, molatec, de argint,
În sufletu-unui tânăr e noapte și răceală:
Lumini până în gându-i cel negru nu se 'ntind.

În van tineri de-o vârstă ciocnesc vesel pahare
Și l'ale lor petreceri pe dânsul îl invit';
Ei nu vor să 'nțeleagă zâmbirile-i amare,
Dup'o perdea s'ascunde în visuri adâncit.

Au unde merge 'n gându-i?... In valea lui natală,
In codrii plini de umbră, prin râpe ce s'afund,
Unde isvoarele-albe murmure dulci esală
Și scapăr' argintoase lovindu-se de profund.

Ar vrea ca să revadă colibele de paie,
Dormind cuiburi de vultur pe stânci, ce se prăval,
Când luna printre nourii, regina cea bălaie,
Se ridica prin codrii din fruntea unui deal.

Să aib' ar vrea colibă de trestii mititică,
In ea un pat de scânduri, mușchiu verde drept covor,
Din pragu-i să se uite la murte cum s'ardică
Cu fruntea lui cea stearpă vârându-se în nori...

Ar vrea să rătăcească câmpii înfloritoare,
Unde ale lui zile din raze le-a țesut,
Unde 'nvăța din râuri murmurul de 'ncântare
Și pricepea din codri misterul lor tăcut.

O babă, ce atâtea povești știa, câte fuse
Torsese în viață-i, pe el l'a învățat
Să tâlcuiască graiul ș'a păsărilor spuse
Și murmura cuminte a râului curat.

In curgerea de ape, pe-a frunzelor sunare,
In dulcele' miit al păsărilor grai,
In murmurul de vesprii, ce 'n mii de chilioare
Zidesc o mănăstire de ceară pentru trai,

De spânzură prin ramuri de sălcii argintoase
O 'ntreagă 'mpărăție în cuib legănător;—
A firii dulce limbă, de el era 'nțeleasă
Și îl împlă de cântec, cum îl împlă de dor.

Visa copilul... Fruntea-i de-o stâncă răzimată,
Privea uimit în râul ce spumega amar
Și asvârlea vre-o piatră în apa 'nvolburată...
Râdea, cânta de geaba—plângea chiar în zădar.

Vedea în zarea văii nuci mari cu frunza lată
Ș'o lume de flori albe pe șiruri de cireși,
Și iarba de pe pajiști e moale-amestecată
Cu flori galbene ș'albe, p'ici colo măcieși.

Pelinii suri c'argintul cu dulcile miroase
Implu adormitoare tot aerul cel cald,
Vișinii-s cu crengu grele de boabe 'ntunecoase,
Lanul călătorește cu valuri de smarald.

A ierburilor spice stau sure-verzi în soare,
Crescute-ajung la brâul unei copile. Lin
Prin iarba mare trece, ș'aminte-luătoare
Plivește flori de aur și fire de pelin.

Cunună-și împletește și-o 'ncaeră sălbatec
În pletele înflăte, în părul încălețit
Și ochii-i rîd în capu-i, și fața-i e jăratec —
A lanurilor zână cu chip frumos, răstit.

Ș'apoi în codru trece și cântă doina dragă,
Sălbatec este glasul-i, răstit, copilăros,
El sună 'n codru verde, în lumea lui întreagă,
Albele ei picioare îndoaie flori pe jos.

„Ah! de aș fi — ea strigă — o pasăre măiastră
Cu penele de aur, ea pasările 'n rai,
La Sfînta-Joi m'aș duce ș'aș bate în fereastră
Cu ciocul — și i-ași zice cu rugătorul grai:

„Să-mi dea un măr, în care închis să fie-o lume,
Palat de-argint în lunce și 'n codri înfundat,
Ș'un Făt-frumos de mire, înalt, cu dulce nume,
Din sânge și din lapte fecior de împărat...”

Ea cântă și pocnește în crengi c'o vargă lungă; —
O ploaie de flori albe se scutură pe ea,
Un flutur roș și vînat se 'nnalță, ea-l alungă;
De pasu-i crengi se 'ndoaie și glasul-i răsuna...

Apoi ș'aduce-aminte—era o zi frumoasă...
El s'a trezit în luncă sub ochii ei de foc,
Ea păru'și dă 'ntr'o parte din fața rușinoasă
Își pleacă ochii timizi și el a stat pe loc.

Ce s'a 'ntîmplat de-atuncea nu vrea să ție minte
Destul că nu mai este — și chipul ei cel blînd,
Surîsul ei sfielnic și ochiul ei cuminte
Sunt duse fără urme de pe acest pămînt.

S'a stins. De-aceea însă el ar vrea încă odată
Să vadă lunca verde, valea pierdută 'n flori,
Unde ades de brațu-i în noaptea înstelată
Sedea pe stîncă stearpă, spuindu-i ghicitori...

Da, ghicitori... enigme! Ah, ce știa pe-atuncea
De-a vieții grea enigmă, de anii furtunoși?
În lacu-adînc și neted din mijlocu-unei lunce
El vedea zâne albe cu părul de-aur roș.

Și trestia cea naltă de vuia 'n vânt mai tare
 El asculta la glasul-i ca niște basme dulci,
 Când rațele sălbatici încrețeau ape clare
 Scăldându-se prin papuri cu ciucalai de fulgi.

.....

Trecură ani. E noapte. În camera bogată
 Pe-un pat alb ca zăpada stă un copil măreț,
 O candelă de aur c'un punct de foc arată
 Prin luminoasa umbră tablouri pe pereți.

Culcată jumătate, copila cu tristețe
 Zâmbește. Plete blonde pe umeri-i cobor'
 Și cad pe albe perini. Iar buzele ei crețe
 Arată nu amorul, ci setea de amor.

Ochi suri și mari iar fața-i de-acea albeață sură,
 Brumată ca lucirea unui mărgăritar,
 Pe brațe de zăpadă, pe sânii albi ce fură
 A candelii lumină mai rar... și tot mai rar.

Picioarele ei mice ating covorul moale
 Și chinue papucii de-atlas care stau jos.
 L'a patului ei margini, cu fruntea 'n a ei poale
 E în genunchi dânsul... se uită 'ntunecos.

Sub umerii-unei fețe ca marmura de rece
 Sunt umbrele 'ntristării adânci ce-arată slab.
 Prin ochii mari și negri o îndoială trece
 Ce fulgerează 'n taină spre-a se ascunde 'n grab'.

Și mâna-i tremurândă boțest 'involutară
 Gazu-argintos din haină, din creți ce se deșir'.
 În jurul gurei sale e o trăsură-amară
 Și o zâmbire crudă pe buzele-i subțiri.

— „Nu te iubesc? zici, crudo—ce zici îți pare-o șagă.
 Nu te iubesc atâta cât știu ca să iubesc.
 Să store din oceane amărăciunea 'ntreagă
 Și într'o picătură s'o beau... să 'nebunesc?

O vrei? A creea unul din visurile tale
 Aș trebui să fiu eu de trei ori Dumnezeu.
 Și 'n clipa mea — ce secol ai vecinicii sale
 Abia putură face — aceea să fac eu.

Nisipul din pustie eu să'l arunc c'o mână
 În cer... și dânsul negru deșert să fie iar,
 Ca sus pământ să fie întins fără lumină
 Și ale lui întinderi cu gândul meu să le-ar.

Iar jos să cobor mândru a cerului grădină,
Cu sori nălțați pe lugeri, cu lune 'n crenges verzi;
Iar tu să treci—un înger—încinsă cu lumină
Și în a ta privire eu mințile să'mi pierz.

Și tu când apărea-vei ziua să pară noapte,
Astfel de strălucită să fie fața ta,
Încet numai pâraie să se uimească 'n șoapte,
Din crengi de arbori mândre să cadă rodii coapte
Și pasul tău să calce pe un covor de nea.

De ai dori în gându-ți tu un palat de gheață
Să se coboare Nordul cu munți-i plutitori
Și vânturi uriașe cu lungele lor brațe
Să sue stânci pe stânce... și-un munte să înalțe
Cu codri-i să-l așeze pe vârful lui de nori...

Și de-ai muri iubito — căci contra morții n'are
Nici D-zeu putere... atuncea cu amar
Aș stânga c'o gândire sistemele solare,
Aș grămădi din ele o piramidă mare.
Puind în ea al vieții frumos mărgăritar:

Figura-ți de minune... Și 'n noaptea cea pustie
În haos fără stele, în vecinicul nimic
M'aș arunca în doliu să cad o vecinicie,
Cu viața mea, sfărmată de-o lungă nebunie,
Etern, etern cu doru-mi deșertul să-l despic.

Și dacă vre-odată lumea deslănțuită
Ar reîntra în viață și 'n vechile ei legi,
Ființele ei nouă cu mintea lor uimită
Cometul să-l privească în calea lui greșită
Neliniștind în sboru-i evii vecii 'ntregi.

S'acel comet puternic cu coama lui zburliată,
Ce exilat din ceruri e prin blestemul seu,
Etern' anomalie în lumea liniștită,
Sburând cu-a lui durere adâncă-neghicită,
Acela să fiu eu! —

Rămasă inedită până la apariția volumului editat sub îngrijirea lui
Ilarie Chendi.

VISIONEA LUI DON QUIXOTTE

Fugia cavalerul... Dar codrii 'n urdie
În urmă-i sadună și iar se 'mprăstie
Câmpiile șese alunecă iute
De-asupra-i s'alungă de fulgere sute.

Și munții bătrâni îl urmau în galop
Cu stâncele negre, gigantici ciclopi,
Greoaie hurducă pământu 'n picior
Prevăl de pe umeri pădurile lor.

Se 'ntreabă: fug eu? sau că lumea întreagă
A rupt-o la fugă, nebună, pribeagă?
Sau mări sabierane duc munții cu sine,
Purtându-nă. — o frunză pierdută, pe mine?

Odat' încă pintenu 'nfige — aleargă...
Deodată se schimbă în noaptea cea largă
Privirea... Nainte-i o lume deschisă...
Cu aer văratec, pe lunce de vise.

Pe maluri de râuri ce scapără line
El vede castele cu arcuri senine
De armură albă ascunse 'n dumbrave
În cer mișcă norii auritele nave.

O muzică tristă, adânc voluptoasă
Pătrunde-acea lume de flori și miroase
Și verzile lanuri se leagănă 'n lună
Și lacuri cadența cântărilor sună.

Subțirile neguri păreau pânzărie
De brum'argintoasă, lucind viorie
Și florile toate sub ea 'ncremenite
Respiră bogate miroase-adormite.

Pe-al codrilor verde, prin bolțile dese
Prin mreje de frunze seninul se țese
Și apele mișcă în păture plane,
În funduri visează a lumii icoane.

Și unde 'n dumbravă-i săpată cărare
O mândră femeie s'arată călare
Frumos se mlădie pe calul ei graur
Cu presun d'argint și cu șeaua de aur.

În părul ei negru lucesc amortite
 Flori roși de jăratec frumos încâlците
 Rubine, smaralduri astfel presărate
 Sălbatecă face la față s'arate.

Și ochi de-un albastru, bogat întuneric
 Ca basme păgâne, de iubire chimeric
 Lucesc sub o frunte curată ca ceara
 Zâmbirea-i îmbată ca nopțile, vara.

Pe codri 'nfioară a ei frumusețe
 Și apele fulger cu undele crețe
 Se pare că 'nvie a basmelor vremuri
 Căci lumea-i cuprinsă de-un dulce cutremur.

Din nori curge-o bură, un colb de diamante
 Pe văi se așează pe dealuri înnante
 În față li-i luna, prin șuet de șoapte
 S'ardică pe cer curcubeu de noapte.

Ea calu-și alătură, mâna întinde
 Iar părul ei negru încet se desprinde
 Și 'n valuri de moale mătase el cade
 Pe umere albe... Frumos îi se șade.

Și plâns este glasul-i: „Iubit cavalerie,
 „Nu merge la mare, că mor de durere,
 „Împarte cu mine pământul și raiul“,
 De dor și de grijă îi tremură graiul.

„Iubite dorite în brațele 'mi vino
 „Și cruda durere din pieptu-mi alin-o
 „Să fii al meu mire, menitul de zodii
 „Și ție păstrat-am a sânului rodii.“

„— În van e, crăiaso, zâmbirea-ți din treacăt
 „Căci mintea mea pus-au simțirilor lacăt
 „Și chipu-ți nu poate pătrunde 'n visare-mi
 „Cu ochii albaștri amoru-mi nu-l sfaremi

„Păstrează crăiaso viclenele sfaturi
 „În lături, frumoasă ispită, în lături!

.....
 Ea piere, — cu dânsa castele, dumbravă
 Și marea de ghiață vuieste grozavă.

SFARȘITUL VOLUMULUI I.

PREȚUL LEI 40
